

RAPORT

privind Evaluarea Integrității Instituționale în cadrul

DIRECȚIILOR GENERALE

ALE MUN. CHIȘINĂU,

subdiviziuni structurale ale Consiliului

Municipal Chișinău

Centrul Național Anticorupție

Chișinău, 2024

CURPINS:

ABEVIERI ȘI ACRONIME	4
REZUMAT EXECUTIV.....	5
ASPECTE METODOLOGICE	11
I. ANALIZA INCIDENTELOR DE INTEGRITATE	13
REZULTATELE TESTELOR DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ	13
II. NIVELUL DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR ANTICORUPȚIE ÎN CADRUL DIRECȚIILOR GENERALE ALE CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU	17
2.1. ANGAJAREA ȘI PROMOVAREA AGENȚILOR PUBLICI ÎN BAZĂ DE MERIT ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ	18
2.2. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL INCOMPATIBILITĂȚILOR, RESTRICȚIILOR ÎN IERARHIE ȘI AL LIMITĂRILOR DE PUBLICITATE.....	23
2.3. REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI A INTERESELOR PERSONALE ȘI A CONFLICTELOR DE INTERESE	26
2.4. NEADMITEREA FAVORITISMULUI	28
2.5. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL CADOURILOR	29
2.6. NEADMITEREA, DENUNȚAREA ȘI TRATAREA INFLUENȚELOR NECORESPUNZĂTOARE ...	31
2.7. NEADMITEREA, DENUNȚAREA MANIFESTĂRILOR DE CORUPȚIE ȘI PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE	32
2.8. INTOLERANȚA FAȚĂ DE INCIDENTELE DE INTEGRITATE	34
2.9. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL	35
2.10. ASIGURAREA ACCESULUI LA INFORMAȚIE DE INTERES PUBLIC.....	38
2.11. GESTIONAREA TRANSPARENTĂ ȘI RESPONSABILĂ A PATRIMONIULUI PUBLIC, A FINANȚELOR RAMBURSABILE ȘI NERAMBURSABILE	42
2.12. NORME DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE	46
2.13. IMPLEMENTAREA CONTROLULUI FINANCIAR PUBLIC INTERN	53
III. PROCEDURA DE ACHIZIȚII PUBLICE	56
3.1 DIRECȚIA GENERALĂ MOBILITATE URBANĂ	57
3.1.1. POSIBILE ARANJĂRI/TRUCĂRI DE LICITAȚII	58
3.1.2. CONEXIUNI APARENTE ÎNTRE UNELE COMPANII ȘI UNII ANGAJAȚII CU FUNCȚIE DE DEMNITATE PUBLICĂ DIN CADRUL UNOR PRETURI DE SECTOR.....	65
3.1.3. PREMISE DE FAVORIZARE ALE UNOR OPERATORI ECONOMICI.....	67
3.1.4. SUSPICIUNI DE DIVIZARE PREMEDITATĂ A UNOR PROCEDURI DE ACHIZIȚII PUBLICE 70	
3.1.5. MAJORAREA VALORII CONTRACTULUI PRIN ÎNCHEEREA MULTIPLELOR ACORDURI ADIȚIONALE DE MAJORARE.....	73
3.1.6. ASUMAREA UNOR CHELTUIELI NEJUSTIFICATE LA ACHIZIȚIONAREA ANUMITOR TIPURI DE SERVICII	77
3.2 DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT (DGETS).....	85
3.2.1 DIRECȚIILE DE EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT SECTORIALE (DETS CENTRU, DETS BUIUCANI, DETS RÎȘCANI, DETS CIOCANA, DETS BOTANICA)	86
3.2.2. PLANIFICAREA DEFECTUOASĂ A PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE	87
3.2.3. PREMIZE DE DIVIZARE PREMEDITATĂ A PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE	90

3.2.4. ASUMAREA UNOR ATRIBUȚII EXCESIVE DE SELECTARE ANTICIPATĂ A AGENȚILOR ECONOMICI CARE VOR FI CONTRACTAȚI ȘI INCLUDEREA EXPRESĂ A ACESTORA ÎN DEVIZUL DE CHETUIELI.....	94
3.2.5. ÎNCHEIEREA UNOR CONTRACTE CU AGENȚII ECONOMICI REPREZENTAȚI DE PERSOANE TERȚE ÎNTRU CAMUFLAREA BENEFICIARULUI EFECTIV	118
3.2.6. SUSPICIUNI DE COOPERARE SECRETĂ ÎNTRE AUTORITĂȚILE CONTRACTANTE ȘI AGENȚII ECONOMICI	123
3.2.7. GESTIONAREA INEFICIENTĂ ȘI IRESPONSABILĂ A BANILOR PUBLICI.....	141
3.2.8. APLICAREA DISCREȚIONARĂ ȘI ABUZIVĂ A CONTRACTELOR DIRECTE LA LIMITA VALORILOR ADMISIBILE	145
3.2.9. NEJUSTIFICAREA NECESITĂȚILOR ENTITĂȚILOR PUBLICE ÎN CADRUL MODIFICĂRII PLANURILOR PENTRU ACHIZIȚII PUBLICE	155
DESCRIEREA RISCURILOR	157
RECOMANDĂRI:	158

ABEVIERI ȘI ACRONIME

ANSC	Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor
ANI	Autoritatea Națională de Integritate
APL	Administrația Publică Locală
BAP	Buletinul achizițiilor publice
CNA	Centrul Național Anticorupție
CMC	Consiliul Municipal Chișinău
CIM	Control Intern Managerial
DGCP	Direcția generală cultură și patrimoniu cultural
DGAMS	Direcția generală asistență medicală și socială
DGECT	Direcția generală economie, comerț și turism
DGETS	Direcția generală educație, tineret și sport
DETS	Direcția Educație Tineret și Sport
DGMU	Direcția generală mobilitate urbană
DGAURF	Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare
DGLCA	Direcția generală locativ-comunală și amenajare
DGPDC	Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului
DGF	Direcția generală finanțe
HG	Hotărârea Guvernului
HP	Hotărârea Parlamentului
MF	Ministerul Finanțelor
SNCI	Standarde Naționale de Control Intern
PNIA	Program național de integritate și anticorupție
alin.	alineat
art.	articol
lit.	litera
p. (pag.)	pagina

REZUMAT EXECUTIV

Evaluarea integrității instituționale în privința Direcțiilor Generale ale Consiliului Municipal Chișinău a fost realizată în condițiile Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013 și a Metodologiei aprobată prin Ordinul CNA nr.50/2018, și a inclus **etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici.**

SE REȚINE!

CNA a efectuat o evaluare complexă (sectorială) privind integritatea instituțională a entităților de interes public ale administrației publice locale a mun. Chișinău, parte componentă a căreia este Primăria municipiului Chișinău, Preturile de sector ale municipiului Chișinău și Direcțiile Generale aflate în subordinea Consiliului Municipal Chișinău (inclusiv subdiviziunile acestora), rezultatele căreia au fost reflectate în 3 rapoarte separate.

Scopul acestui proces constă în **identificarea și evaluarea riscurilor de corupție**, precum și oferirea **recomandărilor** de diminuare sau înlăturare a riscurilor de corupție în activitatea **Direcțiilor Generale ale CMC**, dar și sporirea responsabilității conducătorilor pentru implementarea și consolidarea climatului de integritate instituțională.

Direcțiile Generale ale Consiliului Municipal Chișinău (în continuare – *Direcțiile Generale ale CMC*) reprezintă subdiviziuni structurale aflate în subordinea administrației publice municipale, cu personalitate juridică, înființate prin decizia Consiliului Municipal Chișinău.

Astfel, Direcțiile Generale ale CMC sunt organizate și își exercită atribuțiile sale în conformitate cu Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală și Regulamentele de organizare și funcționare a Direcțiilor Generale aprobate de CMC (fiecare Direcție dispune de propriul Regulament orientat potrivit specificului activității sale), vezi Anexa 1 – *Structura organizatorică a Direcțiilor generale și funcțiile acestora.*

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul **Direcțiilor Generale ale CMC**, au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, și anume: *riscul coruperii active/pasive; riscul abuzului de serviciu/excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup sau favorizării unor agenți economici; riscul admiterii unor conflicte de interese; riscul influențelor necorespunzătoare; riscul trucării de licitații; riscul cooperărilor ascunse/secrete în procedurile de achiziții publice, riscul divizării premeditate a procedurilor de achiziții publice; riscul*

gestionării netransparente și iresponsabile a patrimoniului public; riscul delapidării fondurilor și/sau a patrimoniului etc.

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul Direcțiilor Generale ale CMC.

Astfel, printre problemele identificate în procesul de evaluare care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, inclusiv pot prejudicia desfășurarea conformă a procedurilor de achiziții publice, care ar trebui să fie efectuate *potrivit principiului transparenței, asigurarea concurenței și combaterea practicilor anticoncurențiale, utilizării eficiente a banilor publici, tratament egal, imparțialitate, nediscriminare în privința tuturor ofertanților și operatorilor economici*, pot fi enumerate:

➡ **Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție prevăzute de *Legea integrității nr.82/2017***, inclusiv nesolicitarea certificatului de cazier privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității. Aspecte problematice care pot admite materializarea unor riscuri tipice și specifice corupției. Totodată, s-a constatat lipsa normelor de etică specifice anumitor categorii de funcții; respectarea neconformă a regimului juridic al cadourilor și al regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; implementarea ineficientă a politicii de gestionare transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile; carențe aferente procedurii de angajare care ar urma să se desfășoare prin concurs în bază de merit și integritate profesională; lipsa interesului de suplینire a funcțiilor vacante în cadrul entităților (optându-se pentru cumularea atribuțiilor/sarcinilor sau contractarea acestora), ori, în unele cazuri funcțiile publice de conducere sunt asigurate prin exercitarea interimatului, cu depășirea termenelor legale prevăzute de legislație etc.

➡ **Etapa de identificare, cumulare și prioritizare a necesităților**, precum și de selectare a procedurilor de achiziții publice **este una lacunară** și ambiguă, fapt ce poate admite favorizarea sau defavorizarea unor entități din subordine (*de ex. DETS de sector nu au stabilită o procedură clară privind cumularea și prioritizarea listelor necesităților de la instituțiile aflate în subordinea acestora, planificarea fiind una discreționară*). Lipsa unor reglementări interne privind procedura/modalitatea de identificare a necesităților, prioritizare și cumulare a acestora, admite planificări discreționare, ambigui și defectuoase ale procedurilor de achiziții publice, inclusiv prioritizarea/favorizarea neîntemeiată sau neprioritizarea/defavorizarea unor domenii sau instituții aflate în subordine.

➡ **Planificarea defectuoasă și ambiguă a procedurilor de achiziții publice**, aprobarea neconformă a Planurilor de achiziții publice, precum și nejustificarea

modificărilor operate ulterior, admite potențiale abuzuri, derogări neîntemeiate de la executarea obligațiilor, precum și costuri suplimentare la executarea contractelor. Ori, se constată că Planurile de achiziții publice sunt modificate frecvent pe parcursul anului, în unele cazuri până la 8 ori, corespunzător, fiind identificate achiziții suplimentare de bunuri/lucrări și servicii, care implică costuri adiționale neprevăzute.

➡ **Nerespectarea de către entitățile evaluate a deciziilor fondatorului**, și anume a *Deciziei CMC nr.2/2 din 06.02.2020 cu privire la efectuarea achizițiilor publice prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice „MTender”*. Astfel, acțiunile neglijente au vizat **nerespectarea deliberată a dispozițiilor care se referă la obligația de efectuare a tuturor achizițiilor publice prin intermediul platformei electronice „MTender”, inclusiv a celor de valoare mică.**

➡ **Identificate potențiale favorizări ale unor agenți economici**, care sunt gestionați „*din umbră*” de către unii angajați cu funcție de demnitate publică din cadrul unor autorități ale APL a mun. Chișinău. Acțiuni care pot fi asociate cu riscul trucării de licitații, manipularea achizițiilor publice întru excluderea altor ofertanți prin adaptarea specificațiilor tehnice din caietul de sarcini și precizarea performanțelor și/sau cerințelor funcționale care ar corespunde cu activitatea acestor companii etc.

➡ **Încheierea unui acord de colaborare contrar normelor instituite** la *art.25 din Legea nr.179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat*. Eludarea procedurilor de inițiere și selectare prin concurs a partenerului privat a vizat implementarea unor proiecte în parteneriat cu agenții economici care sunt gestionați „*din umbră*” de către unele persoane cu funcție de demnitate publică din cadrul unor autorități ale administrației publice locale a mun. Chișinău. La caz, se menționează că DGMU a încheiat direct un **Acord de colaborare** în vederea instalării „*a 25 de panouri informative la stațiile de așteptare*” fără a desfășura un concurs public în acest sens, astfel, favorizând partenerul privat.

➡ **Premise/riscuri de obținere a unor remunerații necuvenite/ilicite** în cadrul procedurilor de achiziții directe urmare a acceptării unor oferte vădit mai mari/neavantajoase ale operatorilor economici favorizați. *Astfel, în baza unor contracte de valoare mică (lipsite de transparență), DETS Centru a transferat/achitat în perioada anilor 2022-2024, circa 11 milioane de lei, bani publici, către 5 operatori economici interconectați/afiliați între ei (4 din cele 5 companii identificate aparținând unei singure familii).*

➡ **Mimarea procedurilor concurențiale prin încheierea contractelor** directe cu agenți economici diferiți reprezentați de managerii acestora, în vederea camuflării beneficiarului efectiv. *La caz, se menționează că DETS de sector (Buiucani, Centru, Botanica) în perioada anilor 2022-2024 au achiziționat tehnică de calcul și conexe*

acestora în valoare de **circa 6 mil. lei** de la 4 operatori economici fondați de o singură persoană, în lipsa unor proceduri transparente. Contractele, fiind încheiate între DETS de sector și managerii acestor companii.

➡ **Utilizarea excesivă a practicii de încheiere a unor acorduri adiționale** de majorare a valorii contractuale. Astfel, urmare a analizei consecutivității achizițiilor publice desfășurate de către DGMU, se evidențiază o practică uzuală/constantă de încheiere a acordurilor adiționale de majorare a valorii contractului pentru ofertele câștigătoare. *Cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este contractul privind executarea „lucrărilor de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul”, a cărui valoare a fost majorată de 3 ori **în decurs de jumătate de an**, în sumă totală de circa 20 milioane lei (de la 90 la 110 milioane lei).* Prin urmare, prin tolerarea și admiterea practicii de încheiere frecventă a unor acorduri de majorare a valorilor contractuale pe parcursul executării contractului, persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici.

➡ **Premise de divizare premeditată a procedurilor de achiziții publice** în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform Legii nr. 131/2015, utilizând în acest sens diverse metode precum:

- **încheierea contractelor directe cu aceleași companii, inclusiv afiliate, fondate și gestionate de aceeași persoană** (de ex. au fost identificate contracte care într-un caz au fost încheiate direct cu persoana juridică, iar în alt caz cu administratorul acesteia).
- **voalarea obiectului contractual** întru justificarea divizării achiziției în contracte separate, prin achiziționarea de bunuri/servicii omogene în baza unor contracte distincte; manipularea valorii contractului și codului CPV.
- **cumularea/divizarea defectuoasă a procedurilor de achiziții publice** în proceduri transparente (COP, Licitație) și proceduri directe pentru același obiect (de ex. DETS Râșcani în vederea executării „lucrărilor de reparație la L.T. „G. Meniuc” a desfășurat 11 proceduri de achiziție publică, dintre care **8 proceduri în valoare de 1,2 milioane lei** fiind atribuite în baza contractelor directe).

➡ **Premise de admitere și tolerare a practicilor de cooperare secretă** între autoritățile contractante și operatorii economici în procedurile de achiziții publice, *contrar principiilor prevăzute la art.7 lit.b) și c) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice și art.5 alin.1) lit.c) din Legea concurenței nr.183/2012.* Practici, care sunt asociate cu potențialele riscuri specifice corupției, și anume:

- **împărțirea pieței** de către unii agenți economici întru evitarea competiției directe;

- **manipularea ofertelor** în cadrul procedurilor concurențiale, prin diminuarea artificială a prețurilor și ulterioara încheiere a unor contracte directe pentru servicii/lucrări similare în vederea compensării valorii diminuate;
- **anularea premeditată a procedurilor transparente**, cu ulterioara atribuire a lucrărilor/serviciilor companiilor favorizate în baza unor contracte directe etc.

➡ **Asumarea unor atribuții excesive și discreționare de selectare anticipată** a agenților economici care vor fi contractați pentru organizarea unor evenimente și includerea expresă a acestora în devizul de cheltuieli elaborat. Astfel, prin neglijarea principiului concurenței și transparenței în selectarea operatorilor economici, aceștia sunt preselecți din timp de către conducătorul DGETS în baza Ordinului și a Devizului de cheltuieli.

➡ **Premise/riscuri de achiziționare dublă a unor servicii/lucrări** sau raportarea fictivă privind executarea acestora, manifestate prin **neverificarea sau verificarea superficială** a volumului de lucrări/servicii executate (*ex. pentru organizarea unui eveniment, DGETS a achiziționat servicii de alimentație „mic dejun” în baza a 2 contracte, semnate cu companii afiliate, valabile pentru aceeași perioadă de timp; în cadrul procedurii de achiziție publică desfășurată de către DETS Rîșcani privind executarea „lucrărilor de reparație interioară și exterioară în cadrul LT G.Meniuc”, au fost identificate 3 poziții identice incluse atât în contractele directe, cât și în procedura COP).*

➡ **Contractarea în lipsa unor proceduri transparente a unor servicii** ce țin de competențele/atribuțiile exclusive ale angajaților entităților publice. În aceste condiții, riscul prejudicierii bugetului entităților publice ar putea fi unul materializat în trecut. *Cel mai reprezentativ exemplu în acest sens, fiind contractarea „serviciilor juridice” și a „serviciilor de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției” de către DGMU pe parcursul anilor 2022-2024. Astfel, din bugetul entității fiind cheltuiți circa 1,5 milioane lei, în timp ce potrivit statutului de personal, entitatea dispune de unități de personal cu atribuții similare.*

➡ **Utilizarea selectivă/discreționară a serviciilor de evaluare a ofertelor**, (*prestate de către persoane terțe*), în calitate de instrument pentru descalificarea unor operatori economici participanți în cadrul anumitor proceduri de achiziție publică.

➡ **Activitatea unor grupuri de lucru pentru achiziții este una superficială** și formală. Corespunzător, persistă unele suspiciuni că în cadrul procedurilor de achiziții, operatorii economici sunt preselecți din timp, în lipsa unui proces transparent și concurențial, iar cheltuielile suplimentare aferente procedurilor de achiziții publice sunt lipsite de o motivare clară și temeinică din punct de vedere al necesităților apărute.

➡ **Depășirea pragurilor valorice stabilite de pct.6 din HG nr.870/2022** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică. La caz, se menționează că DETS Râșcani a achiziționat în baza unui contract direct „laptopuri” în valoare de circa **351 mii lei**, pragul valoric potrivit legislației pentru bunuri fiind de 150 mii lei fără TVA.

➡ **Practica excesivă de încheiere premeditată a unor contracte directe** la limita plafonului admisibil de lege, fapt care admite divizarea abuzivă a procedurilor de achiziții publice (*ex. în cadrul DETS Botanica au fost încheiate în decurs de o săptămână 6 contracte directe în valoare de circa 239 mii lei/cu TVA, în timp ce plafonul maxim admisibil potrivit legislației este de 240 mii lei/cu TVA*) – situație analogică a fost identificată și în cadrul DETS Centru.

➡ **Gestionarea ineficientă și iresponsabilă a banilor publici**, prin încheierea unor contracte directe care înregistrează **diferențe substanțiale ale prețurilor comparativ cu cele de pe piață**, îndeosebi cele încheiate **spre finele anului bugetar**; tolerarea și acceptarea ofertelor neatractive; **achiziționarea excesivă a unor bunuri care nu sunt valorificate** corespunzător etc.

Într-un final, integritatea instituțională, ca parte a culturii organizaționale a Direcțiilor Generale ale CMC, poate fi asigurată doar prin realizarea unor acțiuni complexe ce vizează cu precădere abordarea managerială pro-integritate, dezvoltarea de politici instituționale anticorupție, revizuirea cadrului normativ, ajustarea reglementărilor interne și responsabilizarea personalului, netolerarea unor incidente de integritate, precum și sancționarea abaterilor disciplinare admise.

ASPECTE METODOLOGICE

Evaluarea integrității instituționale în cadrul **Direcțiilor Generale ale mun. Chișinău**, a fost realizată în contextul aspectelor metodologice prevăzute în *Legea nr.325/23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale*, precum și în baza *Metodologiei de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor de risc care le generează*, aprobată prin Ordinul directorului **CNA nr.50 din 20.03.2018** și a inclus **etapa de testare a integrității profesionale**.

Astfel, evaluarea integrității instituționale a fost inițiată în baza **următoarelor criterii**:

✓ **DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚILOR VULNERABILE LA CORUPȚIE**

Activitățile vulnerabile la corupție în cadrul Direcțiilor Generale ale CMC derivă din **atribuțiile de punere în aplicare a legii** (*control, supraveghere, constatare de conformitate sau încălcare a legii, emiterea actelor permissive, procedurile de achiziții publice, etc.*). Vezi *Anexa 1 – Direcțiile Generale ale CMC și funcțiile de bază ale acestora*.

✓ **CRITERIUL CONTACTULUI CU POPULAȚIA**

Criteriul contactului cu populația care rezultă atât din **atribuțiile și funcțiile** Direcțiilor Generale ale CMC, precum și din **serviciile** pe care acestea le oferă cetățenilor, cum ar fi: *eliberarea actelor permissive, coordonarea evenimentelor educaționale și sociale, eliberarea autorizațiilor; coordonarea și desfășurarea procesului educațional etc.*

Respectiv, atribuțiile și funcțiile Direcțiilor Generale ale CMC implică un **contact frecvent și direct cu cetățenii/agenți economici** în procesul desfășurării activităților sale. Conform criteriului dat, comunicarea agent public-cetățean este directă, față în față, deseori cu ieșiri în teritoriu, acest fapt fiind nemediat, fiind produs într-un cerc foarte îngust. Astfel, în vederea facilitării obținerii unor servicii sau determinarea agentului public de a exercita conform atribuțiile de serviciu, **cetățenii pot fi constrânși, fie predispuși benevol să admită plata unor sume informale sau oferirea unor mulțumiri/beneficii**.

✓ **CRITERIUL STATISTIC**

Probabilitatea înaltă de materializare a riscurilor de fraudă și corupție în cadrul Direcțiilor Generale ale CMC este confirmată de cazurile reflectate în mass-media și investigațiile jurnalistice cu privire la implicarea agenților publici în practici coruptibile (*în special a celor cu funcție de conducere*).

✓ **CRITERIUL NEASIGURĂRII CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ**

În baza criteriului dat sunt selectate entitățile publice în cadrul cărora nu se asigură sau se asigură parțial climatul de integritate instituțională.

În acest sens, urmare a examinării informațiilor din surse deschise (*paginile web a Direcțiilor Generale ale CMC*), au fost identificate un **șir de carențe** aferente modului de implementare a măsurilor de asigurare a integrității instituționale, precum: **implementarea neconformă a politicii de angajare în bază de merit și integritate; nerespectarea regimului juridic al conflictelor de interese, regimului juridic al cadourilor; neasigurarea accesului la informații de interes public și transparenței decizionale (paginile web fiind învechite/neactualizate).**

Pe parcursul evaluării integrității instituționale au fost analizați și descriși următorii factori de risc:

Factori de risc externi (care se află în afara controlului entității publice) – vizează în principal deficiențele/carențele cadrului normativ aferent activităților desfășurate de entitățile evaluate, cadrul normativ învechit și deficitar la aplicare, dublări de competențe, terminologie neuniformizată, lacune de drept, precum și concurența normelor de drept.

Factori de risc aferenți procesului de lucru (operaționali) - se referă preponderent la lipsa de proceduri sau procese neconforme, organizarea deficitară a procesului de lucru, mecanisme de control și supraveghere ineficiente etc.

Factori de risc interni (aflați sub controlul entității) – se referă la anumite deficiențe în implementarea mecanismelor anticorupție în cadrul entității și a sistemului de control public intern, lipsa unor reglementări interne etc.

Factori de risc individuali (personali) – se raportează la lipsa integrității profesionale, inclusiv la pregătirea profesională insuficientă atât în domeniul de activitate cât și în domeniul integrității și anticorupție.

În procesul de evaluare au fost aplicate diferite tehnici de colectare și analiză a informațiilor, inclusiv aplicate proceduri analitice de obținere a informațiilor privind existența riscurilor de corupție, accentul fiind plasat pe următoarele componente:

- Elaborarea și remiterea spre completare a unui inventar al măsurilor anticorupție în vederea aprecierii nivelului de implementare a politicilor anticorupție și asigurare a climatului de integritate instituțională;
- Evaluarea anticorupție a cadrului normativ/departamental aferent activității entității publice, precum și formularea de recomandări în vederea îmbunătățirii acestuia și excluderii factorilor de risc identificați;
- Evaluarea și descrierea detaliată a activităților vulnerabile selectate, precum și evaluarea factorilor și riscurilor de corupție identificați;
- Analiza publicațiilor din mass media și investigațiilor jurnalistice și a portalului declarațiilor (*ani.md*) etc.;
- Studiarea rapoartelor de audit extern/intern, cu privire la activitatea entității publice evaluate;
- Efectuarea vizitelor de documentare și interviuarea agenților publici din cadrul Direcțiilor Generale ale CMC (*DGMU și DGETS și cele 5 DETS de sector ca entități subordonate acesteia*) etc.

I. ANALIZA INCIDENTELOR DE INTEGRITATE

REZULTATELE TESTELOR DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ

Pentru menținerea unui climat de integritate instituțională, entitatea publică trebuie să manifeste **intoleranță față de incidentele** de integritate, în condițiile reglementate de *art.19 din Legea nr.82/2017*.

Astfel, potrivit *art.19 alin.(1) din Legea nr.82/2017*, conducătorii entităților publice și agenții publici **asigură credibilitatea și susținerea publică a mandatului entității** din care fac parte prin manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate în cadrul entităților publice.

Totodată, în corespundere cu *art.19 alin.(2) lit. d) din Legea nr.82/2017* **conducătorul entității publice are obligația de a asigura sancționarea disciplinară** a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenții publici.

INCIDENT DE INTEGRITATE

Potrivit *art.3 din Legea nr.82/2017* reprezintă manifestare de corupție produsă în împrejurări reale, altă manifestare similară manifestării de corupție, produsă în cadrul unui test de integritate profesională.

SE REȚINE!

Analiza incidentelor de integritate permite identificarea și analiza *factorilor ce au condiționat materializarea riscurilor de corupție*, inclusiv determinarea deficiențelor în organizarea proceselor operaționale desfășurate, precum și lacune ale sistemului instituțional de integritate.

Procesul de evaluare a integrității instituționale realizat în privința administrației publice locale, la caz Direcțiile Generale ale CMC, a inclus etapa de **testare a integrității profesionale a agenților publici**.

În continuare, sunt expuse constatările și concluziile obținute ca urmare a analizei rezultatelor testării integrității profesionale efectuate de CNA.

De menționa că, testarea integrității profesionale a agenților publici, **este o etapă facultativă** a procesului de evaluare a integrității instituționale, efectuată de către CNA în limitele *Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale*.

Aplicarea exercițiului de **testare a integrității profesionale** în entitățile evaluate a fost dispusă prin *Decizia de inițiere a testării integrității profesionale aprobată la 01.11.2022 și autorizată prin Încheierea judecătorului din 07.11.2022.*

Selectarea categoriei agenților publici care au fost supuși testării integrității profesionale s-a efectuat **în baza analizei riscurilor și vulnerabilităților de corupție**, stabilite din sesizările primite de către CNA, informații transmise de cetățeni, materialele mass-media, sursele analitice (*rapoarte, studii, sondaje, indicatori etc.*).

Astfel, în calitate de subiecți supuși testelor de integritate au fost selectate **următoarele categorii** de agenți publici:

- Agenți publici implicați în procesul decizional;
- Agenți publici implicați în procesul de gestionare a fondurilor și a patrimoniului entității;
- Agenți publici investiți cu funcții de control și supraveghere;
- Agenți publici implicați în procesul de achiziții publice.

Pentru asigurarea obiectivelor testării integrității profesionale a agenților publici, au fost planificate activități prin care au fost create situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu ale agenților publici, condiționate de activitatea și comportamentul lor, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și a conduitei persoanelor testate.

OBIECTIVELE TESTĂRII INTEGRITĂȚII PROFESIONALE!

Stabilirea respectării de către agentul public a obligațiilor prevăzute în *art.7 alin.(2) lit. a-c) al Legii nr.325/2013*, cum ar fi: neadmiterea manifestărilor de corupție; denunțarea imediată organelor competente a oricărei tentative de a fi implicați în manifestări de corupție; denunțarea imediată a influențelor necorespunzătoare, declararea cadourilor și conflictului de interese în conformitate cu legislația în vigoare.

Potrivit *Raportului privind rezultatele testării integrității profesionale* au fost constatate următoarele comportamente și acțiuni ale agenților publici, cu descrierea ulterioară a acestora:

REZULTATUL TESTULUI DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ	DIRECȚIILE GENERALE (INCLUSIV SUBDIVIZIUNILE SECTORIALE ALE ACESTORA)				
	DGECT Direcția Generală Economie, Comerț și Turism	DGPDC Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului	DGETS Direcția Generală Educație, Tineret și Sport		TOTAL
			DETS CENTRU	DETS BUIUCANI	
POZITIV	1				1
NEGATIV					0
NECONCLUDENT		1	1	1	3

SE REȚINE!

Potrivit *art.17 alin.1) din Legea nr.325/2013*, rezultatul testului de integritate profesională este **apreciat drept:**

a) pozitiv – dacă agentul public testat a dat dovadă de integritate profesională, respectând obligațiile prevăzute la art.7 alin.(2) lit. a)–c);

b) negativ – dacă agentul public testat nu a respectat obligațiile prevăzute la art.7 alin. (2) lit. a)–c);

c) neconcludent – dacă comportamentul agentului public testat nu permite aprecierea rezultatului testului nici ca pozitiv, nici ca negativ, precum și în situațiile în care testul de integritate profesională a fost realizat cu încălcarea prevederilor prezentei legi.

I. A înregistrat rezultat pozitiv al testelor de integritate profesională, neimplicând-se în manifestări de corupție – 1 (un) agent public din cadrul Direcțiilor Generale ale CMC.

Urmare a analizei testului de integritate se remarcă că agentul public supus testării a dat dovadă de integritate profesională, iar acțiunile întreprinse au fost în limita cadrului normativ. Or, în vederea eliberării notificării de inițiere a comerțului, testorul s-a adresat unui angajat din cadrul DGETS, care a explicat procedura de eliberare a notificării și actele necesare de a fi depuse. Totodată, testorul a întrebat agentul public despre posibilitatea eliberării notificării în lipsa unui act necesar în acest sens, la care agentul public a fost categoric împotriva și a refuzat eliberarea notificării în cazul dat.

II. Au înregistrat rezultate neconcludente al testului de integritate profesională – 3 agenți publici din cadrul Direcțiilor Generale (inclusiv 2 agenți din cadrul subdiviziunilor sectoriale).

Urmare a examinării testelor de integritate profesională, se relevă că cele 3 teste apreciate neconcludente **vizează procedura de achiziție publică.**

Totodată, se relevă că deși testele de integritate profesională au fost apreciate ca fiind neconcludente, urmare a examinării acestora **au fost constatate posibile încălcări/abateri privind desfășurarea procedurii de achiziții publice**, fapt pentru care Comisiile de disciplină din cadrul Direcțiilor Generale ale CMC urmează să se expună.

DIN SPEȚĂ:

*Exercitând-și atribuțiile de serviciu, agenții publici supuși testării au neglijat rigorile comunicării aplicabile în procedurile de achiziții publice. Potrivit art.33 alin.(1) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice, toate comunicările și schimburile de informații în temeiul prezentei legi **sînt transmise în scris, prin mijloace electronice de comunicare sau, ca excepție, prin alte mijloace de comunicare, în conformitate cu dispozițiile prezentului articol, corespunzător, comunicarea verbală nefiind permisă.***

Mai mult, se reține că într-un caz agentul public **a încurajat testorul** să se adreseze în formă verbală și să nu scrie pe platformă, **tolerând astfel practica de comunicare verbală.**

Urmează de menționat, că 2 dintre cei 3 agenți publici supuși testului de integritate profesională care au înregistrat rezultate neconcludente **dețin funcție de conducere în cadrul entităților evaluate.**

NOTĂ!

Urmare a examinării Ordinului nr.06-S din 25.05.202, emis în baza P-V al Comisiei disciplinare nr.2 din 25.05.2022, s-a stabilit că agentul public care a fost supus testării integrității profesionale, apreciat cu rezultat neconcludent, anterior, a fost **atenționat** de către conducătorul entității evaluate **cu privire la nerespectarea rigorilor statuate în Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice.**

În acest sens, subliniem că **deși potrivit legislației în vigoare „atenționarea” nu poate fi calificată ca sancțiune disciplinară,** totuși, agentul public a fost **atenționat** pentru admiterea unor abateri.¹

Corespunzător, se prezumă că prin neaplicarea de către conducător a unor sancțiuni disciplinare prevăzute de legislația în vigoare, entitatea publică tolerează abaterile disciplinare admise de către unii agenți publici. Practică, care a generat admiterea ulterioară a unor încălcări privind comunicarea verbală în procedurile de achiziții.

¹ Vezi art. 58 din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public

II. NIVELUL DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR ANTICORUPȚIE ÎN CADRUL DIRECȚIILOR GENERALE ALE CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU

Evaluarea nivelului de implementare a măsurilor de asigurare a integrității instituționale în cadrul celor 9 **Direcții Generale ale mun. Chișinău**, a fost realizată în contextul evaluării complexe a integrității instituționale la Primăria mun. Chișinău și entităților din subordinea APL, ținând cont de prevederile *Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013* și *Legii integrității nr.82/2017*, a altor acte normative aferente, inclusiv a informațiilor prezentate de către entitățile evaluate.

SE RETINE!

Legea integrității instituționale **14 măsuri de asigurare a integrității instituționale** în vederea cultivării climatului de integritate instituțională.

Potrivit *art.10 alin.(2) al Legii nr.82/2017*, responsabilitatea pentru cultivarea integrității instituționale, aparține **conducătorului și fiecărui agent public**.

Totodată, alin.(4) al aceluiași articol, stipulează că **nerealizarea** măsurilor de asigurare a climatului de integritate instituțională **atrage răspunderea disciplinară**, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică (*contravențională, penală*).

Potrivit art.3 lit.a) a *Legii integrității nr.82/2017*, statutul de **entitate publică** o are orice persoană juridică cu statut de autoritate publică, autoritate centrală, autoritate publică centrală de specialitate, autoritate publică locală, precum și de structură organizațională de pe lângă sau din sfera de competență a acestora. Iar persoana încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică este **agent public**.

Astfel, în corespundere cu Legea integrității toți agenții publici trebuie să cunoască, conștientizeze și să respecte prevederile legale care au drept scop asigurarea integrității profesionale și instituționale în cadrul entității publice în care activează.

Suplimentar, se remarcă faptul că potrivit *art.43 alin.(1) al Legii nr.82/2017*, lipsa integrității în sectorul public conduce la săvârșirea actelor de corupție și a celor conexe acestora și atrage răspunderea, după caz, disciplinară, civilă, contravențională sau penală.

Mai mult, la art.313⁸ al Codului contravențional, este stipulat că *neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității în cadrul entității publice stabilite de Legea integrității nr. 82/2017, se sancționează cu amendă de la 120 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără*

privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

În continuare va fi analizat/apreciat **nivelul de implementare a măsurilor de asigurare a integrității instituționale** reglementate de art.10-24 din *Legea integrității nr.82/2017*, de către Direcțiile generale ale CMC.

2.1. ANGAJAREA ȘI PROMOVAREA AGENȚILOR PUBLICI ÎN BAZĂ DE MERIT ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ

Potrivit art.11 alin. (1) al Legii integrității nr.82/2017 „*Recrutarea și promovarea agenților în cadrul entității publice se efectuează prin concurs public, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare pe motiv de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, altor forme de discriminare, în conformitate cu prevederile legislației speciale care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici*”.

Prevederile art.11 alin.1 din *Legea integrității nr.82/2017* ***nu se aplică*** agenților publici care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică și persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică, a căror numire are loc prin exprimarea încrederii publice (alegeri generale sau locale) sau prin acordarea încrederii politice (numirea Guvernului, numirea persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică). ***Alte derogări de la prevederile acestui articol sînt permise doar în măsura în care sînt prevăzute de legislația specială care reglementează statutul diferitor categorii de agenți publici, fără a aduce atingere obligației de respectare a criteriului de selectare în bază de integritate profesională.***

În procesul de încadrare în cadrul entității publice angajatorul este obligat în temeiul art.11 din *Legea integrității nr.82/2017* și pct.11 din *HG nr. 767/2014* să solicite **certificatul de cazier privind integritatea profesională.**

Cu atât mai mult că potrivit pct.3 din *Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici aprobat prin HG nr.767/2014*, **scopul ținerii și utilizării cazierului privind integritatea profesională a agenților publici constă în evitarea încadrării în funcții publice a agenților publici care nu au dat dovadă de integritate profesională în cadrul testelor de integritate realizate.**

Procedura de angajare pentru funcțiile publice din cadrul Direcțiilor generale de sector este stabilită prin **HG nr.201 din 11.03.2009** privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Regulamentul cu privire la ocuparea funcției publice prin concurs aprobat prin HG nr.201/2009, stabilește:

- a) *procedura de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției publice (în continuare – concurs);*
- b) *atribuțiile factorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a concursului;*
- c) *modul de constituire și componența comisiilor de concurs.*

Mai jos, sunt redate informațiile prezentate de către Direcțiile generale ale CMC care atestă nivelul de implementare a politicii de angajare și promovare a agenților publici:

DIRECȚIILE GENERALE ALE CMC		SITUAȚIA CURENTĂ/INDICATORUL (perioada de referință anii 2022-2023)		
		Nr. concursuri organizate	Nr. persoane angajate	Nr. caziere solicitate ²
1	Direcția generală asistență medicală și socială (DGAMS)	10	12	0
2	Direcția generală mobilitate urbană (DGMU)	18	17	0
3	Direcția generală educație, tineret și sport (DGETS)	29	18	0
4	Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului (DGPDC)	36	13	0
5	Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare (DGAURF)	31	11	11
6	Direcția generală economie, comerț și turism (DGECT)	236	16	12
7	Direcția generală locativ-comunală și amenajare (DGLCA)	15	15	0
8	Direcția generală finanțe (DGF)	6	6	7
9	Direcția generală cultură și patrimoniu cultural (DGCPC)	12	13	0

² Certificatul de cazier privind integritatea profesională atestă dacă persoana care candidează la funcția publică a fost sau nu supusă testului de integritate profesională și rezultatul obținut.

Analizând informațiile prezentate supra, evidențiem unele discrepanțe dintre numărul persoanelor angajate și numărul concursurilor organizate, or se relevă că unele persoane au fost angajate în lipsa unui concurs.

Mai mult, unele Direcții Generale ale CMC au neglijat obligația de solicitare a certificatului de cazier privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității.

SE RETINE!

Potrivit art. 11 alin.(2) lit. a) al Legii nr.82/2017 „**conducătorul entității publice** are obligația de a adopta actele administrative de stabilire a regulilor de organizare și desfășurare a concursului public în cadrul entității, cu fixarea obligatorie a criteriilor de selectare în bază de merit și de integritate profesională (*solicitarea certificatului de cazier privind integritatea profesională, a informației privind stările de incompatibilitate nesoluționate, privind conflictele de interese sancționate și a cazierului judiciar care cuprinde informația despre privarea de dreptul de a ocupa funcții publice*).

Potrivit informațiilor prezentate, se atestă că majoritatea Direcțiilor generale (6 din 9) au neglijat obligația de solicitare a certificatului de cazier privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității.

Cu referire la pct.7 din Regulamentul cu privire la ocuparea funcției publice prin concurs aprobat prin HG nr.201/2009, se menționează că „*Autoritatea publică organizatoare a concursului va publica **condițiile de desfășurare a concursului** pe portalul guvernamental al funcțiilor publice pentru ocuparea cărora autoritățile publice organizează concurs, **pe pagina web oficială** și, după caz, pe paginile oficiale din rețelele sociale ale autorității publice care a inițiat concursul, cu cel puțin 20 de zile înainte de data desfășurării concursului. Autoritățile publice pot publica condițiile de desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției publice și într-o publicație periodică sau în alte mijloace de informare.*”

Totodată, potrivit pct. 17 al aceluiași Regulament – „*În 3 zile lucrătoare de la expirarea termenului pentru depunerea dosarelor de concurs, comisia de concurs examinează dosarele candidaților și ia decizia cu privire la admiterea lor la concurs.*

*Secretarul comisiei de concurs **plasează lista candidaților admiși la concurs pe pagina web** și, după caz, pe paginile oficiale din rețelele sociale ale autorității publice, precum și comunică candidaților neadmiși la concurs motivul respingerii dosarului.*”

Mai mult, în corespundere cu **pct.18 a Regulamentului** prenotat se atestă că concursul pentru ocuparea funcției publice de conducere de nivel superior și pentru

ocuparea funcției publice de conducere de conducător și adjunct al conducătorului organului din subordinea ministerelor și altor autorități administrative **include competiția dosarelor și interviul**, iar pentru ocuparea celorlalte funcții publice de conducere și a funcției publice de execuție – **proba scrisă și interviul**.

De asemenea, în conformitate cu prevederile **pct.43 din Regulament** – „**Rezultatele concursului**, în termen de 5 zile lucrătoare de la promovarea concursului, **sînt plasate pe pagina web a autorității publice**. Concomitent, candidații sînt anunțați personal despre rezultatele concursului prin e-mail/telefon.”

În contextul prevederilor stipulate supra, inclusiv urmare a examinării paginilor web ale celor 9 Direcții Generale ale CMC, se relevă că entitățile publice nu s-au conformat în totalitate exigentelor cadrului legal instituit prin HG nr. 201/2009.

Mai jos se prezintă informațiile detaliate privind **deficiențele constatate** în cadrul fiecărei Direcții generale privind procedura de angajare:

DIRECȚIILE GENERALE ALE MUNICIPIULUI CHIȘINĂU		Respectarea procedurii organizatorice privind desfășurarea concursului public (etapele și plasarea pe pagina web a entității a informației) (perioada de referință 2022-2023)			
		Publicarea Anunțului privind organizarea concursului	Publicarea listei candidaților admiși pentru susținerea probei scrise	Publicarea listei candidaților admiși pentru susținerea probei interviul	Publicarea anunțului privind învingătorul concursului
1	Direcția generală asistență medicală și socială (DGAMS)	✓	✗	✗	✗
2	Direcția generală mobilitate urbană (DGMU)	✓	✓	✓	✓
3	Direcția generală educație, tineret și sport (DGETS)	✓	✓	✗	✓
4	Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului (DGPDC)	✗	✗	✗	✗
5	Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare (DGAURF)	✗	✗	✗	✗
6	Direcția generală economie, comerț și turism (DGECT)	✗	✗	✗	✗
7	Direcția generală locativ-comunală și amenajare (DGLCA)	✓	✗	✗	✗
8	Direcția generală finanțe (DGF)	✓	✓	✓	✓
9	Direcția generală cultură și patrimoniu cultural (DGCPC)	✗	✗	✗	✗

În contextul informațiilor prezentate supra, se relevă că **doar 2 din 9 Direcții s-au conformat în totalitate rigorilor legale privind procedura de angajare și etapele acesteia.**

Mai mult, **4 din 9 Direcții generale nu au plasat informații** pe paginile web a entităților încă din anul 2019. Totodată, se evidențiază că paginile web ale unor entități nu dispun de rubrică separată „Posturi vacante”, informațiile fiind publicate la rubrica „Anunțuri”. Or, informația plasată pe pagina web a entităților evaluate devine greu de accesat.

NOTĂ!

Referindu-ne la formalitatea procedurilor de angajare, urmează de remarcat că deși majoritatea entităților publice **întâmpină deficiențe privind lipsa cadrelor calificate**, atitudinea acestora față de procesul de recrutare și angajare se atestă a fi una superficială/formală.

Or, se percepe practica vicioasă privind lipsa interesului de a suplini funcțiile vacante, **optându-se pentru cumularea de atribuții.**

Mai mult, referindu-ne la unele funcții manageriale (*funcție publică de conducere*), se atestă că acestea sunt asigurate prin exercitarea **interimatului, cu depășirea termenelor legale prevăzute de legislație.**

SE RETINE!

Astfel, potrivit art.49 alin.1) – 3) din Legea nr. 158/2008³ „Exercitarea temporară a unei funcții publice de conducere are loc prin asigurarea interimatului de către un funcționar public din cadrul aceleiași autorități...se aplică de către persoana/organul care are competență legală de numire în funcție pentru o perioadă de cel mult 6 luni pe an. Perioada specificată poate fi prelungită cu cel mult 6 luni dacă autoritatea publică a organizat concurs pentru ocuparea funcției publice respective, dar aceasta nu a fost ocupată, în condițiile legii”

Astfel, interimatul funcției publice de conducere sau de nivel superior **poate fi asigurat de către aceeași persoană pentru o perioadă de cel mult 12 luni, dacă autoritatea publică a organizat concurs în condițiile legii și aceasta nu a fost ocupată.**

În sensul dat se remarcă faptul că în cadrul **unor Direcții sectoriale ale DGETS (DETS de sector)** au fost identificate practici de **exercitare a interimatului pe o perioadă mai mare de 12 luni, funcția managerială nefiind scoasă la concurs.**

³ Legea nr. 158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

În acest caz, funcția publică de conducere asigurată prin exercitarea interimatului devine una vulnerabilă în fața unor posibile influențe necorespunzătoare, și poate admite tolerarea și neraportarea unor potențiale abuzuri.

*În concluzie, în vederea transparentizării procedurii de angajare, inclusiv în scopul neadmiterii unor favorizări, discriminări sau manifestări de corupție la angajare, se recomandă **respectarea tuturor etapelor a concursului public**, cu publicarea pe pagina web a informațiilor cu privire la rezultatele acestuia, solicitarea cazierului de integritate profesională și neadmiterea încălcării termenului întru asigurarea interimatului funcției.*

Astfel, întru executarea conformă a politicii de angajare și promovare în bază de merit și integritate profesională, se recomandă implementarea conformă și constantă a măsurilor/obligațiilor reglementate de *art.11 din Legea 82/2011*, inclusiv solicitarea obligatorie de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională a candidaților la angajare și promovare în funcție.

În acest sens, se recomandă ca rubrica „*posturi vacante*” să fie completată cu următoarele informații:

- Anunțul cu privire la funcțiile vacante existente, inclusiv scoase la concurs;
- Condițiile generale și speciale înaintate față de candidații la angajare pentru fiecare funcție vacantă;
- Formularul de participare necesar a fi completat;
- Lista candidaților admiși pentru susținerea probei scrise organizate în cadrul concursului pentru ocuparea funcțiilor vacante;
- Lista candidaților admiși la interviu pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
- Rezultatele probei scrise pentru ocuparea funcției vacante prin concurs;
- Învingătorul concursului pentru ocuparea funcției vacante;
- Lista candidaților care au susținut/promovat interviul pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
- Alte informații relevante etc.

2.2. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL INCOMPATIBILITĂȚILOR, RESTRICȚIILOR ÎN IERARHIE ȘI AL LIMITĂRILOR DE PUBLICITATE

Potrivit art.12 alin.1) din Legea nr.82/2007 – „*Pentru exercitarea eficientă și dezinteresată a atribuțiilor agentului public, desfășurarea activității sale profesionale este incompatibilă cu alte funcții, calități sau activități, cu excepția celor stabilite de Constituție sau legi organice. Întru evitarea promovării intereselor personale și*

asigurarea respectării interesului public, agentul public care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică, respectă restricția de desfășurare a activității profesionale în raporturi ierarhice nemijlocite cu o rudă directă sau cu o rudă prin afinitate în cadrul aceleiași entități publice. Activitatea profesională a agentului public care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică, precum și a altor subiecți ai declarării averii și intereselor personale, **se supune limitărilor de publicitate pentru a evita favorizarea entităților din sectorul privat.** Conducătorul entității publice respectă regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, completat, după caz, cu reguli specifice fiecărei categorii de agenți publici, prevăzute de legislația specială care reglementează activitatea acesteia.”

Norme ce pun în aplicare prevederile enunțate supra se regăsesc în cap. IV, secțiunea a 3-a, art.25 și art. 26 din **Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.**

Astfel, potrivit *art.25 alin.(2) din Legea nr.158/2008*, funcționarul public **nu este în drept să desfășoare alte activități remunerate:**

- **în cadrul autorităților publice, cu excepțiile prevăzute de lege;**
- *în funcție de demnitate publică sau în funcție din cadrul cabinetului persoanei cu funcție de demnitate publică, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sînt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;*
- **prin contract individual de muncă sau prin alt contract cu caracter civil, în cadrul societăților comerciale, al cooperativelor, al întreprinderilor de stat sau al celor municipale, al organizațiilor necomerciale din sectorul public sau cel privat, a căror activitate este controlată, subordonată sau, în anumite privințe, este de competența autorității în care acesta este angajat, cu excepția activităților științifice, didactice, a practicii medicale, a activităților în cadrul proiectelor/programele internaționale de cercetare și inovare, a activităților de creație, de participare în proiecte de dezvoltare finanțate integral din surse externe nerambursabile/rambursabile în cadrul unității bugetare în care este angajat, în condițiile stabilite la art.20 din Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, a activităților de reprezentare a statului și a autorităților administrației publice locale în societățile economice, precum și a celor de reprezentare în calitate de membru care nu activează permanent în cadrul organelor colegiale ale autorităților publice autonome. Modul de cumulare a activităților respective cu funcția publică se stabilește de către Guvern;**
- **în calitate de expert antrenat în proiecte implementate peste hotarele țării, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sînt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;**

- *în calitate de consilier în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea, cu excepția cazului în care funcționarul public nu se află în raporturi de serviciu cu subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială în care activează.*

Totodată, în corespundere cu *art.16. din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*, **subiectul declarării se află într-o stare de incompatibilitate în cazul în care pe lângă funcția publică sau de demnitate publică deține/exercită simultan o altă funcție**, calitate sau activitate, fapt care este interzis prin Constituția Republicii Moldova și/sau prin alte acte legislative.

Doar o parte din Direcțiile generale au prezentat informații cu privire la respectarea regimul juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și a limitărilor de publicitate.

Totodată, se relevă că deși unele entități (*de ex. DGECT*) au desemnat persoană responsabilă întru informarea angajaților cu privire la respectarea *regimul juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și a limitărilor de publicitate*, **numărul persoanelor informate diferă de numărul persoanelor noi angajate**, acest fapt denotă implementarea neuniformă a măsurii vizate.

Urmare celor constatate, inclusiv în vederea asigurării respectării de către agenții publici a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, se recomandă ca conducătorul entității publice să întreprindă măsurile prevăzute la art.12 alin. (3) din Legea nr. 82/2017 și anume:

- *să informeze agentul public*, în momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, după caz, cu privire la alte reguli stabilite în acest sens de legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective de agenți publici;
- *să nu admită cu bună știință raporturi ierarhice nemijlocite* între agenții publici care ocupă o funcție publică și rudele lor directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), sau concubinul/concubina în cadrul entității publice;
- *să transfere agentul public* care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin.(2) lit.b) art.12 din Legea nr.82/2017 într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare sau, dacă transferul nu este posibil, să îl elibereze din funcția deținută;
- *să sesizeze Autoritatea Națională de Integritate* cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu;
- *să sesizeze Autoritatea Națională de Integritate* cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată;

- să pornească procedura disciplinară împotriva agentului public în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, la demersul Autorității Naționale de Integritate, să înceteze raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia.

Totodată, întru prevenirea potențialelor încălcări, se impune:

- intensificarea controlului managerial asupra respectării regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor în ierarhie de către angajații Direcțiilor generale și entităților publice aflate în subordinea acestora;
- sesizarea ANI în cazul în care unii agenți publici din cadrul Direcțiilor generale și entităților publice aflate în subordinea acestora nu și-au soluționat stările de incompatibilitate, pornirea unor proceduri disciplinare în acest sens;
- verificarea candidaților la angajarea întru constatarea stărilor de incompatibilitate referitoare la activitate sau ocupație și restricțiilor în ierarhie.

2.3. REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI A INTERESELOR PERSONALE ȘI A CONFLICTELOR DE INTERESE

Potrivit art.13 alin.1) din Legea nr.82/2017 – „În vederea prevenirii îmbogățirii nejustificate și ilicite a agenților publici și a evitării conflictelor de interese în activitatea lor, precum și în vederea responsabilizării pentru asemenea fapte, agenții publici sînt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.”

SE RETINE!

Regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și a conflictelor de interese este reglementat de **Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.**

Totodată, în conformitate cu art.14) alin.1) din Legea nr.82/2017 – „În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, agenții publici, împreună cu conducătorul entității publice și, după caz, cu Autoritatea Națională de Integritate, sînt obligați să identifice și să trateze conflictele de interese care apar în activitatea lor profesională în termenele și modul prevăzute de Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.”

Potrivit **art.5 alin.1) din Legea nr.133/2016** – „Declarația de avere și interese personale reprezintă un act personal și irevocabil al subiectului declarării, depus, pe

proprie răspundere, sub formă de document electronic sau, după caz, în formă scrisă pe suport de hârtie.”

În corespundere cu prevederile art.5 alin.4) din Legea nr.133/2016 – „Responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.”

*Totodată, conform art.6 alin.1) din **Legea nr.133/2016** – „Declarația se depune anual, **pînă în data de 31 martie**, indicîndu-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent...”*

Potrivit art.3 alin.1) lit. a), e) și g) din Legea nr.133/2016, subiecții ai declarării conflictului de interese în condițiile sunt **persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică** prevăzute în anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, **conducătorii organizațiilor publice și adjunctii acestora**, precum și **funcționarii publici**.

Urmare a verificării informațiilor raportate de către Direcțiile Generale remarcăm că în unele entități **nu este instituit Registrul privind conflictele de interese** (DGAURF), altele **nu au instituite corespunzător** în baza unui act administrativ (DGAMS, DGETS).

De menționat că pe parcursul anilor 2022-2023, doar unele Direcții Generale au declarat careva conflicte de interese înregistrate, în cadrul celorlalte entități nu au fost declarate sau constatate careva conflicte de interese, acest fapt însă, **nu exclude riscul conflictului de interese în activitatea agenților publici din cadrul Direcțiilor generale**.

SE RETINE!

ANI a constatat **încălcarea regimului juridic al conflictului de interese de către unul din agenții publici din cadrul DETS de sector (aflată în subordinea DGETS), prin angajarea în cadrul direcției 4 membrii ai familiei sale** (fapt constatat prin Actul emis de către ANI⁴).

De asemenea, urmare a examinării aleatorii a declarațiilor de avere și interese personale depuse de către agenți publici din cadrul Direcțiilor generale au fost identificate neconformități precum **nedepunerea declarațiilor la eliberare și la angajare sau depunerea tardivă a acestora**.

Astfel, în vederea implementării măsurilor sus indicate, se recomandă **respectarea regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale, inclusiv al conflictelor de interese**.

⁴ ANI – Autoritate Națională de Integritate.

2.4. NEADMITEREA FAVORITISMULUI

Potrivit art.15 alin.1) din *Legea nr. 82/2017*, în vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, **practicile de favoritism în cadrul entităților publice sânt inadmisibile.**

Mai mult, în conformitate cu art.15 alin.3) din aceeași Lege, **conducătorii entităților publice sunt obligați să nu admită** cu bună știință practici de favoritism în activitatea profesională a agenților publici din entitatea pe care o conduce și să denunțe cazurile de favoritism la Centrul Național Anticorupție.

SE RETINE!

Potrivit *art. 3 din Legea nr. 82/2017*, **favoritismul** reprezintă sprijinul acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni.

Totodată, în corespundere cu normele art.313¹ CC, *acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.*

NOTĂ!

*Potrivit informațiilor din cadrul DGUP a CNA, în anul 2023 a fost pornită cauză penală urmare a inspectării efectuate de către Inspekția financiară efectuate în cadrul Direcției Generale Cultură și Patrimoniul Cultural (DGCPC), **care a stabilit neîncasarea premeditată din partea unui agent economic a plăților în valoare de circa 1,7 milioane** lei pentru chirie și serviciilor aferente pentru perioada 2018-2022.*

Un alt caz, cercetata de către CNA se referă la Administratorul unei întreprinderi municipale din domeniul alimentației publice din cadrul Primăriei mun. Chișinău, care ar fi favorizat unii agenți economici la încheierea contractelor privind livrarea produselor alimentare.

La fel, se menționează că în cadrul exercițiului de evaluare a integrității instituționale desfășurat în privința Direcțiilor Generalele ale CMC și analizei procedurilor de achiziții publice, au fost identificate 2 companii favorizate de către entitățile publice evaluate în procedura de achiziție publică.

** Amintim că orice persoană se prezumă a fi nevinovată până la pronunțarea unei decizii definitive și irevocabile a instanței de judecată.*

Prin urmare, riscul favorizării unor agenți economici **în cadrul procedurilor de achiziție publică** (*risc materializat în trecut, vezi procedura de achiziție publică*), **ar putea fi cu potențial înalt de materializare în viitor.**

Din aceste considerente, se recomandă completarea Regulamentelor de activitate a entităților evaluate și a Codului de etică și conduită profesională a Direcțiilor generale, cu norme care să prevadă obligația de neadmitere a favoritismului în activitatea profesională.

2.5. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL CADOURILOR

Potrivit art.16 alin.1) din Legea nr. 82/2017, pentru a evita apariția manifestărilor de corupție în activitatea entităților publice, conducătorilor acestora și agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri (*bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj*) care le sânt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale (*cadouri inadmisibile*).

SE RETINE!

HG nr.116/2020 privind regimul juridic al cadourilor, determină modul de activitate a Comisiei de evaluare și evidență a cadourilor oferite din politețe sau cu prilejul acțiunilor de protocol și a cadourilor inadmisibile oferite agenților publici.

Potrivit informațiilor prezentate de către Direcțiile generale ale CMC, se relevă că actele normative departamentale cu privire la instituirea registrelor de evidență a cadourilor, inclusiv de constituire a Comisiei de evidență și evaluare a cadourilor sunt în mare parte învechite, iar în unele cazuri chiar lipsesc.

Totodată, s-a stabilit că nu toate Direcțiile generale au instituit separat Registrul de evidență a cadourilor **admisibile** și Registrul de evidență a cadourilor

inadmisibile în corespundere cu prevederile *HG nr.116/2020 privind regimul juridic al cadourilor*.

NOTĂ!

Potrivit *pct.28 din HG nr.116/2020*, cadourile admisibile se înregistrează într-un registru special, cu caracter public, ținut manual și electronic, denumit **Registru de evidență a cadourilor admisibile**.

În corespundere cu *pct.35 din HG nr.116/2020*, cadourile inadmisibile se înscriu într-un registru special, cu caracter public, ținut manual și electronic, denumit **Registru de evidență a cadourilor inadmisibile**.

Totodată, în conformitate cu *art.16 alin.5) lit.g) din Legea nr. 82/2017*, **conducătorul entității** publice are obligația în legătură cu asigurarea respectării regimului juridic al cadourilor **să asigure publicarea pe pagina web a entității publice a registrului special de evidență a cadourilor**.

Mai mult, potrivit *pct.11 alin.8) al HG nr.116/2020*, Comisia de evidență și evaluare a cadourilor are printre atribuțiile sale menținerea și actualizarea trimestrială **pe pagina web oficială a entității** publice Registrul de evidență a cadourilor admisibile și Registrul de evidență a cadourilor inadmisibile.

SE RETINE!

Urmare a verificării paginilor web a entităților evaluate, s-a constata că **nici una dintre Direcțiile Generale** și instituțiile aflate în subordinea acestora nu au publicat Registrele prenotate, astfel, **neconformându-se rigorilor normative stipulate supra**.

Totodată, referindu-ne la cadourile declarate de către entitățile evaluate, remarcăm că în perioada 2022-2023, **doar DGECT și DGCPD au raportat și înregistrat cadouri**, celelalte entități au comunicat că angajaților săi **nu le-au fost oferite careva cadouri**.

Urmare celor constatate, se impune **implementarea conformă a regimului juridic al cadourilor de către conducătorii și agenții publici** din cadrul Direcțiilor generale ale CMC, inclusiv monitorizarea executării obligațiilor prevăzute la art.16 alin.2 și 3 al Legii nr.82/2017.

Totodată, în vederea implementării normelor prevăzute de *HG nr.116/2020* privind regimul juridic al cadourilor, se impune instituirea prin Ordin a **Registrului de evidență a cadourilor admisibile și Registrului de evidență a cadourilor inadmisibile și publicarea acestora pe pagina a entităților**.

2.6. NEADMITEREA, DENUNȚAREA ȘI TRATAREA INFLUENȚELOR NECORESPUNZĂTOARE

Mecanismul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare este reglementat de *art. 17 al Legii nr. 82/2017 și HG nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013*, care stabilesc un șir de obligații conducătorului entității publice, inclusiv:

- să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare de către agenții publici;
- să asigure evidentă, într-un registru special, a cazurilor de influență necorespunzătoare exercitată asupra agenților publici;
- să desemneze subdiviziunea specializată sau să-și asume personal această atribuție;
- să tragă la răspundere disciplinară agenții publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

INFLUENȚĂ NECORESPUNZĂTOARE

— reprezintă imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți, în vederea determinării acestuia să își desfășoare activitatea profesională într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni de corupție).

În acest sens, urmare a examinării datelor prezentate de către Direcțiile generale, se remarcă că doar o parte din entitățile evaluate au instituit prin act intern procedura de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare, restul Direcțiilor nu s-au conformat rigorilor prenotate.

Totodată, urmează de menționat că potrivit informațiilor prezentate, în perioada anilor 2022-2023 nici una dintre Direcțiile generale nu a înregistrat cazuri de influență necorespunzătoare.

Cu toate acestea, **riscul unor influențe necorespunzătoare este unul cu potential înalt de materializare în viitor.** Această concluzie se fundamentează pe rezultatele analizei procedurilor de achiziție publică desfășurate în cadrul Direcțiilor generale și

entităților subordonate acestora, și derivă din practica de exercitare a interimatului pe o perioadă mai mare de 12 luni.

Astfel, **favorizarea anumitor operatori economici în proceduri de achiziții publice, aranjarea caietelor de sarcini potrivit specificului anumitor companii, inclusiv rezultatelor testelor de integritate profesională realizate în privința agenților publici**, denotă că politica privind neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare **este implementată formal/neconform, iar riscul aditerii și tolerării unor incidente de integritate ar putea fi unul ignorat.**

În contextul celor relatate supra, se impune, **instituirea prin act intern a Registrului special de evidență al cazurilor de influență necorespunzătoare, precum și a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare.**

Totodată, se impune **intensificarea controlului managerial** asupra neaditerii și tolerării unor influențe necorespunzătoare, inclusiv tragerea la răspundere disciplinară a agenților publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

2.7. NEADMITEREA, DENUNȚAREA MANIFESTĂRILOR DE CORUPȚIE ȘI PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE

Potrivit art. 18 alin. 1) din Legea nr. 82/2017, pentru buna funcționare a entității publice în conformitate cu mandatul său legal de servire a interesului public și pentru asigurarea neafectării drepturilor omului, a imaginii și reputației entității publice, conducătorul acesteia și agenții publici trebuie **să nu admită și să denunțe neîntârziat încercările de implicare a lor în manifestări de corupție.**

SE RETINE!

Conducătorul entității publice are obligații atât în vederea neaditerii manifestărilor de corupție și asigurării denunțării acestora, cât și în vederea asigurării protecției avertizorilor de integritate.

În acest sens, urmează de menționat că în anul 2023 a fost adoptată **Legea privind avertizorii de integritate nr. 165/2023**, care reglementează procedura de primire, de examinare și soluționare a dezvăluirilor privind încălcări ale legii din cadrul entităților publice și private, drepturile și obligațiile persoanelor care efectuează dezvăluiri privind

încălțări ale legii, măsurile de protecție a acestora, obligațiile angajatorilor, atribuțiile autorității competente de examinarea dezvăluirilor privind încălțări ale legii și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

Angajații au dreptul să depună dezvăluiri privind încălțări ale legii, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege.

Pe de altă parte, angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul unor influențe necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și în cazul altor încercări de a-i implica în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr.82/2017 și al Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sunt obligați să le denunțe.

În contextul dat, potrivit informațiilor prezentate de către Direcțiile generale cu privire la instituirea *Registrului avertizărilor de integritate și procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale*, se atestă că unele Direcții **nu dispun de asemenea Registru** (de ex. DGAMS, DGMU).

De menționat că la momentul desfășurării evaluării, *Registrul avertizărilor de integritate ale Direcțiilor generale, precum și a subdiviziunilor aflate în subordinea acestora* nu conținea nici o înscriere, fapt ce denotă că entitățile evaluate **implementează ineficient/formal politica de neadmitere și denunțare a manifestărilor de corupție, și protecția avertizorilor de integritate**.

Suplimentar, se atestă că **nu toate Direcțiile generale au instituit norme interne privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, în conformitate cu normele art.18 alin.(3) lit. a) al Legii nr.82/2017 și art.31 alin. (2) li.b) al Legii nr.165/2023**.

În context, se remarcă că potrivit *art. 12 din Legea privind avertizorii de integritate nr. 165/2023*, entitățile publice și private desemnează o persoană sau o subdiviziune responsabilă de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălțări ale legii.

Din aceste considerente, se impune **desemnarea unei persoane sau a unei subdiviziuni** responsabile de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălțările legii, precum și instruirea angajaților entităților publice privind procedura de raportare a acestora.

Totodată, se recomandă instituirea prin act intern a **Registrului avertizărilor de integritate**, inclusiv **aprobarea unui act administrativ/procedură de stabilire a regulilor** de organizare a activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a avertizărilor de integritate și de asigurare a protecției agenților publici.

La fel, se impune menținerea de către conducătorul entității a unui climat favorabil pentru promovarea și asigurarea politicii date, motivarea agenților publici de a dezvălui practici ilegale cunoscute, inclusiv asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public și garantarea confidențialității identității angajatului care dezvăluie practici ilegale.

2.8. INTOLERANȚA FAȚĂ DE INCIDENTELE DE INTEGRITATE

În conformitate cu **art.19 alin.(1) al Legii nr.82/2017** conducătorii entităților publice și agenții publici asigură credibilitatea și susținerea publică a mandatului entității din care fac parte sau, după caz, de a căror activitate sânt responsabili prin manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate în cadrul entităților publice [...].

Totodată, se menționează că potrivit **art.19 alin.(2) al Legii nr. 82/2017**, **conducătorul entității publice are următoarele obligații:**

- să ofere agenților publici exemplul propriu de respectare a interesului public și de neadmitere a incidentelor de integritate în activitatea profesională;
- să adopte acte administrative privind statutul disciplinar aplicabil entității publice, dacă acesta nu este aprobat prin legi și acte normative;
- să creeze structura responsabilă de examinarea abaterilor disciplinare, dacă aceasta nu este atribuția altor autorități publice competente;
- să asigure sancționarea disciplinară a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenți publici;
- să sesizeze autoritatea anticorupție responsabilă despre incidentele de integritate ce constituie contravenții și infracțiuni, săvârșite de agenții publici.

Drept urmare, în vederea punerii în aplicare normelor statuate supra, în cadrul Direcțiilor Generale ale CMC au fost aprobate acte „cu privire la constituirea Comisiei de disciplină”, după cum urmează:

DIRECȚIA GENERALĂ		Act aprobat
1	Direcția generală asistență medicală și socială (DGAMS)	Ordinul nr. 219-b din 25.05.2023
2	Direcția generală mobilitate urbană (DGMU)	Ordinul nr. 10 din 18.03.2024
3	Direcția generală educație, tineret și sport (DGETS)	Ordinul nr. 579 din 10.05.2022
4	Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului (DGPDC)	Ordinul nr. 74 din 24.05.2023
5	Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare (DGAURF)	Ordinul nr. 15 din 26.03.2020

6	Direcția generală economie, comerț și turism (DGECT)	Ordinul nr. 39 din 20.12.2021
7	Direcția generală locativ-comunală și amenajare (DGLCA)	Ordinul nr. 81-c din 15.04.2021
8	Direcția generală finanțe (DGF)	Ordinul nr. 23-C din 19.03.2020
9	Direcția generală cultură și patrimoniu cultural (DGCPC)	Ordinul nr. 155 din 28.12.2022

Totodată, urmează de menționat că deși fiecare Direcție Generală are instituită Comisie de disciplină, se remarcă o activitate **superficială a acestora**.

Or, majoritatea entităților evaluate au raportat că în perioada de referință careva abateri disciplinare nu au fost constatate/examinate, inclusiv nu au fost aplicate sancțiunilor în acest sens.

Corespunzător, deducem că impactul activității Comisiilor de disciplină este unul nesemnificativ. Mai mult, persistă riscul că activitatea acestora ar putea fi una formală.

Corespunzător, se prezumă că riscul admiterii și tolerării unor incidente de integritate ar putea fi unul aferent tuturor proceselor de lucru desfășurate de către Direcțiile generale ale CMC.

Rezumând cele enunțate supra, accentuăm necesitatea **întreprinderii măsurilor necesare în vederea consolidării climatului de integritate instituțională prin educarea intoleranței angajaților față de incidentele de integritate**, fortificarea mecanismului de control și/sau sancționare a celor care nu denunță manifestările de corupție sau influențele necorespunzătoare la care sânt supuși, precum și intensificarea activității comisiilor disciplinare prin examinarea faptelor ce constituie abateri disciplinare.

La fel, se impune respectarea obligațiilor statuate la art.19 alin.(2) al Legii nr. 82/2017.

2.9. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL

Potrivit **art.10 alin.1) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional**, autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii și la materialele aferente acestora prin **publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorității publice**, prin asigurarea accesului la sediul autorității, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea persoanei interesate.

SE REȚINE!

Procesul de asigurare a **transparenței decizionale** presupune o serie de acțiuni care ar garanta desfășurarea activității entității publice în mod transparent, responsabil în raport cu cetățenii și cu implicarea acestora, prin crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional.

Totodată, în conformitate cu **pct. 14 al HG nr. 967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional**, care reglementează că pentru facilitarea accesului părților interesate la informația privind procesul decizional în cadrul autorității publice, **pe pagina web oficială a acestora sânt create compartimente dedicate transparenței decizionale.**

Mai mult, potrivit **art.20 alin.2) lit.b) din Legea nr. 82/2017**, conducătorul entității publice are următoarele obligații:

➤ **să asigure informarea publicului asupra organizării procesului decizional prin:** publicarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate ale entității publice; publicarea informației privind regulile interne adoptate, a listei generale a părților interesate; informarea publicului, prin intermediul anunțurilor scrise, privind inițierea elaborării deciziei sau, după caz, privind retragerea unui proiect de decizie din procesul de elaborare; punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; publicarea raportului anual privind asigurarea transparenței în procesul decizional din cadrul entității publice.

În contextul normelor prenotate, potrivit informațiilor prezentate de către Direcțiile generale cu privire la **asigurarea transparenței în procesul decizional**, precum și urmare a verificării paginilor web a entităților evaluate, **evidențiem că din toate cele 9 Direcții Generale ale CMC, doar Direcția Generală Finanțe (DGFCMC) s-a conformat în totalitate normelor prenotate.**

Or, restul Direcțiilor fie nu dispun pe pagina web de rubrica „consultări publice” și publică anunțurile privind consultări în rubrica anunțurilor generale, fapt ce complică procedura de căutare (*de ex. DGLCA*), fie informațiile publicate sunt învechite, respectiv rubrica este inaplicabilă (*de ex. DGAMS*).

Totodată, se atestă că unele Direcții generale **au neglijat în totalitate normelor prenotate** (*de ex. DGAURF*), sau raportează precum că informațiile privind planurile și raporturile de activitate pot fi regăsite pe pagina Primăriei mun. Chișinău (*de ex. DGCP*).

Adițional, **subliniem următoarele deficiențe** constatate urmare a examinării conformării Direcțiilor generale la politica privind *asigurarea transparenței în procesul*

decizional: **dificultăți de accesare/identificare a unor informații; neactualizarea informațiilor publicate etc.**

NOTĂ!

Potrivit informațiilor DGETS, privind paginile web ale instituțiilor de învățământ sectoriale (*DETS de sector*), se relevă că **nu toate instituțiile dețin** pagină web. *Vezi mai jos extras de pe pagina web a DGETS.*

Mai mult, urmare a examinării aleatorie a paginilor unor instituții, se remarcă că acestea sunt limitate/neconforme, informațiile publicate fiind neactualizate și învechite.

Or, ținând cont de faptul că fiecare DETS de sector anual achiziționează servicii de menținere a paginilor web a tuturor instituțiilor aflate în subordine, apar unele incertitudini cu privire la modalitatea de executare a eficientă a contractelor și a bunei execuții din partea agentului economic responsabil de plasarea informațiilor pe paginile web și mentenanța acestora.

În concluzie, evidențiem că Direcțiile generale s-au conformat parțial la **exigențele stipulate** de art.20 din *Legea nr.82/2017* și pct.14 al *HG nr.967/2016*.

Astfel, întru crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional din cadrul Direcțiilor generale și entităților publice aflate în subordinea acestora, *se impune implementarea conformă a art.20 din Legea nr.82/2017, inclusiv a normelor Legii nr.239/2008 și HG nr.967/2016.*

Suplimentar, evidențiem că **doar o parte din Direcțiile generale** au instituite mecanisme/instrumente care oferă cetățenilor posibilitatea de a depune sugestii și propuneri pentru îmbunătățirea proceselor de lucru, inclusiv a unor sesizări.

În acest sens, Direcțiile generale preponderent fac referire la audierile publice sau boxa instalată în incinta instituției. Ceea ce ține de mecanismele on-line, acestea fie nu există, fie sunt în proces de elaborare, unica soluție fiind expedierea prin poșta electronică a instituției a tuturor sugestiilor sau sesizărilor.

2.10. ASIGURAREA ACCESULUI LA INFORMAȚIE DE INTERES PUBLIC

Potrivit **art.21 alin.1) al Legii nr. 82/2017**, întru eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității entităților publice, stimularea formării opiniilor și participării active a populației la procesul de luare a deciziilor, **se garantează accesul la informații de interes public cu privire la activitatea entității publice**. În acest scop, conducătorul entității publice și agenții publici asigură **accesul liber la informațiile oficiale**, inclusiv informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal pentru ei.

SE RETINE!

Legea nr. 982-XIV/2000 privind accesul la informație **a fost abrogată** la 08.01.2024 prin **Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public**.

Regulile generale de asigurare a accesului la informațiile oficiale de interes public și derogările cu privire la informațiile oficiale cu accesibilitate limitată sunt stabilite prin **Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public**.

În context, se relevă **o practică neuniformă** privind adoptarea unor acte interne privind reglementarea drepturilor și obligațiilor agenților publici în procesul de furnizare a informației.

Or, se atestă că în timp ce unele Direcții generale au aprobat pe intern Ordine în acest sens, alte Direcții generale fac trimitere la cadrul legal, fie dispun de Ordine și Regulamente învechite (*din anul 2019-2020*).

SE RETINE!

Dat fiind faptul Direcțiile generale se află în subordinea Consiliului mun. Chișinău, precum și ținând cont că o mare parte din corespondența parvine de la Primăria mun.

Chișinău, persistă riscul că **deficiențele constatate în cadrul evaluării procedurii administrative** în cadrul Primăriei mun. Chișinău să fie valabilă și pentru Direcțiile generale. (Vezi Raportul de evaluare a integrității instituționale în privința entităților de interes public a APL a mun. Chișinău, inclusiv a Primăriei mun. Chișinău).

Urmare a evaluării procedurii administrative aferente Primăriei mun. Chișinău, au fost constatate un număr mare de cereri de acces la informație care au fost examinate potrivit termenilor generali atribuiți petițiilor, adică de 30 zile. Faptul dat, nu doar că contravine normelor legale, ci reprezintă un factor de risc care generează **tergiversarea termenului de furnizare a informației de interes public**.

Întru a preveni practici similare, urmează de menționat că cererile de acces la informație de interes public urmează a fi examinate potrivit prevederilor **Legi nr. 148/2023 cu privire la accesul la informație de interes public**.

Legea nr.148/2023 privind accesul la informație de interes public stabilește următoarele reglementări⁵:

Principalele prevederi novatorii:

- 1 micșorarea termenului pentru examinarea cererilor de la **15 zile lucrătoare la 10 zile calendaristice**
- 2 **extinderea listei subiecților** care constituie furnizori de informații (întreprinderi de stat sau municipale; întreprinderi energetice; partide politice; persoane juridice de drept privat care prestează servicii publice etc.)
- 3 specificarea expresă că solicitanții de informații **nu mai sunt obligați** să aplice pe cerere semnătura olografă sau electronică
- 4 promovarea **transparenței proactive** prin publicarea, din oficiu, pe paginile web ale autorităților publice a unui spectru larg de informații de interes public
- 5 introducerea **Registrului cererilor de comunicare a informațiilor de interes public** în care se va ține o evidență separată a cererilor de acces la informație
- 6 stabilirea unor prevederi speciale cu privire la **examinarea și soluționarea** cauzelor judiciare privind contestarea acțiunilor/inacțiunilor furnizorilor de informații
- 7 instituirea unui **mecanism de sancționare și responsabilizare** a furnizorilor de informații, care să asigure respectarea cadrului normativ

Pentru o mai bună înțelegere a modificărilor survenite în noua **Lege nr.148/2023**⁶, la care furnizorii de informație urmează să atragă atenția, se prezintă următorul tabel:

⁵ Sursa: <https://justice.gov.md/ro/content/principalele-prevederi-din-noua-lege-privind-accesul-la-informatii-de-interes-public-vigoare>

⁶ Legea Nr. 148 din 09-06-2023 privind accesul la informațiile de interes public.

ASPECTE IMPORTANTE A LEGII nr. 148/2023**1. LISTA FURNIZORILOR DE INFORMAȚIE EXTINSĂ**

<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
<ul style="list-style-type: none">✓ autoritățile și instituțiile publice;✓ întreprinderile de stat și întreprinderile municipale;✓ persoanele juridice de drept privat controlate de furnizorii de informații;✓ persoanele juridice de drept privat care prestează servicii publice, servicii publice de gospodărie comunală sau servicii de decontare;✓ întreprinderile energetice care desfășoară activități în domeniul gazelor naturale, al energiei electrice sau al energiei termice;✓ asociațiile profesionale și organele de autoadministrare, constituite prin lege, ale profesiilor din sectorul justiției;✓ partidele politice.	<ul style="list-style-type: none">✓ autoritățile și instituțiile publice;

2. MICȘORAREA TERMENULUI DE SOLUȚIONARE

<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
10 zile calendaristice, cu posibilitatea de a prelungi acest termen cu 7 zile calendaristice.	15 zile lucrătoare, cu posibilitatea de a prelungi acest termen cu 5 zile lucrătoare

3. SEMNAREA OLOGRAFĂ SAU ELECTRONICĂ

<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
Nu este obligatorie	Cerință obligatorie

SE RETINE!

Potrivit art.6 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, orice persoană fizică sau juridică **are dreptul la accesul la informațiile de interes public**, în formele și condițiile prevăzute de lege. Furnizorii de informații sunt obligați să asigure accesul la informațiile de interes public, în formele și condițiile prevăzute de lege.

De asemenea, potrivit art. 13 alin. 1) din Legea nr. 148/2023, orice persoană fizică sau juridică are dreptul să solicite și să obțină informații de interes public în

condițiile legii, prin înaintarea unei cereri de comunicare a informațiilor de interes public.

*Totodată, potrivit art. 19 alin. 1) din Legea nr. 148/2023, informațiile de interes public se comunică solicitantului din momentul în care sunt disponibile pentru a fi comunicate, dar **nu mai târziu de 10 zile** de la data înregistrării cererii.*

Modul de înregistrare a cererii este stipulat la art.15 al Legii nr.148/2023, care prevede că:

- **Furnizorii de informații sunt obligați să primească** cererile înaintate conform art.14 alin.(1) lit.a) și b) și să le înregistreze cel târziu în următoarea zi lucrătoare. Primirea sau înregistrarea cererii nu poate fi refuzată. Furnizorii de informații prevăzuți la art.5 lit.a)–c) înregistrează cererile și în registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public, conform modelului și în modul stabilite de Guvern.
- *În cazul cererii transmise în formă electronică*, furnizorul de informații este obligat să comunice solicitantului cel târziu în următoarea zi lucrătoare, prin aceleași mijloace, numărul și data înregistrării cererii.
- *Cererea expediată prin poștă* se consideră a fi depusă din momentul înregistrării acesteia de către furnizorul de informații.
- *În cazul cererii depuse în scris* la sediul furnizorului de informații, furnizorul este obligat să elibereze dovada înregistrării cererii.
- **Cererile adresate verbal** nu sunt înregistrate, cu excepția cazului prevăzut la art.73 alin.(6) din Codul administrativ nr.116/2018.

În sensul dat, se menționează că în temeiul art.15 alin.(1) din Legea nr.148/2023 a fost aprobată **HG nr. 1027 din 21.12.2023 privind modul de înregistrare a cererilor de comunicare a informațiilor de interes public**, care prevede modul de înregistrare a cererilor, precum și modelul și instrucțiunile de completare a acestuia.

Astfel, în conformitate cu rigorile **HG nr.1027/2023, Registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public** este ținut în format electronic de către subdiviziunea sau persoana responsabilă de recepționarea și înregistrarea petițiilor.

În cazul dat, se impune desemnarea prin act departamental a subdiviziunii sau persoanei responsabile de ținerea Registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public și de recepționarea și înregistrarea cererilor.

Totodată, urmare a examinării informațiilor prezentate de către Direcțiile generale privind numărul solicitărilor parvenite privind accesul la informație, precum și răspunsurile furnizate în acest sens, **se relevă o practică neuniformă și în acest sens.**

Or, în timp ce unele Direcții generale au raportat cu privire la recepționarea pe parcursului unui an a circa 300 de solicitări (*de ex. DGECT*), altele nu au recepționat și respectiv nu au oferit nici un răspuns.

Practica dată denotă necunoașterea de către angajați a normelor cadrului normativ în vigoare aferent politicii care reglementează accesul la informații de interes public. Or, se relevă că o mare parte din angajații Direcțiilor generale **cataloghează/percep orice solicitare parvenită ca fiind Petiție**, practică înregistrată și în cadrul Primăriei municipiului Chișinău.

Prin urmare, angajații APL nu disting/nu fac deosebire între ***petiție*** și ***solicitare de acces la informație***, fapt ce generează **tergiversarea răspunsurilor oferite**, *vezi descrierea incidentelor de integritate*.

Suplimentar, se atestă că majoritatea paginilor web ale Direcțiilor generale **nu conțin modulul/compartimentul „Integritate și anticorupție” sau „Anticorupție”**.

Astfel, întru asigurarea accesului la informații de interes public, eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității Direcțiilor generale, se impune implementarea conformă a normelor *art. 21 din Legea nr.82/2017 și art. 15 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public*.

Concomitent, se impune instituirea pe paginile web oficiale ale entităților evaluate a modulului/compartimentului „Integritate și anticorupție” sau „Anticorupție”, inclusiv publicarea și actualizarea informațiilor de interes public pe paginile web ale Direcțiilor generale.

2.11. GESTIONAREA TRANSPARENTĂ ȘI RESPONSABILĂ A PATRIMONIULUI PUBLIC, A FINANȚELOR RAMBURSABILE ȘI NERAMBURSABILE

În conformitate cu prevederile *art.22 din Legea nr. 82/2017*, în vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice, constituite ca rezultat al muncii societății prin aportul contribuabililor, precum și a mijloacelor din fonduri externe, conducătorul entității publice și agenții publici **asigură gestionarea alocațiilor bugetare, administrează patrimoniul public în baza principiilor bunei guvernări**, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de control intern managerial și organizarea auditului intern în sectorul public.

Astfel, în scopul respectării principiilor asigurării concurenței, eficienței, transparenței și satisfacerea necesităților bunurilor, lucrărilor sau serviciilor pentru întregul an bugetar, în cadrul Direcțiilor generale procedura de achiziție se desfășoară în conformitate cu

Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice precum și în baza Ordinilor conducătorilor cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții publice.

Urmează de remarcat că deficiențele constatate privind procedurile de achiziții publice au fost descrise în capitolul „*PROCEDURA DE ACHIZIȚII PUBLICE*” unde au fost reflectate cele mai grave și reprezentative cazuri identificate.

SE RETINE!

Totodată, ținând cont de specificul Direcțiilor generale și volumul achizițiilor publice desfășurate de către acestea, au fost selectate aleatoriu 7 entități publice (DGMU și DGETS, cu subdiviziunile sectoriale ale acestora, DETS de sector), a căror procedură de achiziție a fost examinată detaliat și descrisă în raport.

În acest sens, subliniem că deficiențele constatate, inclusiv riscurile de corupție identificate urmare a evaluării procedurii de achiziții publice, pot fi valabile și pentru celelalte Direcții generale.

Astfel, la capitolul „*PROCEDURA DE ACHIZIȚII PUBLICE*” au fost analizate și descrise neconformitățile și deficiențele identificate la organizarea procedurilor de achiziții publice de către Direcțiile generale menționate supra.

În contextul dat, urmează de menționat că majoritatea Direcțiilor generale **nu dispun de un act intern** care să reglementeze procedura de achiziții publice, în acest sens, făcându-se trimitere la cadrul legal.

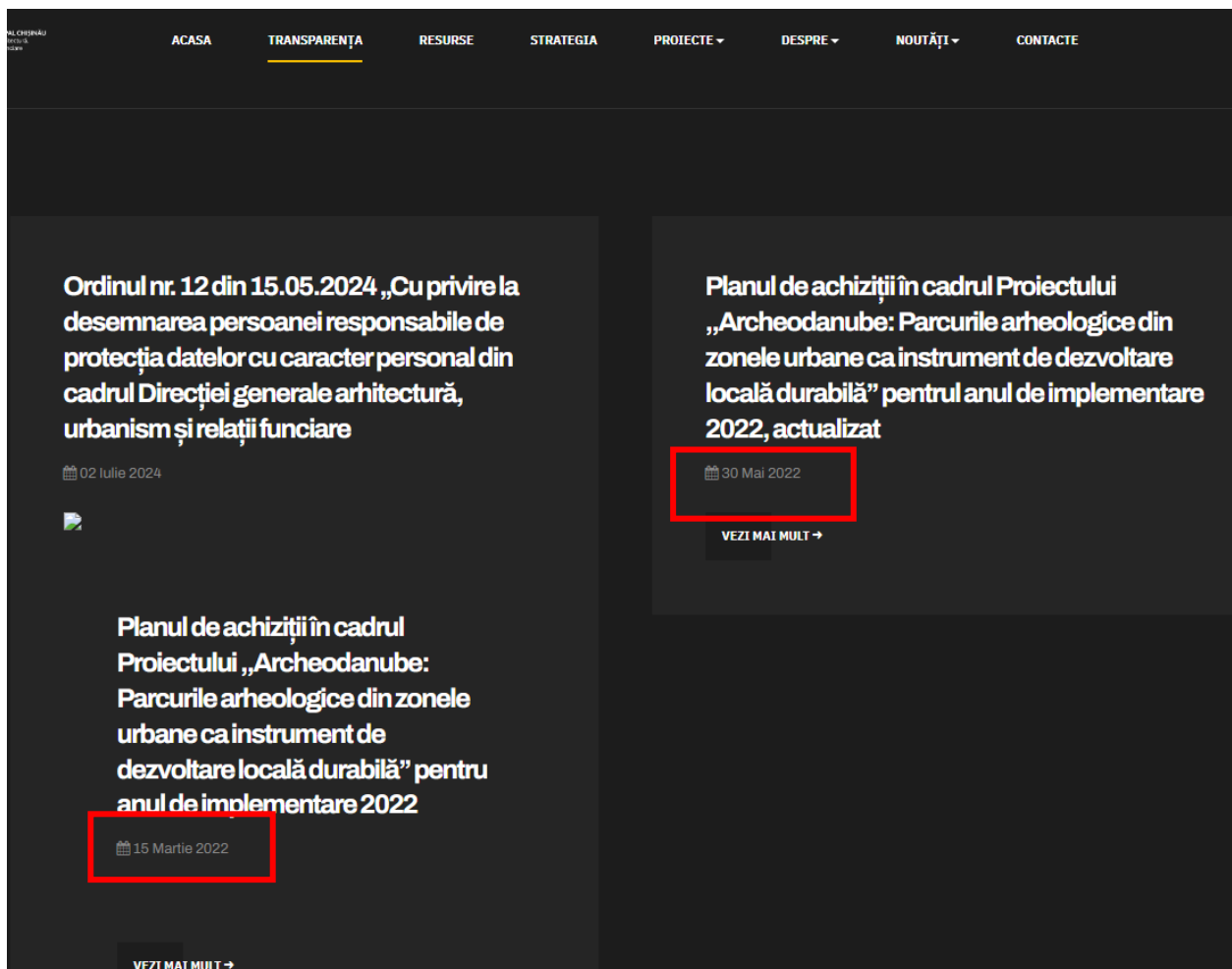
Mai mult, referindu-ne la activitatea grupului de lucru care desfășoară procedura de achiziții publice, se relevă că Ordinele conducătorilor aprobate în acest sens nu sunt contrasemnate de către membrii grupului (*fapt constatat în majoritatea direcțiilor generale*).

Totodată, evidențiem că în conformitate cu pct.18 din *Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*, autoritatea contractată **este obligată să publice pe pagina sa web** planul provizoriu/anual de achiziții, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia.

În acest sens, urmează de remarcat că Planurile anuale pentru achiziții publice ale direcțiilor generale, în special modificările acestora sunt operate **în lipsa unor ordine/dispoziții privind justificarea necesităților/modificărilor survenite, precum și**

fără a fi date. În aceste circumstanțe, verificarea conformității/respectării cadrului legal practic devine imposibilă.

Mai mult, în timp ce unele Direcții generale publice pe pagina web informații privind Planurile anuale de achiziții publice și modificările acestora, pe paginile web ale altor Direcții generale nu s-au regăsit asemenea informații, rubrica „*Transparența*” fiind lipsită de orice informații. *Vezi mai jos extras de pe pagina web a DGAURF la capitolul „Transparență”.*

Situația prenotată este valabilă și pentru DGPCPC, a cărei pagină web nu conține informații depline și necesare, constatându-se a fi una neconformă.

Totodată, potrivit *art.15 alin.1 lit.(i) din Legea nr.131/2016*, grupul de lucru are atribuția de **monitorizare a contractelor de achiziții publice**, întocmind în acest sens rapoarte semestriale și anuale, cu ulterioara lor plasare pe paginile web a entității.

De asemenea, potrivit *pct. 70 din HG nr. 870/2022⁷* autoritatea/entitatea contractantă **este obligată să prezinte trimestrial**, până la data de 15 a lunii următoare, în SIA "RSAP", informația cu privire la achizițiile publice de valoare mică realizate.

⁷ HG nr. 870 din 14.12.2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică;

În cazul dat, **se atestă necesitatea publicării informației respective inclusiv pe paginile web a entităților evaluate.**

Urmare a faptului că atât planurile de achiziții publice, inclusiv modificările acestora, precum și rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice nu au fost publicate pe pagina web, transparența procedurilor de achiziție publică nu a fost asigurată conform.

Ținând cont de obligațiile entităților publice care derivă din *Legea integrității și Legea privind achizițiile publice*, **a fost evaluat nivelul de implementare a politicii de gestionare a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile** prin prisma procedurilor de achiziții publice desfășurate de către unele Direcții generale.

Potrivit art.22 alin.(3) din Legea integrității, în vederea garantării transparenței procedurilor de achiziție publică, **conducătorul entității publice care întrunește condițiile de autoritate contractantă are următoarele obligații:**

a) **să asigure crearea unui grup de lucru pentru achiziții publice** din rîndul agenților publici, inclusiv al celor care sînt specialiști cu experiență profesională în domeniul achizițiilor publice, în limitele personalului scriptic. Conducătorul entității publice este în drept să constituie cîteva grupuri de lucru, în funcție de obiectul achiziției, precum și să atragă din afara entității publice, în calitate de consultanți, specialiști și experți din domeniul în care se efectuează achiziția, cărora să le asigure, în cazurile expres prevăzute de legislație, dreptul de vot în cadrul grupului de lucru;

b) **să asigure includerea reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru, pentru fiecare procedură de achiziție în parte, dacă a fost depusă o cerere scrisă în acest sens cu cel puțin două zile pînă la data-limită de depunere a ofertelor;**

c) **să asigure reprezentanților societății civile incluși în grupul de lucru condiții pentru exercitarea dreptului de vot consultativ sau a dreptului la opinie separată în cadrul actului deliberativ al grupului respectiv;**

d) **să asigure evidența strictă a cererilor parvenite de la societatea civilă și, în cazul în care sînt depuse mai multe cereri prin care se solicită admiterea unui număr al reprezentanților societății civile ce ar depăși o treime din numărul de membri cu drept de vot deliberativ, să asigure desemnarea acestora prin tragere la sorți. Totodată, conducătorul entității publice are dreptul să decidă asupra includerii reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru fără plafonarea prevăzută;**

e) **să asigure exercitarea autonomă, imparțială și bazată pe lege a atribuțiilor membrilor grupului de lucru, pe care aceștia să le poată desfășura liber de influențe necorespunzătoare și de conflicte de interese;**

f) să tragă la răspundere disciplinară agenții publici din cadrul grupului de lucru dacă aceștia nu au respins, nu au raportat și au admis exercitarea influențelor necorespunzătoare asupra lor, conform prevederilor art.17 alin.(2) lit.f);

g) să încheie cu operatorii economici contractele de achiziții publice atribuite de către grupul de lucru;

h) să își asume responsabilitatea pentru executarea și gestionarea contractelor de achiziții publice în termenele și condițiile prevăzute de acestea.

Referindu-ne la contestațiile depuse în cadrul procedurilor de achiziții publice, evidențiem **un număr semnificativ de contestații înregistrate în perioada anilor 2022-2023 în cadrul DGLCA (41 contestații) și DGMU (25 contestații).**

Totodată, urmare a consultării paginii web a ANSC⁸, se relevă că cel puțin jumătate din contestațiile depuse au fost admise fie parțial fie total, **fapt ce denotă o activitate imparțială și echivocă a grupului de lucru pentru achiziții publice.**

Mai mult, referindu-ne la procedurile de achiziții publice anulate, subliniem că în perioada anilor 2022-2023, în cadrul DGLCA, acestea au fost în număr de 18.

În concluzie, procedurile de achiziții publice desfășurate de către unele Direcții generale se atestă a fi lipsite de transparență. Acest fapt, generează potențiale riscuri de corupție, inclusiv riscul gestionării ineficiente și iresponsabile a banilor publici.

2.12. NORME DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE

Respectarea normelor de etică și deontologie constituie un deziderat statuat de **art.23 al Legii nr.82/2017**, cu specificarea aplicării în mod complementar a legislației speciale care reglementează activitatea unor categorii de agenți publici.

SE RETINE!

Potrivit art.23 alin.(4) din Legea nr.82/2017, normele de etică și deontologie adoptate în cadrul entității publice se aplică în mod complementar cu prevederile **Legii nr.25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public**, precum și ale legislației speciale care reglementează activitatea categoriilor respective de agenți publici.

⁸ ANSC - Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor;

Astfel, potrivit *art.23 alin.(2) din Legea nr.82/2017*, conducătorul entității publice are **următoarele obligații:**

- a) să instituie și să implementeze norme de etică și deontologie;
- b) să asigure instruirea agenților publici cu privire la normele de etică și deontologie;
- c) să ofere agenților publici exemplul propriu de respectare a normelor de etică și deontologie în activitatea pe care o desfășoară;
- d) să publice pe pagina web a entității publice normele de etică și deontologie adoptate;
- e) să creeze sau, după caz, să desemneze subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie;
- f) să tragă la răspundere disciplinară agenții publici care încalcă normele de etică și deontologie.

Astfel, în vederea instituirii unui *climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, conducătorii și agenții publici promovează normele de etică și deontologie în cadrul entității publice* și informează publicul cu privire la conduita etică și profesională la care cetățenii sânt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale.

Deși în cadrul Direcțiilor generale majoritatea personalului angajat au statut de funcționari publici, iar pentru aceste categorii de agenți publici normele de etică și deontologie sunt reglementate de *Legea nr.25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public*, pentru celelalte categorii de angajați/agenți publici, inclusiv auxiliari nu sunt aprobate norme de etică și deontologie.

Lipsa unor norme/coduri de etică aprobate pentru fiecare direcție generală care să reglementeze norme unice pentru toate categoriile de angajați, creează unele incertitudini vizavi de obligativitatea respectării uniforme a normelor de etică și deontologie, inclusiv premise pentru admiterea și tolerarea unor abateri disciplinare.

Din aceste considerente, inclusiv întru asigurarea climatului de integritate instituțională, se impune aprobarea de către fiecare direcție generală a unor norme de etică și deontologie pentru toate categoriile de agenți publici. La elaborarea normelor de etică și deontologie se va ține cont de prevederile Legii nr.25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public, precum și de legislația specială care reglementează activitatea categoriilor de agenți publici încadrați în cadrul entităților vizate.

Prin prisma celor prezentate supra, inclusiv în baza informațiilor incluse în inventarul măsurilor anticorupție, a fost evaluat nivelul de implementare *art.23 alin.(2) din Legea nr.82/2017*, de către fiecare Direcție generală:

	Date privind aplicarea politicii de respectare a normelor de etică și deontologie perioada 2022-2024
--	---

DIRECȚIA GENERALĂ	Act aprobat (Cod/Regulament)	Act publicat	Nr. încălcări constatate	Nr. persoane sancționate
Direcția generală asistență medicală și socială (DGAMS)	✓	✗	0	1
Direcția generală mobilitate urbană (DGMU)	✓	✗	8	5
Direcția generală educație, tineret și sport (DGETS)	✓ ⁹	✓	2	2
Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului (DGPDC)	✗	✗	0	0
Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare (DGAURF)	✗	✗	0	0
Direcția generală economie, comerț și turism (DGECT)	✗	✗	0	0
Direcția generală locativ-comunală și amenajare (DGLCA)	✓	✗	0	0
Direcția generală finanțe (DGFCMC)	✓	✓	0	0
Direcția generală cultură și patrimoniu cultural (DGCPC)	✓	✗	1	0

Potrivit datelor prezentate supra, se relevă că majoritatea direcțiilor generale nu au examinat careva încălcări cu privire la normele de etică și integritate, deși conducătorul are obligația să tragă la răspundere disciplinară agenții publici care încalcă normele de etică și deontologie. Mai mult că, unii agenți publici au admis încălcarea unor obligații care derivă din normele Codului de conduită a funcționarului public, însă aceștia nu au fost sancționați corespunzător, *vezi exemplele de mai jos*.

Cu titlul de exemplu se prezintă următoarele cazuri:

I. Potrivit actului de constatare al ANI, unul din angajații DGETS de sector cu funcție de conducere (*aflat în subordinea DGETS*), a încălcat regimul juridic al conflictului de

⁹ DGETS a făcut referire la Ordinul Ministrului Educației nr.861 din 07 septembrie 2015 prin care a fost aprobat Codul de etică al cadrului didactic. Cu toate acestea, subliniem că codul prenotat nu se referă la celelalte categorii de angajați din cadrul direcției.

interese, angajând în cadrul **direcției 4 membrii ai familiei sale**, fapt despre care a fost informat DGETS. Cu toate acestea, conducerea DGETS nu a dispus examinarea cazului în procedură disciplinară pentru a stabili dacă acțiunile angajatului au admis sau nu încălcarea normele de conduită în coraport cu funcția deținută¹⁰.

Astfel, comisia disciplinară urma să examineze acțiunile agentului public care au admis încălcarea obligațiilor prevăzute la art.12 alin.(1) din Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public și să aplice careva sancțiuni.

Prin urmare, necesitatea evitării conflictelor de interese în procesul de exercitare a funcției publice reprezintă, potrivit art.12 din Codul de conduită, și o normă de conduită profesională.

Totodată, se menționează că în art.86 pct.1 din Statutul funcționarilor Comunității Europene este prevăzut că „orice abatere de la îndatoririle pe care funcționarul sau fostul funcționar este ținut să le respecte, în virtutea acestui Statut, comisă în mod voluntar sau prin neglijență, îl expune pe acesta la o sancțiune disciplinară”.

La fel, potrivit art.10 alin.(4) din Legea integrității nr.82/2017, nerealizarea măsurilor prevăzute la alin.(1) al aceluiași articol în modul stabilit de capitolul II al aceleiași legi și de legislația specială care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici atrage răspunderea disciplinară, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică (contravențională, penală). Astfel, la art.10 alin.(1) lit.d), este prevăzut că *climatul de integritate instituțională se cultivă prin respectarea regimului juridic al conflictelor de interese*. Corespunzător, comisia disciplinară urma să examineze dacă agentul public a respectat obligațiile prevăzute de art.14 al Legii integrității și dacă climatul de integritate a fost asigurat corespunzător.

II. Potrivit unor surse din mass-media, două angajate din cadrul Direcției Educație, Tineret și Sport (DETS), Buiucani din Chișinău, s-au plâns de hărțuire la locul de muncă din partea șefului interimar al DETS Buiucani, care se manifesta prin discriminare salarială, aplicarea nefondată a sancțiunilor disciplinare, presiune psihologică, atitudine prejudiciară și amenințări. Toate s-ar întâmpla din cauza faptului că acestea ar fi sesizat și denunțat favorizările de care se bucurau alți angajați, iar șeful interimar le-ar fi promis „că o să le învețe minte”.¹¹

Nici în acest caz, DGETS (*ca entitate ierarhic superioară*) **nu a întreprins careva măsuri întru examinarea cazului în cadrul Comisiei de disciplină întru elucidarea circumstanțelor care au avut loc.**

Mai mult, urmare a examinării anchetelor de serviciu și ordinilor emise de conducătorul DGETS, constatăm că activitatea Comisiei de disciplină din cadrul DGETS

¹⁰ <https://www.ani.md/sites/default/files/2021-11/strajesco.pdf>

¹¹ <https://www.zdg.md/stiri/acuzatii-de-hartuire-la-locul-de-munca-la-dets-buiucani-m-a-luat-ambulanta-din-cauza-lui/>

este una mai mult formală, iar deciziile luate nu pot avea impact preventiv/restrictiv asupra potențialelor încălcări.

Sancțiunile sînt forme ale răspunderii juridice represive, adică mijloace de constrângere aplicabile autorilor abaterilor disciplinare. Ele au un caracter „intimidant” față de cei ce le comit, urmărind, într-un final, evitarea producerii pe viitor a unor fapte de acest gen.

Scopul sancțiunilor disciplinare este apărarea ordinii de drept și educarea funcționarilor de a acționa în spiritul respectării și asigurării acesteia, evidențiindu-se astfel atât caracterul represiv și coercitiv al sancțiunii, cît și cel preventiv-educativ.

La caz, se remarcă că urmare a desfășurării misiunii de audit intern de către Primăria mun. Chișinău, în cadrul DETS de sector, **au fost constatate abateri referitoare la desfășurarea procedurilor de achiziții publice**, fapt despre care a fost informată DGETS.

Drept urmare, Comisia de disciplină a constatat că conducătorul DETS de sector *nu și-a îndeplinit corespunzător atribuțiile și responsabilitățile de serviciu stabilite în fișa de post, precum și a încălcat prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice, **fapt pentru care a fost atenționată**, vezi mai jos extras din Ordin.*

CONSILIUL MUNICIPAL CHIȘINĂU
PRIMAR GENERAL AL MUNICIPIULUI CHIȘINĂU
DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT

06-S nr. 28.05.22

ORDIN

Cu privire la atenționare

În temeiul procesului-verbal nr. 2 din 25 mai 2022 al Comisiei de disciplină a Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului Municipal Chișinău, Raportului privind ancheta de serviciu, s-a constatat abateri referitor la efectuarea procedurilor de achiziții publice.

În contextul celor expuse mai sus, șeful Direcției educație, tineret și sport sectorul [redacted] nu și-a îndeplinit corespunzător atribuțiile și responsabilitățile stabilite în fișa de post și a încălcat prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice. Reieșind din cele enunțate,

ORDON:

1. Se atenționează șeful Direcției educație, tineret și sport, sect [redacted] [redacted] pentru neîndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor și responsabilităților stabilite în fișa de post și încălcarea prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice.
2. Șef Direcția managementul resurselor umane, [redacted] va aduce la cunoștință prevederile prezentului ordin șefului Direcției educație, tineret și sport, sectorul [redacted] contra semnătură.
3. Prezentul ordin intră în vigoare la data aducerii la cunoștință a salariații.
4. Controlul îndeplinirii prezentului ordin mi-l asum.

În contextul, subliniem că normele statuate la *art.58 din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public*, **nu prevăd asemenea sancțiuni precum „atenționarea”**.

Astfel, deciziile Comisiei disciplinare **nu pot avea impact asupra acțiunilor agentului public** care nu și-a îndeplinit corespunzător atribuțiile de serviciu. Mai mult că, managerul entității publice, ar trebui să ofere “tonul de vîrf”, influențînd integritatea, etica și alți factori ai unui mediu de control pozitiv.

Potrivit Procesului-Verbal al Comisiei de disciplină, se atestă încălcarea mai multor prevederi statuate în Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice, și anume: *divizarea/segmentarea procedurilor de achiziții, aranjarea caietelor de sarcini și specificațiilor tehnice, utilizarea abuzivă a contractelor directe lipsite de transparență, etc.*

Cu toate acestea, Comisia de disciplină doar atenționează unii agenți publici cu funcție de conducere pentru neîndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu, deși Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nu prevăd asemenea sancțiuni.

Prin urmare, sancționarea neconformă a angajaților care admit abateri disciplinare, poate genera materializarea unor riscuri de fraudă și corupție, inclusiv tolerarea unor potențiale abateri.

În concluzie, se atestă:

- aplicarea neuniformă a prevederilor statuate la art. 23 al Legii nr. 82/2017;
- entitățile evaluate **nu au instituit norme de etică și deontologie** valabile pentru toate categoriile funcții, inclusiv ținând cont de specificul activității;
- **normele de etică și deontologie nu sunt publicat pe pagina web a entităților;**
- entitățile nu dispun de subdiviziune specială/nu este numită persoană responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții public a normelor de etică și deontologie;
- entitățile nu au informat corespunzător angajații cu privire la normele de etică și deontologie (nu au asigurat instruirea/informarea contra semnătură).

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „respectarea normelor de etică și deontologie” instituită la art. 23 al Legii nr.82/2017 nu a fost implementată eficient/conform de către majoritatea Direcțiilor generale ale CMC, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați.

Luând în considerație probleme identificate, inclusiv specificul organizatoric al Direcțiilor generale, se recomandă aprobarea normelor de etică și deontologie pentru toate categoriile de agenți publici.

La elaborarea normelor de etică și deontologie se va ține cont de prevederile Legii nr.25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public, precum și de legislația specială care reglementează activitatea categoriilor de agenți publici încadrați în cadrul entităților vizate.

Acest fapt, va eficientiza și uniformiza practica de aplicare a regulilor de etică și deontologie în cadrul direcțiilor generale.

În vederea instituirii unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entităților publice, conducătorii, agenții publici, angajații contractuali, precum și personalul auxiliar vor respecta și promova continuu normele de etică și deontologie în cadrul tuturor Direcțiilor generale ale CMC.

Totodată, conducătorii entităților publice vor exercita obligațiile instituite la art.23 alin.(2) din Legea nr. 82/2017.

2.13. IMPLEMENTAREA CONTROLULUI FINANCIAR PUBLIC INTERN

În conformitate cu art.15 din Legea nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern, managerul entității publice este responsabil de organizarea sistemului de **management financiar și control în entitatea publică**.

În acest sens, în conformitate cu art.16 alin. (1) al aceleiași legi, managerul entității publice, în rezultatul autoevaluării, apreciază organizarea sistemului de control intern managerial și emite anual, pentru anul precedent, o **declarație de răspundere managerială**.

Control financiar public intern

– sistem general și consolidat instituit în sectorul public, format din controlul intern managerial, auditul intern și armonizarea centralizată a acestora, având scopul de a promova gestionarea entităților publice conform principiilor buneii guvernări.

SE RETINE!

Standardul National de Control Intern (SNCI) nr.9 „Managementul riscurilor” din Ordinul MF nr.189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public, prevede că *„entitatea publică evaluează expunerea la riscuri, generată de posibile evenimente viitoare și determină nivelul acceptabil al riscurilor reziduale. Managerii asigură identificarea, înregistrarea, evaluarea, controlul, monitorizarea și raportarea sistematică a riscurilor, inclusiv a riscurilor de corupție, prin ținerea unui registru al riscurilor. Fiecare subdiviziune structurală autonomă din cadrul entității publice elaborează Registrul riscurilor, care ulterior urmează a fi consolidat în Registrul riscurilor entității publice”*.

Astfel, în corespundere cu **pct. 4 al Ordinului MF nr. 4 din 09.01.2019** cu privire la aprobarea *Regulamentului privind autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială*, entitatea publică efectuează autoevaluarea în scopul determinării funcționalității sistemului control intern managerial, aprecierii gradului de conformitate a acestuia cu cadrul normativ în domeniu, elaborării **Raportului anual privind controlul intern managerial, precum și emiterii Declarației de răspundere managerială**.

Totodată, potrivit art. 8 din Legea nr. 229/2010, managerul entității publice implementează sistemul de control intern managerial conform **Standardelor naționale de control intern în sectorul public**, ținând cont de complexitatea și domeniul de activitate al entității publice, în baza următoarelor componente:

- a) mediul de control;
- b) managementul performanțelor și al riscurilor;
- c) activitățile de control;
- d) informația și comunicarea;
- e) monitorizarea și evaluarea.

În conformitate cu *art. 27 din Legea nr. 82/2017, managementul riscurilor de corupție* este procesul desfășurat în cadrul entității publice prin care are loc evaluarea internă a riscurilor de corupție în vederea identificării și gestionării riscurilor de corupție aferente activității profesionale.

Conducătorul entității publice este responsabil de asigurarea managementului riscurilor de corupție în contextul **implementării standardelor de etică și integritate profesională**, în condițiile *Legii nr.229/2010 privind controlul financiar public intern*.

SE REȚINE!

Potrivit *art. 19 alin. (1) din Legea nr.229/2010*, în scopul evaluării sistemului de control intern managerial, entitatea publică organizează **auditul intern prin următoarele forme:**

- a) audit intern efectuat de subdiviziunea instituită în structura entității publice;
- b) audit intern prin asociere, efectuat inclusiv prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară;
- c) audit intern pe bază de contract.

Referindu-ne la activitatea de audit intern, se menționează, că în vederea evaluării sistemului de control intern managerial entitățile publice **efectuează audit intern pe bază de contract**¹², fie acesta este desfășurat de către unitatea de audit din cadrul Primăriei mun. Chișinău.

Totodată, urmează de remarcat că deși unele entități evaluate (*de ex. DGMU*) potrivit organigramei dispune de unitate de audit intern, în cadrul instituției persoană în acest sens nu este angajată.

Potrivit informațiilor prezentate de către Direcțiile generale se relevă că în perioada anilor 2022-2024 la majoritatea entităților evaluate au fost desfășurate **misiuni de audit intern de către unitatea de audit intern din cadrul Primăriei mun. Chișinău.**

În acest sens, ținând cont de specificul fiecărei Direcții generale, precum și întru asigurarea implementării conforme a sistemului de management intern, **se relevă**

¹² *Art. 3 din Legea 229/2010 privind controlul financiar public intern* **Audit intern pe bază de contract** – activitate de audit intern realizată de către o persoană juridică sau fizică cu competențe în domeniul auditului intern (furnizor), contractată de către entitatea publică (beneficiar) și desfășurată conform prevederilor prezentei legi.

necesitatea instituirii unui mecanism care ar asigura desfășurarea continuu a misiunilor de audit în cadrul fiecărei Direcții generale.

Astfel, Direcțiile generale care dispun de unitate de audit intern urmează să întreprindă toate măsurile întru suplinirea funcției vizate.

➤ Referindu-ne la **funcțiile sensibile**, se menționează că potrivit *SNCI nr.12 din Ordinul nr.189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public*, entitatea publică **asigură** faptul că funcțiile de inițiere a unei tranzacții cu consecințe financiare și de verificare a validității tranzacției **finale sînt separate**. Entitatea publică elaborează și implementează **o politică adecvată privind funcțiile sensibile**.

Totodată, entitatea publică **identifică funcțiile** considerate ca fiind sensibile și stabilește o **politică de rotație** pe cît este posibil a angajaților care ocupă astfel de funcții. **Entitatea publică întocmește lista funcțiilor sensibile și lista salariatilor care ocupă funcții sensibile.**

Potrivit informațiilor prezentate, doar unele Direcții generale au întocmit listele funcțiilor sensibile, inclusiv au elaborat o politică în acest sens.

Corespunzător, se impune identificarea funcțiilor sensibile și elaborarea reglementărilor interne privind gestionarea funcțiilor sensibile în conformarea la cerințele *SNCI 12 Divizarea obligațiilor și responsabilităților din Ordinul MF nr.189/2015*, de către toate Direcțiile generale.

III. PROCEDURA DE ACHIZIȚII PUBLICE

În conformitate cu *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice* - **achiziție publică** reprezintă procurarea, prin intermediul unui contract de achiziții publice, de bunuri, de lucrări sau servicii de către una sau mai multe autorități contractante de la operatorii economici selectați de acestea, indiferent dacă bunurile, lucrările sau serviciile sînt destinate sau nu unui scop public.

În acest sens, se relevă că legea prenotată transpune *Directiva 2014/24/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice*¹³, potrivit căreia atribuirea contractelor de achiziții publice de către sau în numele autorităților statelor membre trebuie să respecte principiile Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), mai exact **libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și libertatea de a furniza servicii, precum și principiile care derivă din acestea, cum ar fi egalitatea de tratament, nediscriminarea, recunoașterea reciprocă, proporționalitatea și transparența.**

Drept urmare, în corespundere cu art.7 din *Legea nr.131/2015*, **principiile** care reglementează relațiile privind achizițiile publice sunt: *utilizarea eficientă a banilor publici și minimizarea riscurilor autorităților contractante; transparența achizițiilor publice; asigurarea concurenței și combaterea practicilor anticoncurențiale în domeniul achizițiilor publice; protecția mediului și promovarea unei dezvoltări durabile prin intermediul achizițiilor publice; menținerea ordinii publice, bunelor moravuri și siguranței publice, ocrotirea sănătății, protejarea vieții oamenilor, florei și faunei; liberalizarea și extinderea comerțului internațional; libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și de prestare a serviciilor; tratament egal, imparțialitate, nediscriminare în privința tuturor ofertanților și operatorilor economici; proporționalitate; recunoaștere reciprocă; asumarea răspunderii în cadrul procedurilor de achiziție publică.*

Astfel, în conformitate cu *art.13 alin.1)* din legea prenotată, **calitatea de autoritate contractantă o au autoritățile publice**, definite în legislația Republicii Moldova, persoanele juridice de drept public, asociații ale acestor autorități sau persoane.

SE REȚINE!

Ținând cont de normele indicate supra, inclusiv de vulnerabilitățile unor sectoare, **au fost selectate aleatoriu** pentru a fi evaluate unele direcții generale, inclusiv sectoriale. Astfel, în cadrul exercițiului de evaluare a fost examinată conformitatea procedurilor de achiziții publice desfășurate de către **DGMU și DGETS (inclusiv 5 DETS de sector aflate în subordinea DGETS)**, precum și potențialele riscuri de fraudă și corupție.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0024>

3.1 DIRECȚIA GENERALĂ MOBILITATE URBANĂ

Direcția Generală Mobilitate Urbană (*în continuare DGMU*) este o subdiviziune a Consiliului Municipal Chișinău, ce are în sarcina dezvoltarea infrastructurii urbane, care să permită utilizarea cu ușurință a oricărei modalități de deplasare pe care o aleg locuitorii. Aceasta implică *reparația și întreținerea drumurilor, amenajarea parcurilor, întreținerea și modernizarea iluminatului public, asigurarea transportului accesibil, confortabil și sustenabil, managementul și siguranța traficului.*

De asemenea, potrivit pct.9 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea DGMU, activitatea Direcției constă în *elaborarea, promovarea și realizarea politicii unice în domeniul transportului public, circulației rutiere și pietonale, parcurilor publice, iluminatului stradal, infrastructurii rutiere și a căilor de comunicație, în conformitate cu prevederile Planului urbanistic general de dezvoltare al municipiului Chișinău și ale strategiilor de dezvoltare aferente, aprobate de CMC.*

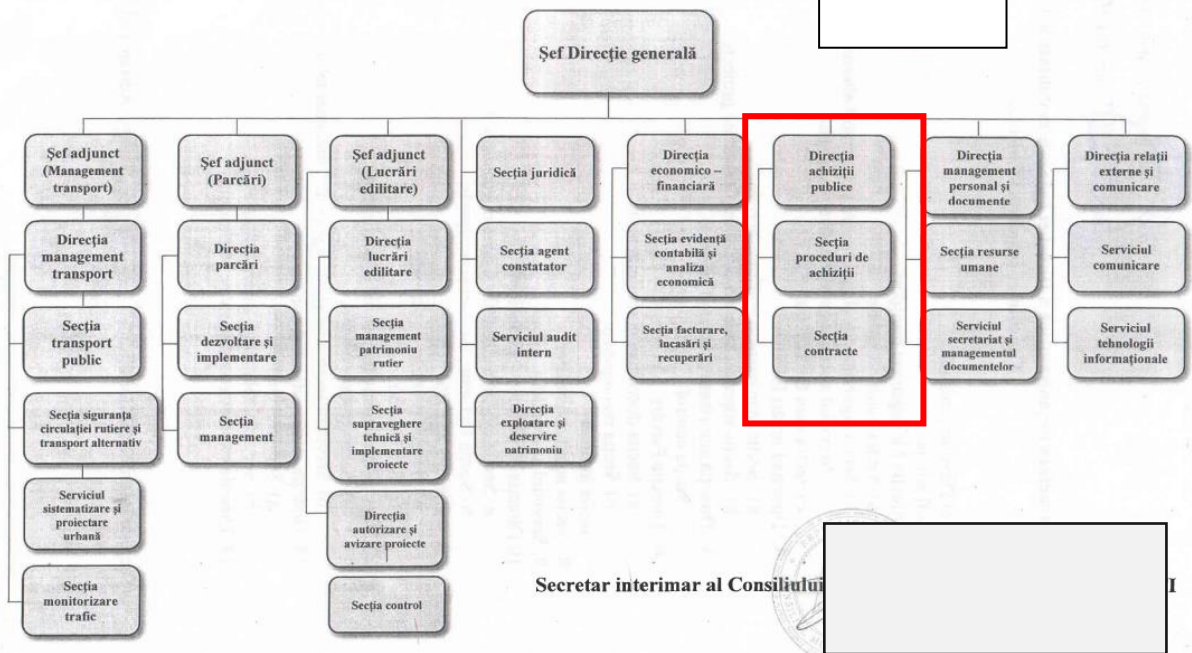
Potrivit Deciziei nr. 15/2 din 11.11.2022¹⁴, Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicație (DGTPCC) a fost reorganizată în Direcția Generală Mobilitate Urbană (DGMU). Astfel, cele mai importante modificări survenite țin de optimizarea subdiviziunilor existente anterior, inclusiv crearea altor noi și completarea echipei pentru a acoperi toate domeniile de activitate ale Direcției.

**Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicație
devine Direcția Generală Mobilitate Urbană**

Procedura de achiziții publice desfășurată de către DGMU este realizată în baza *Regulamentului de activitate și funcționare a Direcției de achiziții publice și a Ordinului nr.03/2024 cu privire la crearea grupului de lucru pentru achiziții publice.*

În acest sens, potrivit Organigramei DGMU, Direcția generală dispune de **Direcția de achiziții publice**, care la rândul său este divizată în „**Secția proceduri de achiziții**” și „**Secția Contracte**”. *Vezi mai jos Organigrama DGMU.*

¹⁴ Decizia nr.15/2 din 11.10.2022 „Cu privire la reorganizarea Direcției generale transport public și căi de comunicație în Direcția generală mobilitate urbană, aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, a structurii organizatorice, organigramei și a statului de personal”. https://www.chisinau.md/ro/decizia-nr-152-din-11102022-cu-privire-la-reorganizarea-directiei-20297_271832.html

ORGANIGRAMA
Direcției generale mobilitate urbană
a Consiliului municipal Chișinău

Urmare a desfășurării procesului de evaluare și examinării aliorii a procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU au fost constatate unele neconformități și abateri în cadrul planificării, inițierii, desfășurării și monitorizării achizițiilor publice, precum și riscurile eferente acestora, *după cum urmează*:

3.1.1. POSIBILE ARANJĂRI/TRUCĂRI DE LICITAȚII

Analizând procedura de achiziție publică desfășurată de către DGMU privind achiziționarea „*panourilor informaționale în stațiile de așteptare a transportului public, inclusiv instalare*” cu valoare estimată **circa 12,5 milioane lei**, se atestă probabilitatea/riscul că **specificatiile tehnice au fost aranjate potrivit competențelor unei companii, care ar putea fi gestionată „din umbră” de către persoane cu funcție de demnitate publică din cadrul unor Preturi de sector.**

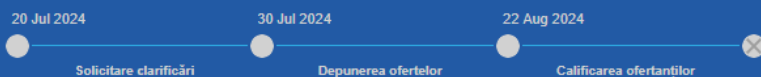
Astfel, în vederea achiziționării panourilor informaționale pentru stațiile de așteptare, la data de **20.07.2024** DGMU publică în acest sens anunț pe platforma achizițiilor publice „*MTender*”, valoarea estimată achiziției fiind de **12 590 000 lei/fără TVA**. *Vezi mai jos extras de pe platforma achizițiilor publice.*

Panouri informaționale în stațiile de așteptare a transportului public, inclusiv instalare

Valoarea estimată a achiziției fără TVA

12 590 000,00
MDL

Panouri informaționale în stațiile de așteptare a transportului public, inclusiv instalare

Tipul procedurii

Licitație deschisă

Statutul procedurii

Procedură anulată

Autoritate contractantă denumire

Direcția Generală Mobilitate Urbană

Raion

Potrivit Anunțului de participare publicat de DGMU, autoritatea contractantă intenționează să achiziționeze **două tipuri de panouri informaționale** – în total 99 de bucăți. (75 buc de panouri pentru stații de așteptare și 24 buc de panouri pentru subterane). Vezi mai jos extras din Anunțul de participare.

Ansamblu Panou informațional cu ecran color profesional TFT-LCD 43"	Bucată	75	<ul style="list-style-type: none">- Sistem de termoreglare: încorporat- Sistem audio: boxe încorporate nu mai puțin decât 15W- Tratament de suprafață: Haze 1% ,3H, Strat Anti-Glare (pentru față) , Clear (pentru spate)- Unghiul de vizualizare a imaginii: nu mai mic decât 165 grad.- Rată de cadre video Full HD de la 60 Hz- Vizibilitatea informațiilor de pe ecran în condițiile	8 440 000,00
Ansamblu Panou informațional cu ecran color profesional TFT-LCD 75"	Bucată	24	<ul style="list-style-type: none">mai mic decât 10 metri- Sticla anti-vandal: 5mm- Prezența unui certificat (pașaport) de la producător care confirmă caracteristicile declarate ale dispozitivului. Mini PC <ul style="list-style-type: none">- CPU: conform caietului de sarcini- RAM: nu mai puțin decât 16Gb DDR4 dual- Memorie: na mai mic decât 1Tb SSD	4 150 000,00

La caz, evidențiem că autoritatea contractantă a inclus cele două tipuri de panouri **într-un singur lot**, neadaptând astfel dimensiunile obiectului contractului pe baze cantitative, **limitând din start posibilitatea agenților** economici de a participa în cadrul procedurii de licitație desfășurate de către DGMU.

Potrivit art.39 alin.2) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice, autoritatea contractantă stabilește obiectul fiecărui lot pe baze cantitative, adaptând dimensiunea contractelor individuale astfel încât să corespundă mai bine capacității întreprinderilor mici și mijlocii, sau pe baze calitative, în conformitate cu diferitele meserii și specializări implicate, pentru a adapta conținutul contractelor individuale mai îndeaproape la sectoarele specializate ale întreprinderilor mici și mijlocii, sau în conformitate cu diferitele faze ulterioare ale proiectului.

Mai mult, potrivit caietului de sarcini, se atestă că autoritatea contractantă intenționează achiziționarea panourilor color profesionale TFT-LCD dotate cu multiple funcționalități, una dintre care fiind **sincronizare și afișare conținutului multimedia (video, imagini)**. Or, din specificațiile tehnice și cerințele solicitate se atestă că panourile pe care DGMU intenționează să le achiziționeze urmează a fi **utilizate nu doar în scopuri informaționale, dar și în scopuri publicitare**.

Întru confirmarea faptului că panourile solicitate spre achiziționare sunt **prioritar în scopuri publicitare**, a fost examinată oferta depusă de către unul din operatori economici, care a inclus și link-ul pe o pagină web privind panourile propuse cu indicarea morfologică „**Panouri publicitare**”. *Vezi mai jos extras în acest sens.*

Afișaj publicitar de exterior montat pe perete

Display publicitar de exterior montat pe perete

Detalii rapide

- Tip:TFT
- Aplicație:Exterior
- Model: AKB32, AKB43, AKB49, AKB50, AKB55, AKB65, AKB75, AKB86
- Rezoluție maxima:3840*2160
- Unghi de vizualizare:178 /178
- Pixel Pas: 0,4845(H)*0,4845 (V)
- Culoare: 16,7 M
- Raport de contrast: 4000:1
- Luminozitate: 2000 cd/m2
- Timp de răspuns: 6 ms

ANCHETĂ E-MAIL

Analizând **oferțele depuse** în cadrul procedurii de licitație publică, se relevă că din cele 2 oferte economice, **una este la limita valorii estimate, iar cealaltă având o valoare substanțial mai mică**. *Vezi mai jos extras de pe platforma „MTender”.*

Evaluarea ofertei câștigătoare

Lotul

Panouri informaționale în stațiile de așteptare a transportului public, inclusiv instalare

Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere
O ID	9 890 100.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere
I	12 575 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere

Ulterior, la **18 septembrie 2024**, DGMU a contractat un agent economic în vederea evaluării ofertelor depuse în cadrul procedurii de licitație, care a constatat că oferta operatorului economic S.A „O.M.” nu corespunde cu specificațiile tehnice din caietul de sarcini.

De menționat că concluzii date, puteau servi drept temei pentru a declara ca câștigător agentul economic SRL „I.S.”, deși valoarea ofertei acestuia era una vădit mai mare.

În cazul dat, riscul **contractării premeditate a serviciilor de evaluare** întru excluderea operatorului economic S.A „O.M.” ar putea fi unul materializat în trecut. Or, compania S.A „O.M.” este una bine cotate pe piață cu o reputație ireproșabilă.

Cu toate acestea, după circa 4 luni de la inițierea procedurii de licitație, și anume la **14.11.2024** (în perioada desfășurării evaluării integrității instituționale) – **procedura de licitație a fost anulată pe motiv că operatorul economic SRL „I.S.” nu a prelungit valabilitatea ofertei**, iar oferta operator economic S.A. „O.M.” **nu îndeplinește cerințele tehnice stabilite în caietul de sarcini**. În acest caz, nefiind clar de ce operatorul economic SRL „I.S.” nu a prelungit valabilitatea ofertei, dacă la acel moment avea încheiat un acord de colaborare cu DGMU privind instalarea unor panourilor informaționale la 25 de stații de transport public. Ori, în cadrul acestor licitații ar fi putut avea loc unele înțelegeri secrete (în complicitate).

De regulă licitațiile cu o înțelegere secretă/în complicitate duce la creșterea prețurilor. Astfel, prețul ofertei poate fi adesea cu 30% sau mai mult peste estimările de cost și poate fi însoțit adesea de scheme de comisioane ilegale. Aici putem vorbi inclusiv de riscul manipulării achizițiilor publice. Astfel, funcționarul public responsabil de achiziții, ca urmare a corupției, manipulează frecvent procesul de licitare în beneficiul unui ofertant favorizat. Aceste manipulări includ divulgarea informației cu privire la ofertele concurente, acceptarea ofertelor întârziate, schimbarea ofertelor și licitația repetată.¹⁵

În cadrul evaluării procedurilor de achiziții publice desfășurate la DGMU, a fost identificat și examinat **Acordul de colaborare nr.31/2024 din 19.02.2024**, încheiat în cadrul implementării unui proiect pilot între DGMU și operatorul economic SRL „I.S” (agentul economic participant în procedura de licitație deschisă din 20.07.2024), obiectul acordului fiind instalarea **panourilor informaționale la 25 de stații de transport public**.

De remarcat că Acordul de colaborare a fost **încheiat până a fi desfășurată procedura de licitație** publică de către DGMU privind achiziționarea „panourilor informaționale în stațiile de așteptare a transportului public, inclusiv instalare”.

¹⁵ https://cna.md/public/files/mod_reg/Sistemul_steguletelor_rosii_in_achizitii.pdf

Conform unor informații din mass media panourile informative sunt parte a două proiecte-pilot separate, oferite în gestiunea Regiei Transport Electric Chișinău de către doi agenți economici. Astfel, municipalitatea Chișinău urma să instaleze peste 150 de panouri informative electronice în stațiile de așteptare a transportului public¹⁶.

Potrivit Acordului de colaborare nr.31/24 – **agentul economic SRL „I.S”** s-a angajat din cont propriu să **instaleze panouri informative la stații de transport public, în valoare totală de 288 mii euro (circa 5,5 mil lei)**, iar în schimb DGMU **s-a obligat să coordoneze activitatea de eliberare a actelor permise (autorizații, avize) în vederea instalării panourilor și să afișeze pe panourile informative publicitate comercială livrată de operatorul economic SRL „I.S”**.

Analizând Acordul de colaborare privind conținutul și conceptul acestuia, se relevă că acest act a fost încheiat între **partenerul public și partenerul privat** pentru desfășurarea unor activități de interes public. Acest fapt prezumă că Acordul de colaborare este de fapt un **contract de parteneriat public-privat**, nu și contract de antrepriză așa cum este catalogat acesta de părți.

Corespunzător, evidențiem că Acordul de colaborare nr.31/24 a fost încheiat contrar normelor *institute la art.25 din Legea nr. 179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat*¹⁷, **eludând procedura de inițiere și selectare a partenerului privat**.

Urmare a **contrapunerii specificațiilor din caietului** de sarcini depus de către autoritatea contractantă (DGMU) în cadrul procedurii de licitație publică și specificațiilor la *Acordul de colaborare nr.31/24*, **s-a constatat că specificațiile tehnice și descrierea funcționalităților sistemului informațional sunt identice în ambele proceduri**. *Vezi mai jos extrase din caietul de sarcini a specificațiilor privind descrierea funcționalității sistemului informațional în acest sens.*

Extras din Acordul de colaborare nr. 31/24

¹⁶ <https://alocapitala.md/rtec-a-instalat-panouri-informative-in-4-statii-de-asteptare-a-transportului-public-din-capitala/>

¹⁷ Art. 25 din Legea nr. 179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat: (1) Inițiativa realizării unui proiect în regim de parteneriat public-privat aparține partenerului public. (2) Procedura de inițiere a parteneriatului public-privat și procedura de selectare a partenerului privat includ următoarele etape: a) identificarea obiectului parteneriatului public-privat, determinarea partenerului public și înaintarea acestora Guvernului spre aprobare, prin includerea în lista proiectelor propuse pentru parteneriatul public-privat de către autoritățile publice centrale sau în lista lucrărilor și serviciilor de interes public național propuse pentru parteneriatului public-privat; b) elaborarea, de către partenerul public, grupul de experți sau de către persoana desemnată de aceștia, a unui studiu de fezabilitate; ș.a.

Descriere generală

Sistemul informațional de tip client-server asigură monitorizarea și gestiunea centralizată a tuturor panourilor informative instalate în stațiile de așteptare și conectate la sistemul informațional prin internet.

La sistem se va conecta :

- panouri informative TFT-LCD, care vor fi utilizate în stații principale cu multe rute și direcții, stații cu flux mare de pasageri, stații unde se preconizează schimbarea rutei și în alte cazuri conform politicii dezvoltării rețelei de transport public, stabilită de către DGMU

Comunicarea dintre componentele soft instalate pe fiecare panou informativ și software server este omogenă (protocol de comunicare, set de date transmis) în limita funcționalităților suportate de panouri informative.

Funcționalitățile oferite de sistem:

1. monitorizare statutului panoului informativ,
2. afișare informații despre timp rămas până la sosirea primei și următoarei unități de transport de pe fiecare rută (ce trece prin locul instalării panoului informativ),
3. informare audio la sosirea unei unități de transport cu indicarea tipului de transport și rutei

Anexa nr. 3
La Acordul nr. 31/24
din 19 februarie 2024

Specificația panourilor informative de tip TFT-LCD pentru stațiile de așteptare

Hardware

1. Ecran
 - Tip de ecran: TFT-LCD
 - Opțiuni pentru dimensiunea ecranului – 43”, 55”
 - Numărul de pixeli: nu mai mic de 1920(H) × 1080(V)
 - Dimensiunea pixelilor: nu mai mare de 0,28 mm
 - Calitate imaginii: Ultra HD
 - Aranjament pixel: Pixels RGB Verticală
 - luminozitatea: nu mai mică decât 2000 nits
 - Afișează culori: 16.7M (8bits True) culori
 - Temperatura funcționare: -20 - +70 C
 - Senzori lumină: încorporați
 - Tensiunea necesară pentru funcționare: AC220V/50Hz/AC 110V/60Hz
 - Sistem de termoreglare: încorporat
 - Sistem audio: boxe încorporate nu mai puțin de 15W
 - Tratament de suprafață: Haze 1% ,3H, Strat Anti-Glare (pentru față) , Clear (pentru spate)
 - Unghiul de vizualizare a imaginii: nu mai mic de 165 grad.
 - Funcția de afiș video: încorporat
 - Rată de cadre video: UltraHD de la 60 Hz
 - Vizibilitatea informațiilor de pe ecran în condițiile razelor solare directe – nu mai mare de 1 metru și nu mai mic de 10 metri
 - Sticla anti-vandal: 5 mm

Extras din procedura de licitație publică

Descriere generala

Sistemul informațional de tip client-server trebuie să asigure monitorizare și gestiune centralizată a tuturor panourilor informaționale conectate.

Se vor conecta 2 tipuri de panouri informaționale:

- panou informațional TFT-LCD în stații de așteptare a transportului public;
- panou informațional TFT-LCD în trecerile subterane;

Comunicarea între componentele soft instalate pe fiecare panou informațional și software server trebuie să fie omogenă (protocol de comunicare, set de date transmis) în limita funcționalităților suportate de fiecare tip de panou informațional.

Funcționalități oferite de sistem:

1. monitorizare statutului panourilor informaționale
2. afișare informații despre timp rămas până la sosirea a primelor 2 unități de transport de pe fiecare rută (ce trece prin locul instalării panoului informațional)
3. informare audio la sosire următoarei unități de transport cu indicare tipului de transport și rutei

Criterii tehnice ca puncte de referință de bază pentru panouri informaționale cu monitor color profesional TFT-LCD 43", software și servicii aferente acestora.

Hardware

1. Monitor
 - Tip de display: TFT-LCD
 - Opțiuni pentru dimensiunea minimă display – 43"
 - Numărul de pixeli: nu mai mic de 1920(H) × 1080(V) la frecvența 60Hz
 - Dimensiunea pixelilor: nu mai mare de 0,28 mm
 - Calitate imaginii minimală : Full HD
 - Aranjament pixel: Pixels RGB Verticală
 - luminozitatea: nu mai mica de 2000 nits
 - Afișează culori: 16.7M (8bits True) culori
 - Temperatura funcționare: -20 - +70 C
 - Senzori lumină: încorporați
 - Tensiunea necesara pentru funcționare: AC220V/50Hz/AC 110V/60Hz
 - Sistem audio: încorporat
 - Tratament de suprafață: Haze 1% ,3H, Strat Anti-Glare (pentru față) , Clear (pentru spate)
 - Unghiul de vizualizare a imaginii: nu mai mic de 160 grad.
 - Rată de cadre video Full HD de la 60 Hz
 - Vizibilitatea și lizibilitatea informațiilor pe monitorul panoului informațional în condițiile razelor solare directe –trebuie sa nu fie mai mare decât 1 metru și nu fie mai mica decât 10 metri
 - Sticla anti-vandal: 5mm
 - Prezența unui certificat (pașaport) de la producător care confirmă caracteristicile declarate ale monitorului

În contextul informațiilor prezentate supra, și ținând cont de **similitudinea specificațiilor tehnice** în procedura de licitație și cele din Acordul de colaborare încheiate cu agentul SRL „I.S”, persistă riscul **aranjării procedurii de licitație potrivit criteriilor tehnici** deținute de către operatorul economic vizat.

Or, este incontestabil faptul că autoritatea contractantă (DGMU) odată ce a încheiat acordul de colaborare cu agentul economic SRL „I.S”, **cunoștea cu certitudine**

despre posibilitatea livrării unor asemenea bunuri de către operatorul economic vizat. În aceste circumstanțe, riscul favorizării agentului economic în cadrul procedurii de licitație publică, inclusiv riscul admiterii unor specificații aranjate ar putea fi materializate în trecut.

NOTĂ!

Specificațiile aranjate apar când funcționarul public responsabil pentru achizițiile publice, deseori în complicitate cu un ofertant, elaborează o cerere de oferte ce conține specificații care sunt fie prea înguste, fie prea largi.

- *Specificațiile înguste nejustificate permit calificarea doar a unui ofertant favorizat. În unele cazuri, funcționari publici responsabili pentru achizițiile publice permit ofertantului favorizat să elaboreze specificațiile.*

- *Specificațiile vaste nejustificate se folosesc la calificarea unui ofertant care de altfel nu se poate califica pentru a participa la licitație.¹⁸*

În contextul riscului favorizării agentului economic SRL „I.S” identificate în cadrul procedurii de achiziție, evidențiem și practica de încheiere a Acordului de colaborare nr.31/24 **fără desfășurarea unui concurs public de selectare a partenerului privat**. Corespunzător riscul favoritismului în cazul dat ar putea fi unul materializat în trecut.

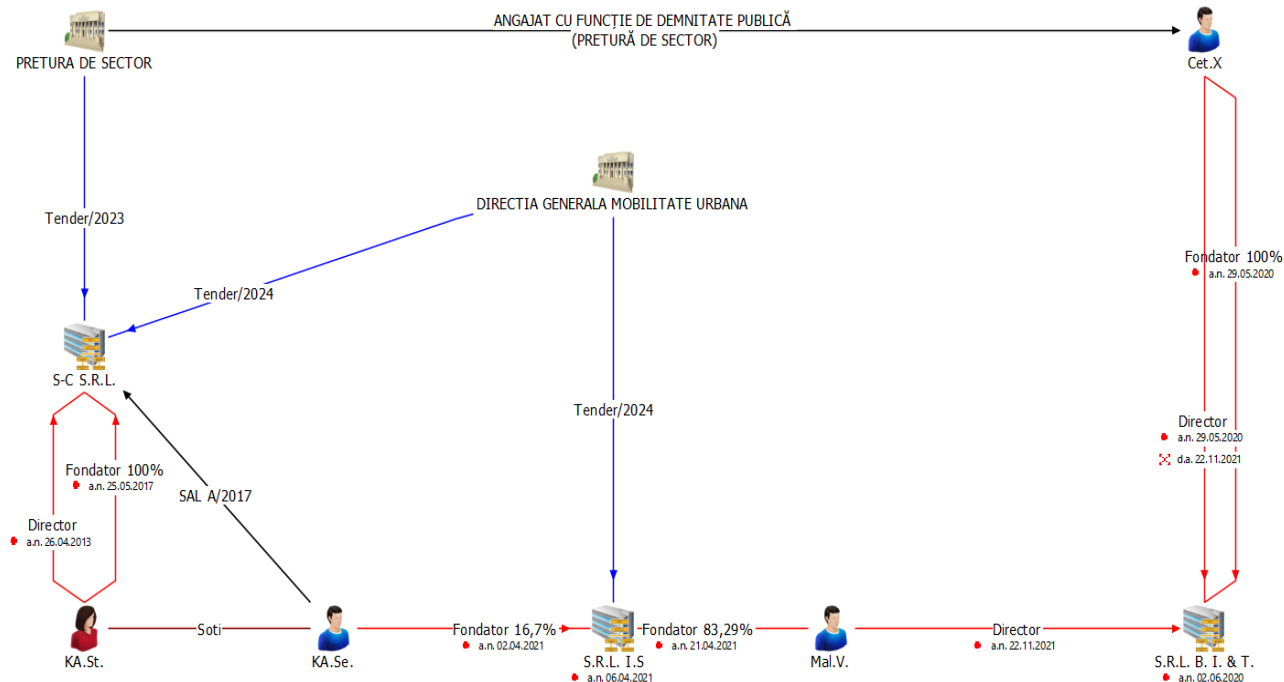
3.1.2. CONEXIUNI APARENTE ÎNTRE UNELE COMPANII ȘI UNII ANGAJAȚII CU FUNCȚIE DE DEMNITATE PUBLICĂ DIN CADRUL UNOR PRETURI DE SECTOR

Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU, au fost identificate 2 companii afiliate între ele cu care autoritatea încheie contracte directe, eludând în acest sens procedurile transparente.

Astfel, una dintre companiile favorizate fiind chiar SRL „I.S” – cea cu care autoritatea are încheiat Acordul de colaborare prenotat cu privire la panourile informative.

În acest sens, urmare a informațiilor obținute de la Direcția Analitică a CNA, au fost identificate conexiuni între compania favorizată (SRL „I.S”) și angajatul cu funcție de demnitate publică din cadrul unei Preturi de sector. Or, administratorul companiei SRL „I.S” este și directorul companiei a cărui fondator este funcționarul cu demnitate publică. *Vezi mai jos prezentarea schematică a conexiunile identificate.*

¹⁸ https://cna.md/public/files/mod_reg/Sistemul_steguletelor_rosii_in_achizitii.pdf

Totodată, urmare a evaluării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU și una din Preturile de sector, au fost identificate multiple contracte directe încheiate cu compania SRL „I.S” și companiile afiliate acesteia.

Astfel, evidențiindu-se în acest sens **practica divizării procedurilor** de achiziții publice în scopul aplicării unei alte proceduri de achiziție publică decât procedura care ar fi fost utilizată în conformitate cu prezenta *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*, și **încheierea contractelor directe cu operatorii economici favorizați.**

Notă: *Achizițiile publice nejustificate dintr-o sursă unică/prin contract direct apar când funcționarii publici responsabili pentru achiziții publice, în complicitate cu un ofertant, direcționează contractele unor companii favorite, evitând licitația competitivă. Aceasta se face prin două căi:*

- *Achiziții publice diferențiate: O singură achiziție este ulterior divizată în două sau mai multe tranzacții, fiecare sub pragul licitației competitive, pentru a evita revizuirea sau selectarea competitivă.*

- *Extinderea semnificativă a domeniului contractului (de ex., activitate de consultanță) după conferirea contractului, trecând suma contractului de la „puțin sub” la „considerabil peste” pragul pentru licitația competitivă. Repetarea acestei scheme, favorizând aceleași părți, poate fi un indicator puternic de corupție.¹⁹*

În contextul celor relatate supra, se relevă că procedura de achiziții publice desfășurată de DGMU este una vulnerabilă la corupție și este asociată cu următoarele riscuri tipice și specifice corupției: *riscul coruperii pasive/active; riscul aburului de*

¹⁹ https://cna.md/public/files/mod_reg/Sistemul_steguletelor_rosii_in_achizitii.pdf

serviciu; riscul depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul trucării de licitații; riscul primirii și pretinderii unor comisioane ilicite din valoarea contractului; riscul divizării premeditate a unor achiziții publice; riscul favorizării unor agenți economici în procedura de achiziții etc.

3.1.3. PREMISE DE FAVORIZARE ALE UNOR OPERATORI ECONOMICI

Potrivit *Legii nr.82/2017*, **favoritismul** reprezintă sprijin acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni.

În contextul **riscurilor de favorizare** identificate anterior, reiterăm că favorizarea anumitor agenți economici în detrimentul altora nu doar încalcă principiile generale a activității în cadrul procedurilor de achiziții publice, dar și a **normelor concurențiale, afectând imaginea entităților publice și prejudiciind interesele altor operatori economici.**

Astfel, fiind examinate contractele directe (*lipsite de transparență*) privind achizițiile publice încheiate în anul 2023 de către DGMU, au fost identificate **6 contracte directe în valoare totală de circa 420 mii lei** încheiate cu companii afiliate între ele (*fapt stabilit anterior*).

Vezi mai jos extras din raportul de monitorizare a contractelor privind achizițiile publice pentru anul 2023.

58/23	22.06.23	[REDACTED]	Achiziționarea serviciilor de cooperativă a tehnicianilor care lucrează pe teren	37500
67/23	07.08.23	[REDACTED]	Servicii experțențe sumare materiale	23000

85/23	05.10	[REDACTED]	servicii reparative echipamentul șofer	3000,00
86/23	05.10	[REDACTED]	servicii de de-mențare mobilier	3500,00
90/23	30.10.23	[REDACTED]	servicii de adaptare sistemului informațional pentru gestiunea producției și distribuției de abonamente pentru transport public	178 800,00
91/23	31.10.23	[REDACTED]	servicii de adaptare și integrare a sistemului de gestionare a vânzărilor de bilete și abonamente	177 600,00

Astfel, potrivit datelor prezentate supra, cel mai reprezentativ caz de divizare rezultă din *Contractele nr.90 din 30.10.2023 și nr.91 din 31.10.2023*, unde DGMU a încheiat **2 contracte cu operatori economici afiliați, voalând obiectul contractelor într-un mod în care ar fi justificat divizarea acestora în 2 contracte separate.**

Vezi mai jos prezentarea succintă a contractelor enunțate.

Operatorul economic	Obiectul contractului	Valoarea contractului (inclusiv TVA)
Contractul nr. 90/23 SRL „S.C.”	Servicii de adaptare a sistemului informațional pentru gestiunea producției și distribuției de abonamente pentru transport public	178 800 lei
Contractul nr. 91/23 SRL „I.S.”	Servicii de adaptare și integrare a sistemului de gestionare a vânzărilor de bilete și abonamente	177 600 lei
TOTAL ACHIZIȚIE		356 400 lei

Din obiectul contractelor de achiziții prezentate supra, precum și din consecutivitatea acestora, se relevă că contractele se referă la un singur proiect, **or partea contractantă urma să desfășoare o singură procedură de achiziție, iar după caz să o divizeze în loturi.**

SE RETINE!

Fiind examinate unele informații din surse deschise s-a constatat că asociatul operatorului **economic SRL „I.S.” este angajat din anul 2017 în cadrul companiei SRL „S.C”**, de altfel, deținând și nume de familie identică cu fondatorul acestuia. Corespunzător, poate fi confirmată conexiunile dintre operatorii economici SRL „S-C” și SRL „I.S”. *Vezi mai jos confirmare în acest sens:*

S [redacted] SRL
Cod fiscal [redacted]

ADEVERINȚĂ
nr. 01/07 din 07.12.2023

Prin prezenta, se adeverește că domnul [redacted] god [redacted] iciliat în mun. Chișinău, [redacted] prin IDNO [redacted]

[redacted]

nedeterminată, începând cu data de 09.06.2017, în funcția de Director Tehnic, conform contractului individual de muncă nr. 05/13 din 09.06.2017

Director [redacted] Com SRL

[redacted] a

Semnătura și stampilă

[redacted]

Digitally signed by Karagodina Elena
Date: 2023.12.06 10:04:47 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

În acest sens, reiterăm că favorizarea anumitor operatori economici în sensul atribuirii acestora a contractelor directe în lipsa unor proceduri transparente, admite posibile divizări ale procedurilor de achiziții și obținerea unor remunerații necuvenite urmare a favorizărilor sau sprijinului acordat.

3.1.4. SUSPICIUNI DE DIVIZARE PREMEDITATĂ A UNOR PROCEDURI DE ACHIZIȚII PUBLICE

Potrivit art.76 alin.(1) din *Legea nr.131/2015*, autoritatea contractantă **nu are dreptul să divizeze achiziția** prin încheierea de contracte de achiziții publice separate în scopul aplicării unei alte proceduri de achiziție publică decât procedura care ar fi fost utilizată în conformitate cu prezenta lege în cazul în care achiziția nu ar fi fost divizată.

Totodată, potrivit *pct.11 din HG nr.870/2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică*, **se interzice divizarea achizițiilor planificate de bunuri, servicii și lucrări în vederea evitării procedurii de achiziție publică stabilită în Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.**

SE RETINE!

Potrivit **art.327¹ alin.(3) din CC**, neplanificarea achizițiilor publice sau planificarea acestora cu încălcarea prevederilor actelor normative, nepublicarea invitației de participare și a anunțului de intenție, **divizarea achizitiei publice prin încheierea unor contracte separate** în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform actelor normative se sancționează cu amendă de la 15 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

În contextul celor enunțate supra, urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de **către DGMU au fost constatate premise de divizare a procedurilor de achiziții publice**, *cele mai reprezentative cazuri fiind descrise după cum urmează:*

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către DGMU în anul 2023 în vederea achiziționării „*serviciilor juridice*”, în valoare de circa **300 mii lei divizate în 4 contracte de valoare mică atribuite unui singur operator economic**, fapt ce a permis **contractarea directă a operatorului** în lipsa unor proceduri transparente de selectare.

La caz, se relevă că pe parcursul lunilor octombrie-noiembrie 2023 DGMU a încheiat 4 contracte directe (nr. 83, 84, 15, 16) în valoare de 300 mii lei, or fiecare a câte 75 mii lei.

Mai mult, referindu-ne la **serviciile juridice contractate**, menționăm că DGMU dispune de **Secție juridică**, reprezentată de un **șef de secție și doi specialiști principal**, care potrivit fișelor postului au **sarcini de efectuare a expertizei juridice a proiectelor de acte normative elaborate de DGMU, Reprezentarea DGMU în instanțe de judecată și alte organe ale administrației publice, inclusiv cele de ocrotire a normelor de drept**,

elaborarea actelor de procedură necesare reprezentării DGMU în instanțe de judecată și alte organe de drept etc.

Altfel spus, practica DGMU de a contracta servicii care de fapt potrivit fișelor de post **sunt atribuite angajaților DGMU este una excesivă, care poate avea impact asupra bugetului public.**

În această ordine de idei, constatăm că pe parcursul anilor 2022-2024, DGMU, urmare a contractării serviciilor juridice, a cheltuit ineficient mijloace financiare în jur de **855 mii lei**, pentru servicii care de fapt urmau a fi desfășurate de către angajații Direcției.

Pentru a reconfirma concluziile trasate supra cu privire la **practica vicioasă a DGMU de a contracta servicii** care de fapt urmau a fi realizate de către angajații Direcției, *evidențiem următorul caz similar:*

➤ Achiziționarea în anul 2022, în baza a 4 contracte directe a „*serviciilor de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției*” în valoare totală de **208 424 lei cu persoană fizică.**

Astfel, pe parcursul anul 2022, DGMU a încheiat 4 contracte directe după cum urmează:

 Contractul nr. 03 din 10.01.2022, *servicii de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției*, **valoarea 61 275 lei;**

 Contractul nr. 03 din 10.01.2022, *servicii de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției*, **valoarea 45 150** (Contractul nr. 03 din 10.01.2022, contract cu același număr ca cel prenotat supra, deși sunt două contracte diferite);

 Contractul nr. 52 din 29.04.2022, *servicii de colectare, elaborare și plasarea datelor de interes public pe pagina web și platformele social-media*, **valoarea 64 500 lei**

 Contractul nr. 87 din 01.08.2022, *servicii de colectare, difuzare date și informații privind acțiunile de promovare și dezvoltare a infrastructurii transportului alternativ*, **valoarea 37 500 lei;**

Total anul 2022: 208 424 lei.

În contextul celor menționate, evidențiem că persoana cu care DGMU încheie anual contracte directe **activează de fapt în sediul Direcției**, deși nu este angajată a Direcției. Mai mult, însumând contractele prenotate conchidem că suma anuală obținută în baza

contractelor încheiate cu DGMU, este practic **echivalentă cu salariu anual al unui angajat**. Or, în acest caz, persistă riscul că DGMU premeditat a **divizat aceste achiziții în mai multe segmente**, în vederea eludării cadrului **legal** privind aplicarea unei proceduri transparente de selectare a operatorului economic în vederea executării serviciilor contractante.

Practici similare celor descrise supra au fost identificate și în anul 2023.

În anul 2024, în baza unui singur contract (*contractului nr.13 din 15.01.2024*) în valoare **de 241 mii lei**, autoritatea contractantă a achiziționat „servicii de dezvoltare a infrastructurii transportului alternativ în mun. Chișinău”, **de la aceeași persoană cu care au fost încheiate mai multe contracte privind prestarea serviciilor de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției**.

Astfel, odată cu majorarea pragurilor valorice în anul 2023, DGMU nu a mai recurs la practica de divizare a achizițiilor în mai multe segmente. **Astfel, încheind un singur contract în vederea achiziționării aceluiași servicii pe care anterior le-a divizat premeditat.**

➤ Procedura de achiziții publice desfășurate de către DGMU în vederea achiziționării serviciilor de „*creare și mentenanță a paginii web*” în valoare de circa 90 mii lei executate de aceeași persoană juridică în baza a două contracte diferite.

Astfel, urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU, s-au constatat 2 contracte, care într-un caz a fost încheiat **cu persoana juridică, iar în alt caz cu administratorul acestuia ca persoană fizică**.

Drept urmare, în baza *Contractului nr.24 din 01.02.2022*, DGMU a achiziționat de la persoana fizică C.M „*servicii de creare a site-ului corporativ al Direcției*” în valoare de 44 500 lei inclusiv TVA, iar în baza *Contractul nr.49 din 15.04.2022*, DGMU a contractat operatorul economic SRL „D.A.I” în vederea achiziționării „*serviciilor de mentenanță și administrare a site-ului web*”, în valoare de 42 500 lei inclusiv TVA.

Chiar dacă valoarea totală a contractelor în cazul dat nu depășește pragul valoric admis pentru o altă procedură, autoritatea contractantă urma să desfășoare o singură procedură de achiziție.

Or, încheierea contractelor într-un caz cu persoana juridică, și alt caz cu administratorul acesteia ca persoană fizică, **poate servi drept metodă de divizare a contractelor în vederea camuflării beneficiarului efectiv**.

3.1.5. MAJORAREA VALORII CONTRACTULUI PRIN ÎNCHEEREA MULTIPLELOR ACORDURI ADIȚIONALE DE MAJORARE

Modelul de atribuire pentru anumite oferte urmate de modificări care majorează prețul sau extind domeniul contractului sau perioada contractului, se atestă a fi vulnerabil la corupție.

În procedurile de achiziții publice, în deosebi ofertele selectate ca fiind cu cel mai mic preț nu sunt neapărat cele mai ieftine, iar intențiile de eficientizare a utilizării banilor publici devin uneori mult mai costisitoare decât se planifica inițial. Astfel, ofertele câștigătoare ajung să valoreze ulterior mai mult, transformând întreaga procedură de achiziții într-o formalitate.

De cele mai multe ori, părțile contractante se disimulează după pragul de 15% în limita căruia art.76 alin. (7) din Legea 131/15 permite încheierea unui acord de majorare, iar valoarea acordurilor adiționale fiind exact sub acest prag. Cu toate acestea, prețul sub pragul de 15% nu este suficient în sine, fiind necesară și întrunirea altor condiții cumulative.

SE REȚINE!

În conformitate cu **art.76 alin.(9) din Legea nr.131/2015**, în cazul în care se efectuează majorarea prețului contractului prin mai multe modificări succesive conform alin.(7) pct.1) și 2), valoarea cumulată a modificărilor contractului **nu va depăși cu mai mult de 15% valoarea contractului inițial.**

Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU, în special a contractelor cu executare continuă (*încheiate pe un termen mai mare de un an*) se constată o **practică de majorare a valorii contractului inițial în baza Acordurilor adiționale.**

Suplimentar, se atestă faptul că deși contractele încheiate urmare a procedurilor de achiziții publice conțin **clauze sancționatorii, care reprezintă asigurări** în vederea respectării cerințelor contractuale în materie de remunerare, calitate, termen de execuție, aplicarea acestora se atestă a fi una **nefuncțională.**

Drept urmare, neaplicarea clauzelor sancționatorii cu privire la neexecutarea în termen/calitativă a lucrărilor au **generat posibilități de majorări valorice semnificative.**

În vederea confirmării concluziilor trasate supra, au fost analizate aleatoriu procedurile de licitații publice, **a căror majorări și extinderi** au fost prezentate în tabelele de mai jos, *după cum urmează:*

 Obiectul contractului: Lucrări de reparație a trotuarelor în zona Centru istoric al or. Chișinău (licitație publică)			
Nr.	Tip	Data	Valoarea (LEI)
1	Contract urmare a licitației desfășurate	12.08.2022	104 969 526.27
2	Acord prelungire executare	05.09.2023	0
3	Acord de prelungire a termenului de valabilitate	07.11.2023	0
4	Acord prelungire executare	07.11.2023	0
5	Alt acord	02.04.2024	0
6	Acord adițional de ajustare (majorare)	02.04.2024	3.982.452,22
7	Acord prelungire executare	23.07.2024	0

 Obiectul contractului: Lucrări de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul, mun. Chișinău (licitație publică)			
Nr.	Tip	Data	Valoarea fără TVA (LEI)
1	Contract urmare a licitației desfășurate	24.06.2022	90 029 122.70
2	Alt acord	06.10.2023	0
3	Acord adițional de ajustare (majorare)	10.11.2023	10.399.444,36
4	Acord adițional de ajustare (majorare)	27.03.2024	3.386.118,08
5	Acord adițional de majorare	23.07.2024	6.480.593,95
6	Acord prelungire executare	20.09.2024	0

 Obiectul contractului: Reparații curente ale acceselor către și în curțile blocurilor de locuit și a trotuarelor din sectorul Ciocana (licitație publică)			
Nr.	Tip	Data	Valoarea (LEI)

1	Contract urmare a licitației desfășurate	30.01.2023	9.720.791,54
2	Acord prelungire executare	20.06.2023	0
3	Acord adițional de majorare	25.09.2023	448.701,16
4	Contract urmare a licitației desfășurate	21.10.2024	6.411.289,34

Urmare a analizei consecutivității achizițiilor publice desfășurate de către DGMU, se evidențiază o **practică uzuală/constantă** de încheiere a acordurilor de **majorare a valorii contractului pentru ofertele câștigătoare**.

Astfel, prin tolerarea de către DGMU a practicii de încheiere frecventă a unor acorduri de **majorare a valorilor contractuale, persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici**.

➤ Cel mai reprezentativ exemplu privind **majorarea semnificativă a valorilor contractuale** este achiziția privind executarea „*lucrărilor de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul*”, a cărei valoare a fost majorată **de 3 ori în sumă totală** de circa **20 milioane lei, valoarea totală a lucrărilor constituind circa 107 milioane lei**.

Astfel, constatăm că pe parcursul a **circa jumătate de an** (*noiembrie 2023 – iulie 2024*) valoarea contractului a fost majorată/ajustată cu circa **20 milioane lei** (*inclusiv cu ajustări la inflație/actualizării prețurilor de cost*).

SE RETINE!

Referindu-ne la actualizările prețurilor de cost, reținem că potrivit pct.29 din HG nr.279/2022²⁰, *prevederile contractuale vor fi realizate/executate în limitele cheltuielilor anuale, iar în cazul insuficienței acestora, autoritățile bugetare vor înainta propuneri la o ulterioară modificare a legilor/deciziilor bugetare pe anul respectiv.*

Or, potrivit clauzei prenotate, deși operatorii economici au dreptul de a solicita majorarea valorii contractelor, autoritățile contractante **nu sunt obligate să accepte aceste solicitări de majorări**. Plata majorărilor ar trebui să depindă de **bugetul anual aprobat și de decizia autorității contractante**. În contextul dat, subliniem despre importanța deciziilor grupurilor de lucru pentru achiziții publice care ar trebui să fie să fie justificate și temeinice pentru a evita unele **majorări necuvenite**.

²⁰ HG. 279 din 27-04-2022 pentru modificarea Regulamentului privind ajustarea periodică a valorii contractelor de achiziții publice cu executare continuă, încheiate pe un termen mai mare de un an, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1129/2018

Referindu-ne la demararea procedurilor de licitație privind lucrările de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul remarcăm **mai multe intenții de desfășurare a procedurilor de achiziție soldate cu anulări de proceduri**, după cum urmează:

martie 2020 – valoarea estimată circa 57 milioane lei/fără TVA (*procedură anulată*);
iunie 2020 – valoarea estimată circa 57 milioane lei/fără TVA (*procedură anulată*);
iunie 2021 – valoarea estimată circa 64 milioane lei/fără TVA (*procedură anulată*);
iulie 2021 – valoarea estimată circa 65 milioane lei/fără TVA (*procedură anulată*);
iunie 2022 – valoarea estimată circa 78 milioane lei/fără TVA (*procedura a avut loc*).

Motivele anulării procedurilor vizate au fost fie erorile admise de autoritatea contractantă în proiect, fie lipsa ofertelor.

Tot aici, de menționat că valoarea estimativă a lucrărilor în cadrul acestor proceduri de licitații a fost majorată de fiecare dată.

Or, **de la prima intenție** de desfășurare a procedurilor de licitație publică în sensul executării „*lucrărilor de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul*” **până la atribuirea contractului**, valoarea estimativă a acestora a fost majorată cu circa **20 milioane lei**.

Mai mult, DGMU în ultima procedură organizată a acceptat singura ofertă propusă de către operatorul economic SRL „G” în valoare de circa 90 milioane lei or cu **circa 14,5% mai mare ca valoarea estimată.**

Deși valoarea estimativă a procedurii de licitație publică **a fost ajustată inițial de 4 ori**, pe perioada executării contractului au intervenit alte necesități de ajustare și modificare a valorii contractului de achiziție, **în sumă totală de circa 20 milioane lei.**

Altfel spus, costul lucrărilor care inițial au fost estimate la circa 57 milioane lei, la moment au atins un plafon dublu, adică circa 110 milioane lei.

Ținând cont de majorările valorice substanțiale survenite doar pe parcursul a 7 luni și discreția grupului de lucru privind luarea deciziilor asupra ajustărilor/modificărilor valorice, persistă riscul că până la finalizarea valabilității contractului (31.12.2025), să survină ulterioare ajustări care ar putea admite depășirea pragurilor stabilite de lege (*15% din valoarea inițială a contractului*).

Referindu-ne la **capacitățile financiare** a companiei desemnate câștigătoare în licitația din anul 2022 (*unicul ofertant*), remarcăm că aceasta **nu îndeplinește** de sine stătător condiția privind disponibilitatea de bani lichizi sau capital circular, fapt ce urma să fie luat în calcul de către grupul de lucru la luarea deciziei. Or, **remarcăm riscurile**

asumării unor responsabilități privind neexecutare lucrărilor din cauza lipsei resurselor financiare.

În concluzie, planificările defectuoase, erorile admise în cadrul estimărilor valorice, ajustările și modificările valorice frecvente și substanțiale a contractului inițial, discreția grupului de lucru privind acceptarea ajustării prețurilor, precum și neaplicarea clauzelor sancționatorii au generat cheltuieli duble comparativ cu cele inițial planificate. Astfel, **reparația unui pod care inițial a fost planificată a fi executată în valoare de 57 milioane lei, a ajuns să coste APL, circa 110 milioane lei.**

3.1.6. ASUMAREA UNOR CHELTUIELI NEJUSTIFICATE LA ACHIZIȚIONAREA ANUMITOR TIPURI DE SERVICII

Achizițiile publice inutile, excesive sau nepotrivite de mărfuri sau servicii, sau reparația inutilă poate indica asupra unor posibile manifestări/acte de corupție sau achiziții pentru uz personal.

Potrivit *art.7 lit.a) și lit.k) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*, reglementarea relațiilor privind achizițiile publice se efectuează în baza principiului **utilizării eficiente a banilor publici și asumarea răspunderii în cadrul procedurilor de achiziție publică.**

Totodată, în conformitate cu art.22 alin.1) din Legea nr.82/2017 integrității, în vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice, constituite ca rezultat al muncii societății prin aportul contribuabililor, precum și a mijloacelor din fonduri externe, ***conducătorul entității publice și agenții publici asigură gestionarea alocațiilor bugetare, administrează patrimoniul public în baza principiilor bunei guvernări, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de control intern managerial și organizarea auditului intern în sectorul public.***

În acest sens, administrarea și gestionarea eficientă a banilor publici presupune aplicarea procedurilor de achiziții publice concurențiale și transparente, precum și **utilizarea criteriilor care să reflecte avantajele de natură economică ale ofertelor în vederea obținerii raportului optim între calitate și preț.**

În contextul celor prenotate, în cadrul DGMU au fost identificate proceduri de achiziții publice a **căror utilitate ridică unele semne de întrebare**, cel mai reprezentativ caz fiind descris după cum urmează:

- Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU au fost identificate **interconexiuni în cadrul a 3 proceduri diferite**. Astfel, fiind stabilite unele riscuri de fraudă și corupție, **inclusiv riscul gestionării ineficiente și iresponsabile a bugetului local și prejudicierii acestuia cu circa 480 mii lei.** *Vezi*

mai jos analiza detaliată în acest sens și perioada în care s-au desfășurat procedurile de achiziții publice.

- I. **05.04.2021** – COP privind „Servicii de elaborare a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management a parcărilor auto”, în valoare de **720 mii lei** (operatorul economic SRL „M” de comun cu SRL „E&I.T” și o Asociație din Moldova)
- II. **16.04.2024** – COP privind „Servicii de **actualizare** a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management a parcărilor auto” în valoare de **480 mii lei** (operatorul economic SRL „U.S” de comun cu SRL „E&I.T” și o Asociație din Moldova);
- III. **26.04.2024** – LD privind „Servicii de promovare digitale și de marketing ale activității Direcției” în valoare de **1,3 milioane lei** (operatorul economic SRL „E&I.T” de comun cu o Asociație din RM și din România).

Vezi mai jos extras de pe pagina Agenției Achizițiilor publice:

Contract de achiziție	05.04.2021	COP MTender	+ Direcția Generală Transport Public și Cai de Comunicație Chișinău	M [redacted] SRL [redacted] 3203	Servicii de elaborare a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management al parcărilor auto din municipiul Chișinău.	720.000,00
Contract de achiziție	26.04.2024	LP MTender	+ Direcția generală mobilitate urbana	SRL EI [redacted] & IN [redacted] TE [redacted]	Servicii de promovare digitale și de marketing ale activității DGMU	1.320.000,00
Contract de achiziție	16.04.2024	LP MTender	+ Direcția generală mobilitate urbana	SRL EI [redacted] & IN [redacted] TE [redacted]	Servicii de actualizare a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management al parcărilor auto din municipiul Chișinău.	480.000,00

1. **Referindu-ne la procedura de achiziției din anul 2021**, a cărui scop potrivit caietului de sarcini este „elaborarea și aprobarea studiului de oportunitate pentru amenajarea **parcărilor cu plată** în municipiul Chișinău”, inclusiv la **codul CPV** indicat în anunțul de participare, se atestă că DGMU (pînă la reorganizare

DGTPCC²¹) a achiziționat **servicii de fezabilitate** întru stabilirea oportunității implementării sistemului de management al parcărilor auto.

Vezi mai jos extras de pe pagina MTender.

Cod CPV ▲	Descrierea obiectului contractului de achiziții
79314000-8	Studiu de fezabilitate

Urmare a verificării **Formularului DUAE²²** depus de către SRL „M” (*unicul ofertant*) în cadrul procedurii respective, se atestă că acesta a declarat că participă la procedura de achiziție împreună cu SRL „E&I.T” – **operatorul economic contractat ulterior în 2024 și o Asociație din Moldova** (*ambele fiind fondate și administrate de cet. B.A*).

Vezi mai jos extras în acest sens din formularul DUAE anul 2021.

2A.14.2	<i>Numiți operatorii economici care participă la procedura respectivă de achiziție publică.</i>	Asociația C [redacted] In [redacted] Moldova (A [redacted]) și En [redacted] & I [redacted] Te [redacted] SRL (Republica Moldova)
---------	---	--

Corespunzător, se prezumă că studiul de fezabilitate realizat în anul 2021 a fost executat de fapt de către aceiași operatori economici care în anul 2024 au actualizat acest studiu.

2. Referindu-ne la cea de a doua procedura de achiziție din 16.04.2024 în valoare de 480 mii lei, remarcăm că potrivit **codului CPV** indicat în anunțul de participare DGMU a achiziționat servicii de consultanță în domeniul evaluării. *Vezi mai jos extras de pe pagina MTender.*

Cod CPV ▲	Descrierea obiectului contractului de achiziții
79419000-4	Servicii de consultanță în domeniul evaluării

Totodată, urmare a verificării **Formularului DUAE²³** depuse de către SRL „U.S” (*unicul ofertant*) în cadrul procedurii respective, se atestă că acesta, la fel ca și operatorul economic din anul 2021 a participat la procedura de achiziție de comun cu SRL „E&I.T”, **inclusiv cu o Asociație din Moldova** (*ambele fiind fondate și administrate de*

²¹ DGTPCC – Direcția Generală Transport Public și Căi de Comunicație.

²² Formularul DUAE – FORMULARUL STANDARD AL DOCUMENTULUI UNIC DE ACHIZIȚII EUROPEAN.

²³ Formularul DUAE – FORMULARUL STANDARD AL DOCUMENTULUI UNIC DE ACHIZIȚII EUROPEAN.

cet. B.A.) Vezi mai jos extras în acest sens din formularul DUAE anul 2024, a operatorului economic SRL „U.S”.

2A.14.2	Numiți operatorii economici care participă la procedura respectivă de achiziție publică.	Asociația () () Moldova () și E & I T SRL (Republica Moldova)
---------	--	---

Potrivit caietului de sarcini depus de către DGMU în cadrul procedurii din anul 2024, se atestă că autoritatea a achiziționat servicii care au inclus 3 obiective, și anume:

- Identificarea opțiunii tehnologice pentru managementul parcarilor auto;
- Actualizarea metodologiei de calcul a tarifelor pentru parcarile auto;
- Actualizarea Regulamentului de organizare și funcționare a parcarilor publice;

Urmare celor relatate supra, evidențiem că atât studiul din anul 2021, cât și actualizarea acestuia în anul 2024, au fost de fapt executate de către aceiași operatori economici.

Or, se rezumă că DGMU a admis necesitatea actualizării unor servicii executate anterior de către aceiași operatori economici.

În aceste circumstanțe, nefiind clar cu ce opțiuni tehnologice noi pentru managementul parcarilor auto ar putea veni aceiași operatori economici. Astfel, persistă riscul că bugetul local a fost prejudiciat cu circa 480 mii lei.

3. Referindu-ne la cea de a treia procedură de achiziție din 26.04.2024 în valoare de 1,3 milioane lei, remarcăm că potrivit codului CPV indicat în anunțul de participare, DGMU a achiziționat servicii de consultanță informatică. Vezi mai jos extras de pe pagina MTender.

Cod CPV ▲	Descrierea obiectului contractului de achiziții
72600000-6	Servicii de asistență și de consultanță informatică

Potrivit Formularului DUAE²⁴ depus în procedura respectivă de către SRL „E&I.T” (unicul ofertant), se atestă că acesta a participat în procedura respectivă împreună cu 2 Asociații, una fiind din România, iar a doua fiind Asociația din Moldova care a executat împreună cu SRL „E&I.T” studiul de fezabilitate în anul

²⁴Formularul DUAE – FORMULARUL STANDARD AL DOCUMENTULUI UNIC DE ACHIZIȚII EUROPEAN.

2021 (Asociația și SRL fiind fondate și administrate de cet. B.A.). Vezi mai jos extras în acest sens din formularul DUAЕ anul 2024, a operatorului economic SRL „E&I.T”.

2A.14.2	Numiți operatorii economici care participă la procedura respectivă de achiziție publică.	Asociația [redacted] [redacted] din Moldova
---------	--	---

În contextul interconexiunilor stabilite, procedurile vizate au fost supuse unei analize privind **veridicitatea/oportunitatea serviciilor** prestate. Astfel, fiind stabilite potențiale riscuri de corupție precum: **riscul abuzului de serviciu, riscul depășirii atribuțiilor de serviciu, riscul prejudicierii bugetului local, riscul executării unor servicii care se suprapun și achitării duble a acestora, riscul executării unor servicii fictive etc.**

Astfel, fiind contrapuse caietele de sarcini în procedurile din anul 2024, se atestă **identitatea unor elemente și sarcini**. Similitudinile identificate ne confirmă riscul achiziționării unor servicii de două ori, inclusiv riscul prejudicierii bugetului public local. *Vezi exemplul de mai jos.*

*Extras din Caietul de sarcini din procedura din 16.04.2024 privind „Servicii de **actualizare** a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management a parcarilor auto”.*

4. Rezultate anticipate

Identificarea a cel puțin 10 programe de finanțare a proiectelor din domeniul infrastructurii, amenajării teritoriului și mobilității urbane, la care Primăria mun. Chișinău ar fi eligibilă.

Pregătirea și depunerea dosarelor pentru finanțare a cel puțin pentru 10 proiecte din domeniul infrastructurii, amenajării teritoriului și mobilității urbane, ce urmează a fi implementate în raza mun. Chișinău.

32

Extras din Caietul de sarcini din procedura din 26.04.2024 privind Servicii de promovare digitale și de marketing ale activității Direcției”.

4. Rezultate anticipate

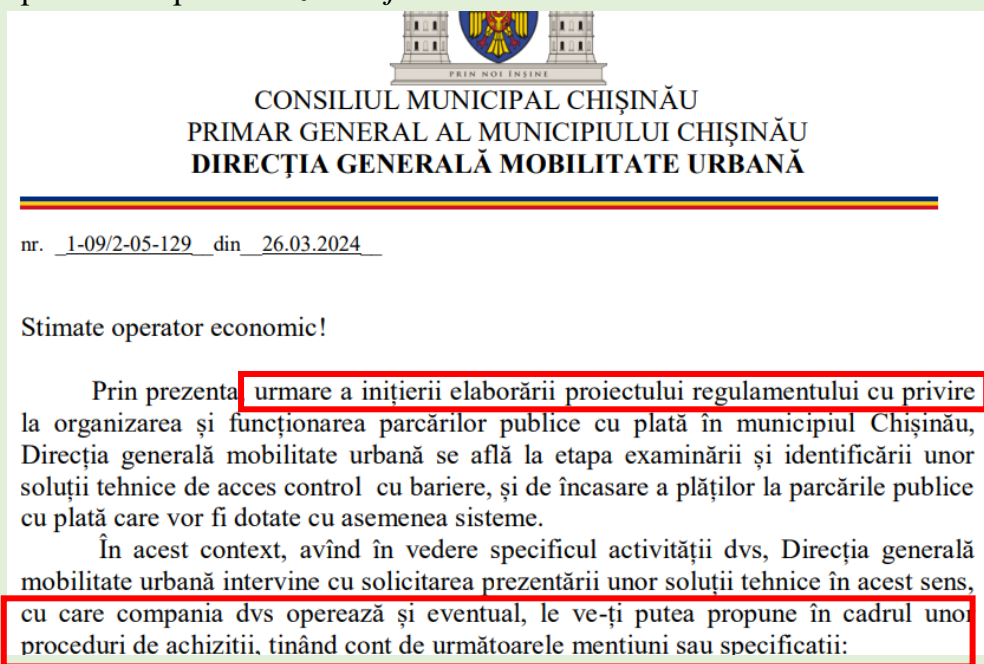
Identificarea a cel puțin 10 programe de finanțare a proiectelor din domeniul infrastructurii, amenajării teritoriului și mobilității urbane, la care Primăria mun. Chișinău ar fi eligibilă.

Pregătirea și depunerea dosarelor pentru finanțare a cel puțin pentru 10 proiecte din domeniul infrastructurii, amenajării teritoriului și mobilității urbane, ce urmează a fi implementate în raza mun. Chișinău.

SE RETINE!

Potrivit Scrisorii nr.1-09/2-05-129 din 26.03.2024²⁵, DGMU a plasat pe pagina web a Direcției invitație către operatori economici în vederea **identificării unor soluții tehnice** de acces control cu bariere, și de încasare a plăților la parcările publice cu plată care vor fi dotate cu asemenea sisteme, **cu care ulterior companiile v-or putea participa în procedura de achiziții publice.**

De menționat că în scrisoarea prenotată, DGMU indică faptul că **a inițiat deja elaborarea proiectului regulamentului** cu privire la organizarea și funcționarea parcărilor publice cu plată. *Vezi mai jos extras din scrisoare.*

În contextul celor prezentate supra, se menționează că cu o săptămână înainte de a fi publicată Scrisoarea prenotată, a fost inițiată licitația privind „*Servicii de promovare digitale*”, iar ulterior în decurs de două zile de la publicarea Scrisorii (*de la 26.03.2024 până la 28.03.2024*), DGMU a inițiat procedură de COP privind „*Actualizarea studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management al parcărilor auto,*

²⁵ <https://mobilitatechisinau.md/?wpdmpro=solicitare-solutii-parcare-cu-acces-control&wpdmdl=10391&refresh=6746fe742d9291732705908>

care a inclus implementarea soluțiilor tehnologice în sensul dat”. Vezi mai jos prezentarea schematică a evenimentelor descrise.

Astfel, reiterăm că atât procedura de licitație desfășurată de către DGMU, cât și procedura de COP a fost atribuită aceluiași operator economic. Or, persistă riscul că Scrisoare întocmită și publicată pe pagina web a Direcției ar **fi una formală, întru mimarea unei proceduri competitive.**

În concluzie, urmare a contrapunerilor Formulelor DUAE depuse de către 3 operatori economici diferiți, **constatăm interconexiunile între aceștia, or persistă riscul că de fapt toate serviciile au fost achiziționate de la același operator economic.**

Ținând-se cont de faptul că în toate procedurile **a participat un singur operator economic**, persistă riscul că procedurile de achiziție au fost desfășurate și **aranjate potrivit criteriilor unui anumit operator economic**, or inițial se cunoștea cine v-a participa și cine v-a fi desemnat câștigător în procedurile prenotate.

Mai mult, urmare a stabilirii **elementelor identice în diferite proceduri de achiziție**, inclusiv în tipul serviciilor achiziționate, în special în procedurile desfășurate în anul 2024, persistă unele suspiciuni privind voalarea și mascarea unor activități care de fapt sunt executate formal și nu în întregul volum.

Întru confirmarea celor expuse supra, se prezintă o altă procedură de achiziție în valoare de circa **1,4 milioane lei**, în cadrul căreia, participă la fel **un singur operator economic.**

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către DGMU privind achiziționarea „serviciilor de evaluare a serviciilor prestate de Direcție”, în valoare de **1,4 milioane lei**, care de fapt, potrivit caietului de sarcini se referă la **cercetări sociologice.**

Tipul Contractului	Data documentului	Tipul documentului	Autoritatea Contractantă	Operator Economic	Obiectul Achiziției	Suma
Contract de achiziție	09.09.2024	LP MTender	+ Direcția generală mobilitate urbana	FC [redacted] SRL	Evaluarea serviciilor prestate de Direcția Generală Mobilitate Urbană	1.440.000,00

Astfel, și în acest caz DGMU a desemnat câștigător unicul ofertant – SRL „F-S”, care anterior a mai prestat servicii sociologice atât DGMU, cât și unor Î.M. *Vezi mai jos extras din Formularul DUAE a operatorului economic din procedura de achiziție prenotate.*

3	Evaluarea organizării transportului public municipal și modalități de optimizare ale acestuia – 1768 respondenți	Î. M. Regia Transport Electric Str. M-t Dosoftei, 146	contractant unic	336 000	Ianuarie – Februarie 2023
4	Cercetare sociologică privind optimizarea serviciilor de transport public în mun. Chișinău livrate de Parcul Urban de Autobuze - 1786 respondenți	Î.M. Parcul Urban de Autobuze Str. Sarmizegetu sa 51	contractant unic	240 000 MDL	Ianuarie – Februarie 2023
5	Studiu sociologic întru Actualizarea Studiului „Transport Public Chișinău – Proiect privind sistemul tichetare electronică” – 9000 respondenți	DGTPCC a Consiliului municipal Chișinău Str. S. Lazo 18	contractant unic	850 000 MDL	Noiembrie 2021 - Martie 2022

Practica de atribuire a contractului de achiziții unicului ofertant în mai multe proceduri de achiziții este una vulnerabilă la riscuri de fraudă și corupție, în special în cazurile în care caietele de sarcini au cerințe care limitează participarea altor operatori economici.

Mai mult, riscul aranjării procedurilor de achiziții și a specificațiilor tehnice sub oferta unui anumit agent economic ar putea fi unul materializat în trecut.

3.2 DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT (DGETS)

Potrivit pct.2 din *Regulamentul privind organizarea și funcționarea DGETS*²⁶, Direcția generală este o instituție publică aflată în subordinea administrației publice municipale, cu personalitate juridică, înființată prin decizia Consiliului municipal Chișinău.

Potrivit *Deciziei nr.17/10 din 06.10.2020*, care prevede reorganizarea DGETS în II etape cu termenul limită 31.12.2021, aceasta s-a realizat parțial, **reorganizarea fiind stopată la I etapă.**

În corespundere cu *pct.7.3 al aceluiași Regulament*, printre **atribuțiile de bază ale Direcției generale** sunt *organizarea, coordonarea și monitorizarea procesului educațional în instituțiile publice de învățământ preșcolar și instituțiile publice extrașcolare, instituțiile publice de învățământ primar, gimnazial, liceal și special de nivel municipal.*

În acest sens, urmează de remarcat că potrivit *Deciziei 17/10 din 06.10.2020*,²⁷ în vederea asigurării condițiilor conforme de funcționalitate a sistemului educațional, **DGETS a fost reorganizată, cu transferarea instituțiilor de învățământ primar și secundar în subordinea DETS de sector, conform dislocației teritoriale ale acestora, și reorganizarea acestora (DETS de sector) în subdiviziuni ale DGETS.**

Procedura de achiziții publice desfășurată de către DGETS, are loc în baza *pct.9.33 din Regulamentul de activitate a DGETS*, care reglementează **responsabilitatea de asigurare a desfășurării conforme a procedurilor de achiziții publice organizate de către Direcție**, precum și în baza *Ordinului nr.567/2022 cu privire la constituirea grupului de lucru pentru desfășurarea achizițiilor publice.*

Totodată, potrivit pct.7.4 din *Regulamentul de activitate a DGETS*, Direcția generală are **atribuția de monitorizare și evaluare a activității subdiviziunilor Direcției generale, în special monitorizarea conformității economico-financiară a activităților desfășurate de către DETS sectoriale.**

Astfel, deși DETS de sector reprezintă structuri specializate cu statut de persoană juridică separată, totuși, responsabilitatea de asigurare a conformității procedurilor de achiziții publice ține de DGETS. Astfel, DGETS asigură conformitatea desfășurării procedurilor de achiziții publice atât în cadrul Direcțiilor sectoriale, cât și în cadrul instituțiilor de învățământ aflate în subordinea sa.

²⁶ Regulamentul privind organizarea și funcționarea Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău., aprobat prin Decizia nr. 17/10 din 06.10.2020 „Cu privire la reorganizarea Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău, aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și a Organigramei acesteia”.

²⁷ Decizia nr. 17/10 din 06.10.2020 „Cu privire la reorganizarea Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău, aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și a Organigramei acesteia”.

SE RETINE!

În scopul organizării și desfășurării procedurilor de achiziții publice a **produselor alimentare pentru copii din instituțiile de educație timpurie** a mun. Chișinău, întru asigurarea necesităților autorităților contractante, între DGETS și DETS sectoriale a fost încheiat **Acord de asociere**.

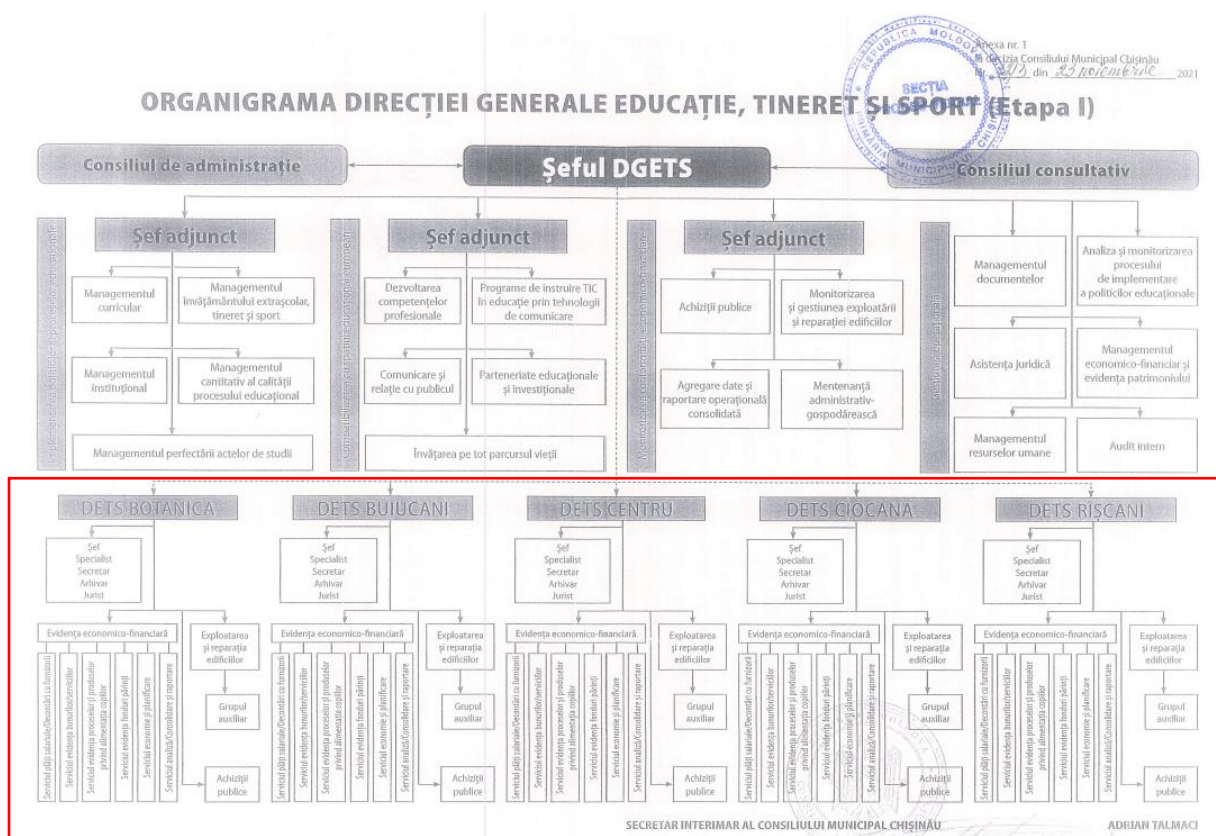
În acest sens, potrivit art.13 alin.3 din *Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice*, autoritate contractantă poate fi și o asociație de autorități contractante, membrii căreia desemnează din rândul lor, **prin act juridic civil**, o persoană juridică care îi reprezintă, în calitate de achizitor public, în raporturile cu orice operator economic.

Astfel, ca excepție, DGETS **desfășoară centralizat procedura de achiziții publice a produselor alimentare** pentru copii din instituțiile de educație timpurie aflate în subordinea DETS sectoriale.

3.2.1 DIRECȚIILE DE EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT SECTORIALE (DETS CENTRU, DETS BUIUCANI, DETS RÎȘCANI, DETS CIOCANA, DETS BOTANICA)

Direcțiile de educație, tineret și sport sectoriale reprezintă structuri specializate de conducere, care se subordonează Direcției Generale Educație, Tineret și Sport, au statut de persoană juridică separată și gestionează mijloace financiare bugetare și extrabugetare.

Vezi mai jos Organigrama DGETS.

Finanțarea activității Direcțiilor se efectuează din contul bugetului de stat, al Consiliului municipal Chișinău, fonduri extrabugetare acumulate, donații și orice alte surse legale, în conformitate cu legislația în vigoare.

Astfel, potrivit *pct.2 al Deciziei nr.17/10 din 06.10.2020²⁸*, **instituțiile de învățământ primar și secundar aflate anterior în subordinea DGETS, au fost transferate în subordinea DETS de sector, conform dislocațiilor teritoriale ale acestora, după cum urmează:**

ENTITĂȚI EDUCAȚIONALE AFLATE ÎN SUBORDINEA DETS SECTORIALE				
Sectorul	instituții de educație timpurie (grădinițe)	instituții de învățământ secundar general (scoli, gimnazii și licee)	Altele (tabere de vară, instituții extrașcolare, etc.)	TOTAL
DETS CENTRU	22	10	16	48
DETS BUIUCANI	25	15	2	42
DETS CIOCANA	18	11	1	30
DETS BOTANICA	31	20	4	55
DETS RÎȘCANI	30	11	5	46

Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGETS și DETS de sector au fost constatate **neconformități și abateri în cadrul planificării, inițierii, desfășurării și monitorizării procedurilor de achiziții publice, după cum urmează:**

3.2.2. PLANIFICAREA DEFECTUOASĂ A PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE

Potrivit pct.1 din HG nr. 1419/2016 *pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice*, pentru satisfacerea necesităților de bunuri, lucrări și servicii, autoritatea contractantă **este obligată să planifice contracte de achiziții publice**, care urmează a fi încheiate ca rezultat al desfășurării procedurilor de achiziție publică, cu respectarea principiilor asigurării **concurenței, eficienței, transparenței, tratamentului egal, nediscriminării și nedivizării acestora.**

Totodată, potrivit *pct.5 al aceluiași Regulament*, **condițiile de planificare a achizițiilor publice se referă la cunoașterea exactă a necesităților de bunuri, lucrări sau**

²⁸ Decizia nr. 17/10 din 06.10.2020 „Cu privire la reorganizarea Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău, aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și a Organigramei acesteia”.

servicii, existența surselor financiare sau a dovezii alocării acestora, precum și calcularea valorii estimate a contractului de achiziții publice, iar în cazul acordării simultane a contractelor sub formă de loturi separate – calcularea valorii cumulate a tuturor loturilor.

În acest sens, se relevă că DETS de sector **nu dispun de un act intern** care ar institui procedura de identificare a necesităților reale ale autorităților și modalitatea de prioritizare a acestora.

Or, în vederea planificării achizițiilor publice, DETS de sector **cumulează listele** necesităților de la conducătorii entităților educaționale aflate în subordine, ulterior din listele prezentate **sunt selectate achizițiile** care la discreția autorității contractante și în corespundere cu **posibilitățile financiare** sunt apreciate/evaluate ca stringente și introduse în Planul de achiziții publice.

Fiind examinate Planurile de achiziții publice, se relevă că DETS de sector admit lacune la **etapa identificării și prioritizării necesităților entităților publice din subordine**, precum și la estimarea valorilor achizițiilor. Procedura de planificare fiind una discreționară și ambiguă, care poate admite potențiale abuzuri, derogări neîntemeiate de la executarea obligațiilor, precum și costuri suplimentare la executarea contractelor.

În acest sens, s-a constatat că pe parcursul anului, Planurile de achiziții publice ale DETS de sector au suferit multiple modificări de la **3 la 8 ori/pe an**, urmare a cărui fapt au fost identificate **multiple achiziții suplimentare de bunuri/lucrări și servicii, respectiv costuri adiționale neprevăzute**.

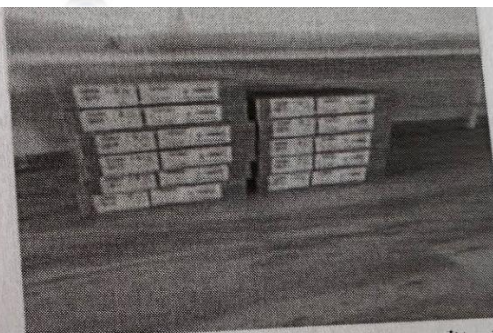
Mai mult, referindu-ne la achizițiile suplimentare desfășurate, se relevă **disproporționalitate între corespunderea necesităților reale cu cele executate de facto**, or în condițiile unui buget municipal limitat **imobilizarea și neutilizarea resurselor achiziționate este una neoportună**.

Cu titlul de exemplu în acest sens se relevă cazul identificat în cadrul misiunii de *Audit intern desfășurate de către Primăria mun. Chișinău*²⁹ la DETS de sector, unde s-a stabilit achiziționarea de către DETS Botanica a **22 de laptopuri în valoare de 237,4 mii lei, care sunt neutilizate, fiind păstrate la depozitul liceului „Pro Succes”, 16 din ele fiind ambalate. Vezi mai jos extras din auditul intern.**

²⁹ Raport 2023/5 Follow-up al stadiului de implementare a recomandărilor înaintate în Raportul de audit privind evaluarea eficienței și conformității achizițiilor publice, efectuate de către Direcția generală educație tineret și sport și direcțiile educație tineret și sport de sector în anul 2021, cu accent pe controlul intern managerial existent, aprobat prin dispoziția nr. 146-d din 21.04.2022 aprobat prin dispoziția PG nr. 378-d din 10.08.2023

de către DETS Botanica – 22 laptopuri în valoare de **237,4 mii lei**, achiziționate în luna aprilie 2022 pentru liceul „Pro Succes” și, care până la moment, se păstrează la depozit și în cabinetul medical al instituției, inclusiv 16 ambalate.

Sursa: Fotografie realizată de către auditori

Totodată, urmare a examinării Planurilor procedurilor de achiziție publice desfășurate de către DETS de sector, au fost identificate poziții cu **selectare eronată a procedurilor de achiziții publice**.

Astfel, DETS Centru a planificat proceduri de contracte de valoare mică a serviciilor în valoare de 430 mii lei, care de fapt urmau a fi planificate în procedură COP. *Vezi mai jos extras din Planul pentru achiziții DETS Centru.*

55	Servicii de evacuare a frunzișului	222990	60000000-8	60 000,00	CMV
56	Servicii de deservire a tehnicii de calcul	222990	50000000-5	430 000,00	CMV
57	Servicii de administrare a paginilor		50000000-5		CMV

În acest sens, de remarcat că anume planificarea privind achiziționarea tehnicii de calcul cu selectarea necorespunzătoare a procedurilor de valoare mică, **a generat divizarea ulterioară a acestora în contracte mai mici, pentru a se încadra în pragurile valorice admise**, (deficiențele cu privire la divizările procedurilor de achiziții a fost descrisă în detaliu în cele ce urmează).

În concluzie, lipsa unor reglementări interne în cadrul DETS de sector privind modalitatea de identificare a necesităților, prioritizarea și cumularea acestora, **au generat planificări discreționare și ambigue a procedurilor de achiziții publice**.

Mai mult, **estimările incorecte** ale valorilor achizițiilor publice **au determinat divizări și achiziționări adiționale neplanificate**, evidențiindu-se în acest sens discrepanțe dintre prețurile cu care autoritățile achiziționează bunuri/servicii/lucrări și prețurile acestora pe piață.

3.2.3. PREMIZE DE DIVIZARE PREMEDITATĂ A PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE

Potrivit art.76 alin.(1) din Legea nr.131/2015, autoritatea contractantă **nu are dreptul să divizeze achiziția** prin încheierea de contracte de achiziții publice separate în scopul aplicării unei alte proceduri de achiziție publică decât procedura care ar fi fost utilizată în conformitate cu prezenta lege în cazul în care achiziția nu ar fi fost divizată.

Totodată, potrivit *pct. 11 din HG nr. 870/2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică*, **se interzice divizarea achizițiilor planificate de bunuri, servicii și lucrări în vederea evitării procedurii de achiziție publică stabilită în Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice**, în Legea nr.74/2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale și în actele normative din domeniul achizițiilor publice.

SE RETINE!

Potrivit **art.327¹ alin. (3) din CC**, neplanificarea achizițiilor publice sau planificarea acestora cu încălcarea prevederilor actelor normative, nepublicarea invitației de participare și a anunțului de intenție, **divizarea achiziției publice prin încheierea unor contracte separate** în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform actelor normative se sancționează cu amendă de la 15 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

În contextul celor enunțate supra, urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de **către DGETS și DETS de sector au fost constatate premise de divizare în fiecare din entitățile evaluate**, cele mai reprezentative cazuri fiind exemplificate după cum urmează:

- Procedura de achiziții publice desfășurată de către DGETS privind organizarea evenimentului dedicat „*zilei Internaționale a Tineretului ediția din anul 2023*” în valoare totală **de circa 1,5 mil lei**, divizată în 7 părți/segmente **fapt ce a permis încheierea contractelor directe, evitând procedura transparentă și concurențială de selectare a operatorilor economici.**

În acest sens, urmare a examinării *Raportul de monitorizare a contractelor privind achizițiile publice al DGETS pentru anul 2023*, s-a constatat că deși autoritatea contractantă urma să desfășoare **procedura de licitație deschisă** privind organizarea evenimentului dedicat „*zilei Internaționale a Tineretului ediția din anul 2023*”, aceasta a **contractat direct 7 operatori economici** în lipsa unei selecții transparente și concurențiale.

Totodată, se relevă că toate contractele directe privind organizarea evenimentului prenotat au fost **încheiate în decurs de 10 zile (08.08-18.08.2023)**, fapt ce întărește ipotezele privind **divizarea premeditată a obiectului achiziției**. *Vezi mai jos extras din*

Raportul de monitorizare a contractelor privind achizițiile publice pentru anul 2023 al DGETS.

6	SRL CNP [redacted]	122	08.08.2023	-	360 000,00 MDL/ Servicii de organizare de evenimente culturale artistice pentru desfășurarea Evenimentului-Public-Programul Social-Cultural dedicat Ziua Internațională a Tineretului, Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
7	[redacted] Show	123	08.08.2023	-	260 000,00 MDL/ Servicii de organizare artistică și muzicală pentru programul social cultural dedicat Zilei Internaționale a Tineretului, Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
8	[redacted]	124	08.08.2023	-	300 000,00 MDL/ Servicii pentru organizarea evenimentului cultural pentru programul social cultural dedicat Zilei Internaționale a Tineretului, Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
9	SRL EI [redacted] S [redacted]	125	11.08.2023	-	63 500,00 MDL/ Servicii de filmare și proiecție video pentru desfășurarea Evenimentului Public, Program Social-Cultural dedicat zilei Internaționale a Tineretului cu genericul Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
12	C [redacted] SRL	128	11.08.2023	-	111 960,00 MDL/ Servicii de arendă a echipamentului pentru desfășurarea Evenimentului Public Program Social-Cultural dedicat zilei Internaționale a Tineretului cu genericul Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
21	SRLEI [redacted] S [redacted]	137	18.08.2023	-	164 000,00 MDL/ Asigurarea cu echipament tehnic pentru evenimentul public Programul social cultural Zilei Internaționale a Tineretului, ediția 2023
23	S [redacted]	139	18.08.2023	-	245 700,00 MDL/ Servicii de organizare a evenimentului public Programul Social-Cultural, dedicat Zilei Internaționale a Tineretului, ediția 2023

Mai mult, **premisele de divizare** se atestă a fi cele mai reprezentative în cazul contractelor nr.125 și 137 în valoare totală de circa **227 mii lei** care au fost încheiate cu **același operator economic**. *Vezi extras în acest sens.*

9	SRL EI [redacted] S [redacted]	125	<u>11.08.2023</u>	-	<u>63 500,00 MDL/</u> Servicii de filmare și proiecție video pentru desfășurarea Evenimentului Public, Program Social-Cultural dedicat zilei Internaționale a Tineretului cu genericul Chișinău Youth Fest ediția II-a, 2023 din 13 august
21	SRLEI [redacted] S [redacted]	137	<u>18.08.2023</u>	-	<u>164 000,00 MDL/</u> Asigurarea cu echipament tehnic pentru evenimentul public Programul social cultural Zilei Internaționale a Tineretului, ediția 2023

Astfel, se relevă că DGETS în baza contractului nr.125 a achiziționat „servicii de filmare și proiecție video”, iar în baza contractului nr.137 a achiziționat „servicii de asigurare cu echipament tehnic”.

Urmare celor prezentate supra, se atestă practica abuzivă privind divizarea procedurilor de achiziții publice în vederea evitării aplicării procedurilor transparente de selectare a operatorilor economici.

- Procedura de achiziții publice desfășurată de către DGETS privind organizarea evenimentului „Festivalul Municipal sportiv ediția I” în valoare totală de circa **1 milion lei**, **divizată în 8 părți/segmente**, fapt ce a permis încheierea contractelor

directe cu companii afiliate între ele, evitând procedura transparentă și concurențială de selectare a operatorilor economici. *Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare a contractelor privind achizițiile publice pentru anul 2023 DGETS.*

97	[REDACTED] SRL	97	16.06.2023	-	197 880,00 MDL/ Servicii de arendă a echipei de sonorizare, scenic, sunet pentru Festivalul municipal sportiv, ediția
98	[REDACTED] SRL	98	16.06.2023	-	61 020,00 MDL/ Servicii de asigurarea cu echipament video și conexiune pentru Festivalul Municipal
99	IM C [REDACTED] S SRL	99	16.06.2023	-	237 919,20 MDL/ Servicii de asigurare tehnică a activității, instalarea scenei pentru Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023
100	SC S [REDACTED] SRL	100	16.06.2023	-	198 453,00 MDL/ Procurarea echipamentului tehnic a scenei pentru evenimentul public Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023
101	[REDACTED] SRL	101	16.06.2023	-	104 775,00 MDL/ Procurarea tricourilor cu imprimeu personalizat pentru evenimentul public Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023
102	A [REDACTED] SRL	102	16.06.2023	-	20 000,00 MDL/ Procurarea diplomelor pentru evenimentul public Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023
103	E [REDACTED] SRL	103	16.06.2023	-	70 500,00 MDL/ Servicii de filmare și proiecție video pentru evenimentul public Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023
104	T [REDACTED] SRL	104	16.06.2023	-	66 188,00 MDL/ Procurarea echipamentului tehnic a scenei și tricouri pentru evenimentul public Festivalul Municipal Sportiv ediția I "Chișinăul Sportiv 2023", Parcul La Izvor, 17 iunie 2023

Fiind examinate date din Raportul de monitorizare prezentat supra se relevă că deși DGETS urma să desfășoare procedura de licitație deschisă privind organizarea evenimentului dedicat „Festivalului Municipal sportiv”, autoritatea evaluează a contractat direct 8 operatori economici în lipsa unei selecții transparente și concurențiale.

Totodată, se atestă că toate contractele directe privind organizarea evenimentului dedicat „Festivalului Municipal sportiv” au fost încheiate într-o zi (16.06.2023), fapt ce întărește ipotezele privind divizarea premeditată a obiectului achiziției.

Mai mult, 5 din cei 8 operatori economici contractați direct s-a stabilit a fi afiliați între ei, ceea ce confirmă nerespectarea principiului concurenței loiale și transparenței în procedura de achiziții publice.

Astfel, **premisele de divizare** se atestă a fi cele mai reprezentative în cazul contractelor nr.97, 98 și 99 în valoare totală de circa **500 mii lei** – bani publici de care a beneficiat o singură persoană, or companiile cu care s-au încheiat cele **3 contracte sunt fondate de o singură persoană**.

Subsecvent, o situație identică se relevă și în cazul contractelor nr.100 și 104 din aceeași procedură de achiziție, în valoare totală de circa **265 mii lei** – mijloace financiare de care a beneficiat o singură persoană, or companiile cu care s-au încheiat cele **2 contracte sunt fondate de aceeași persoană**.

Altfel spus, din totalul cheltuielilor (*1 milion lei*) care s-au efectuat pentru organizarea și desfășurarea evenimentului dedicat „*Festivalului Municipal sportiv*”, **circa 800 mii lei au ajuns în gestiunea a 2 persoane în lipsa unor proceduri transparente și concurențiale**.

SE RETINE!

Riscurile de divizare a achizițiilor publice identificate la DGETS au fost confirmate și în cadrul *Auditului intern desfășurat de Primăria mun. Chișinău*³⁰, care a constatat divizări admise în anul 2022 în cadrul a 3 domenii – **mobilier, tehnică de calcul și echipament sportiv**. *Vezi mai jos extras din Raportul de audit.*

		DGETS	11,7	CVM
		Anul 2022		
Mobilier	43 din 06.04.22			
	29 din 22.02.22		123,6	CVM
	145 din 11.10.22		29,7	CVM
Tehnică de calcul	154 din 26.10.22		147,9	CVM
	45 din 08.04.22		17,0	CVM
	185 din 30.11.22		228,3	CVM
Echipament sportiv	40 din 01.04.22		232,4	CVM
	96 din 29.07.22		53,6	CVM
	100 din 08.08.22		55,0	CVM
	163 din 10.11.22		39,9	CVM
	165 din 08.11.22		34,2	CVM
	166 din 08.11.22		31,9	CVM
			48,6	CVM

În contextul divizărilor procedurilor de achiziții publice identificate în cadrul DGETS, se remarcă o practică vicioasă de selectare a procedurii de contractare directă în **special în cadrul evenimentelor cultural-artistice organizate**.

Astfel, urmare a analizei factorilor de risc care au generat divizările identificate, se remarcă practica de **eludare a cadrului legal privind selectarea transparentă și competitivă a operatorului economic**, *deficiență descrisă detaliat în cele ce urmează:*

³⁰ Raport 2023/2 "Evaluarea modului de implementare, gestionare și utilizare a Sistemului informațional de management al documentelor(e-Management Documente), cu accent pe identificarea riscurilor asociate, precum și a potențialelor oportunități de îmbunătățire aprobat prin dispoziția PG nr. 123-d din 12.04.0203.

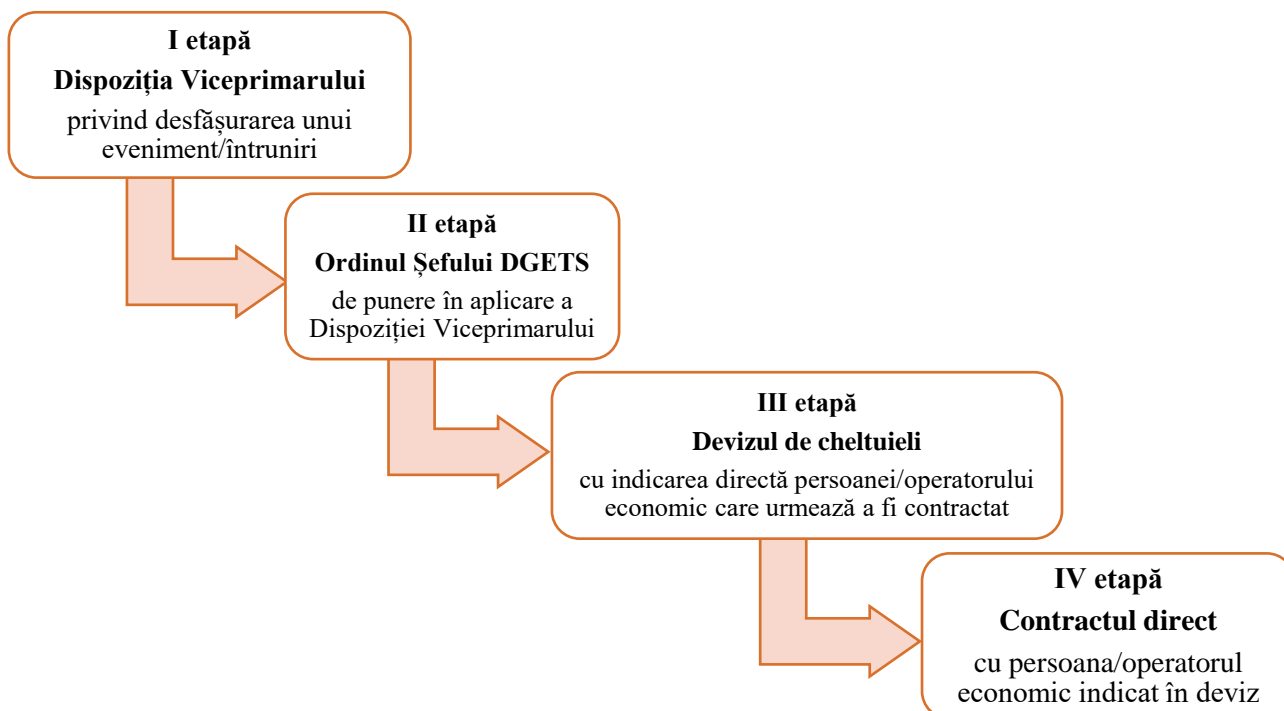
3.2.4. ASUMAREA UNOR ATRIBUȚII EXCESIVE DE SELECTARE ANTICIPATĂ A AGENȚILOR ECONOMICI CARE VOR FI CONTRACTAȚI ȘI INCLUDEREA EXPRESĂ A ACESTORA ÎN DEVIZUL DE CHETUIELI

În conformitate cu **pct.30 alin.2)** din HG nr.10/2021 pentru aprobarea *Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice*, precum și **pct.7.2** din *Regulamentul de organizare și funcționare a direcției achiziții publice din cadrul DGETS*, **membrii grupului de lucru sunt obligați să asigure participarea pe scară largă a operatorilor economici la procedurile de achiziție publică în scopul asigurării concurenței.**

Contrar obligativității enunțate supra, s-a constatat că activitatea grupului de lucru al Direcției generale este una neconformă/formală. Corespunzător, persistă unele suspiciuni că **în cadrul procedurilor de achiziții, operatorii economici sunt preselecțati din timp, în lipsa unui proces transparent și concurențial.**

În vederea confirmării constatărilor enunțate, care stabilesc premise de eludare a cadrului legal prin sfidarea organizării unui proces concurențial și transparent, a fost selectată, analizată și descrisă o procedură de achiziție privind organizarea unui eveniment, fiind prezentate etapele parcurse în vederea desfășurării viitoarei proceduri de achiziție. *Vezi mai jos prezentarea schematică.*

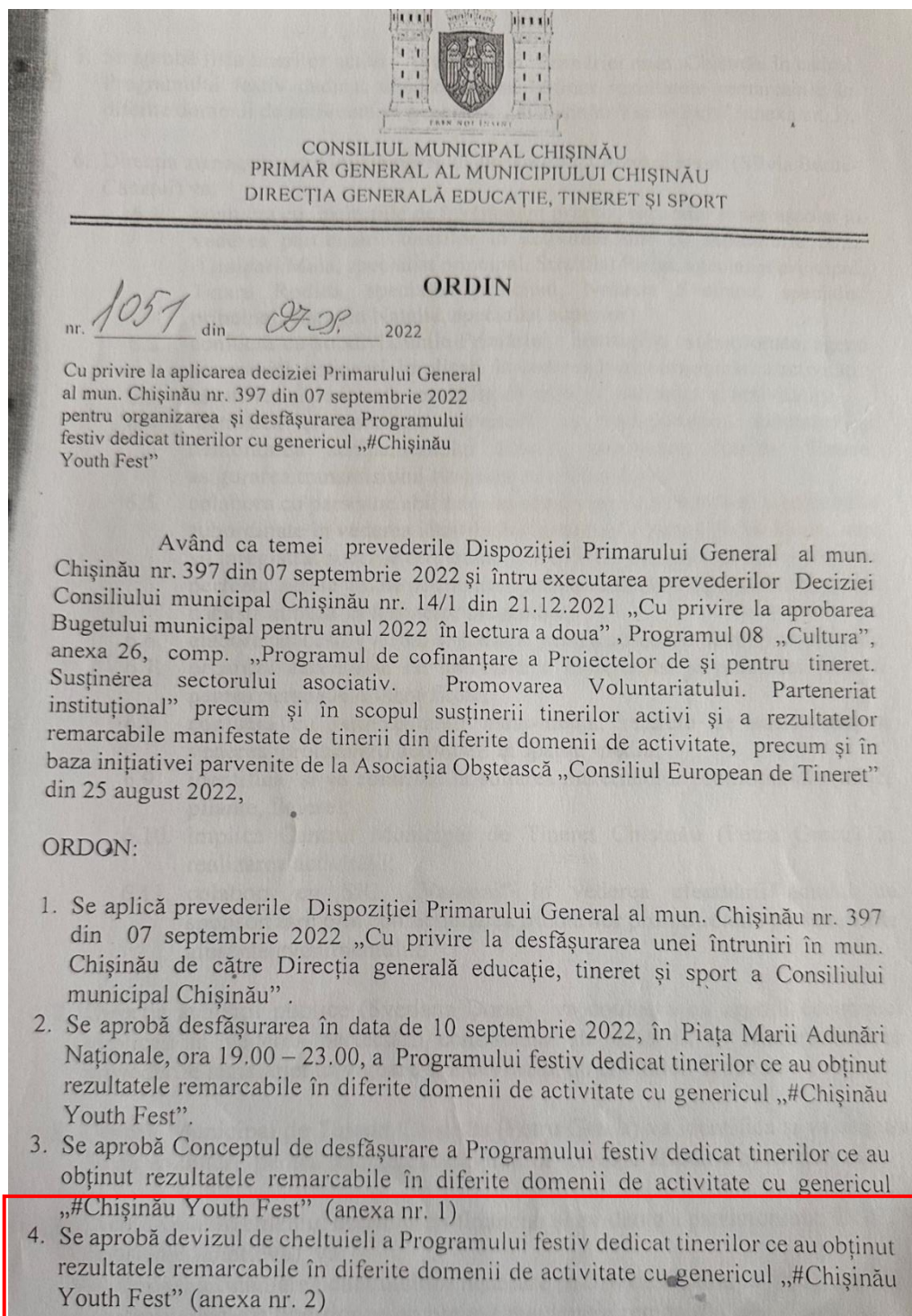
ETAPELE PROCEDURII DE ACHIZIȚIE ÎN CADRUL DGETS

Potrivit prezentării schematice prenotate, se relevă o neglijanță totală a principiului concurenței și transparenței în selectarea operatorilor economici, or aceștia sunt preselecțaiți din timp de către conducătorul DGETS în baza Ordinului și a Devizului de cheltuieli cu indicarea directă a operatorului economic nemijlocit care urmează a fi contractat.

Altfel spus, nu există nici o procedură de selectare a operatorului economic, or acesta este stabilit din start de către conducătorul DGETS și grupul de lucru pentru achiziții publice. *Vezi mai jos extras din Ordinul conducătorului DGETS și Devizul de cheltuieli ca anexă al acestuia.*

Devizul de cheltuieli

pentru organizarea și desfășurarea Programului
festiv dedicat tinerilor cu poziția civică activă
cu genericul „#Chișinău Youth Fest”

Piața Marii Adunări Naționale, 10 septembrie 2022, 10 000 persoane
19.00 – 23.00

nr	Denumire serviciul	Descriere	Calculul	Costul total
✓1	Achitarea serviciilor de editare producției tipografice (SRL „A [redacted]”)	Poster A3	1500 buc.x 11,00	16 500,00
		Flyer	15000 buc. x 0,85	12 750,00
	subtotal			29 250,00
2	Confecționarea diplomelor (SRL „R [redacted]”)	Diplome		
		Rama A4	16 buc. x 400,00	6 400,00
	subtotal			6 400,00
3	Premii banesti (DGETS)		16 pers. x 5000,00	80 000,00
		subtotal		80 000,00
✓4	Achitarea serviciilor și asigurare foto/video/transmisie (SRL „ [redacted]”)	instalarea aparatajului de filmare, 3cămeri, set operator video, camcorder, hdmi-sdi converor, lenses, cablu internet,asigurarea internet, pupitru video, regizor, cameramani,ecran	9 ore	26 400,00
		subtotal		26400,00
✓5	Achitarea serviciului de elaborare scenariului,	Patenta I [redacted]	5 zile x 8000,00	40 000,00

38

De remarcat că Devizul de cheltuieli privind organizarea evenimentului a **inclus 16 poziții în valoare totală de 681 266 lei, unde fiecare poziție era prestabilită pentru un anumit operator economic, în lipsa unei proceduri obiective și transparente de selectare.**

SE RETINE!

Urmare a discuțiilor purtate cu conducătorul DGETS cu privire la practica indicării nemijlocite în Deviz a operatorului economic/persoanei fizice care urmează a fi contractat, acesta a menționat **că o astfel de procedură oferă posibilitatea selectării persoanei/operatorului economic cu care anterior s-a lucrat**, și respectiv autoritatea a rămas satisfăcut pentru serviciile prestate, fapt pentru care apelează ani de zile la aceleași agenți economici.

În contextul răspunsului oferit de către conducătorul DGETS, atragem atenția asupra **obiectului achiziție, și anume a celor 16 poziții divizate în Devizul de cheltuieli**, evidențiind în acest sens prezența largă pe piața Republicii Moldova a serviciilor similare, însă pe care DGETS preferă să le achiziționeze în lipsa unei proceduri obiective și transparente.

Dacă contractarea unei persoane concrete cu care anterior entitatea a colaborat întru prestarea *serviciilor de regizare, elaborare a scenariilor și prestațiilor scenice* poate fi justificată într-o măsură oarecare, atunci practica de contractare directă a unui operator economic concret întru prestarea *serviciilor de editare, confecționare a diplomelor, foto-video*, este lipsită de orice explicație și poate denatura concurența.

În sensul dat, se prezumă că în cazul desfășurării de către DGETS a licitației deschise, **valoarea serviciilor contractate ar fi putut fi mai mică, urmare a unei concurențe efective a ofertelor prezentate de către operatorii economici.**

Întru confirmarea faptului că **prețurile în cadrul procedurilor directe sunt mai dezavantajoase**, au fost examinate și evaluate procedurile de achiziție publică desfășurate de către DGETS privind organizarea evenimentului „*Chișinău Youth Fest*”³¹ în anul 2023 și 2024. *Vezi tabelul de mai jos.*

Evenimentul „Chișinău Youth Fest” organizat de către DGETS <i>perioada 2023-2024</i>			
Anul	Buget alocat (lei)	Procedura de achiziție publică utilizată	Numărul de contracte încheiate
2023	1 505 160	Contracte directe	7
2024	1 298 333	Licitație publică	1

Astfel, din datele prezentate în tabelul prenotat, se relevă că **doar datorită selectării modalității de achiziție publice prin licitație deschisă, entitatea**

³¹ Evenimentul „Chișinău Youth Fest” – Eveniment organizat de către DGETS începând cu anul 2022 în contextul Zilei Internaționale a Tineretului și are ca scop sprijinirea tinerilor, oferirea de oportunități, și implicarea acestora în activități pe diferite domenii de interes pentru a-și descoperi noi abilități și interese.

contractantă a economisit circa 207 mii lei în anul 2024, comparativ cu anul 2023, când a contractat separat 7 operatori economici afiliați între ei.

Or, faptul dat demonstrează că concurența reală a ofertelor poate minimiza costul resurselor alocate pentru atingerea rezultatelor estimate ale unui eveniment, urmare a faptului că este desemnată ca câștigătoare oferta cea mai competitivă.

În concluzie, eludarea cadrului legal prin sfidarea procedurilor transparente de selectarea a operatorului economic și nerespectarea principiului concurenței loiale, au generat nu doar cheltuieli suplimentare ale mijloacelor financiare, dar și au lipsit alți operatori economici de a concura liber pentru a câștiga contractul cu autoritatea contractantă.

DETS Centru:

➤ Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Centru privind efectuarea *lucrărilor de reparație la Complexul Educațional Gimnaziul – Grădiniță „STEAM”³²*, în **valoare totală de circa 2, 5 milioane lei, care a fost divizată în 9 părți/segmente** separate, pe categorii/tipuri de încăperi, deși în esență constituiau lucrări de reparație. Acest fapt, a permis contractarea directă a operatorilor economici afiliați, **eludând astfel procedura de licitație publică.**

În acest sens, se relevă că DETS Centru a organizat **7 din 9 proceduri de achiziții sfidând principiul transparenței, competitivitate și concurenței loiale.** Astfel, încheind contracte directe de achiziții cu **3 operatori economici** în valoare de circa **1,7 milioane lei.**

De menționat că un mediu concurențial loial are o influență directă asupra creșterii competitivității. Concurența este un motor al economiei, care asigură alocarea/gestionarea resurselor în cel mai eficient mod, având un impact semnificativ asupra sporirii calității și diversității bunurilor, serviciilor oferite la prețuri accesibile, promovării inovației și implementării de noi tehnologii.

Problema achizițiilor publice este un domeniu "orizontal" în toate sectoarele economice, care necesită o examinare minuțioasă cu scopul identificării posibilităților de îmbunătățire a concurenței ca proces.

Mai jos vezi tabelul privind achiziționarea lucrărilor de reparație la Complexul Educațional Gimnaziul – Grădiniță „STEAM”.

³² <https://gimnaziulinternat3.educ.md/descrierea-institutiei/>

Analiza lucrărilor de reparație efectuate la Complexul Educațional Gimnaziul – Grădiniță „STEAM” (ianuarie-septembrie 2024)					
No	Obiectul	Tip Procedura	Data încheierii contractului	Denumirea agentului economic	Valoarea contractului lei/cu TVA
1	Lucrări de reparație a arhivei și a depozitului	CVM	29.01.2024	SRL „R.C”	239 435
2	Lucrări de reparație a coridorului	CVM	05.02.2024	SRL „L.C”	239 682
3	Lucrări de reparație a sălii de sport	COP	06.03.2024	SRL „L.A”	326 512
4	Lucrări de reparație a sălii festive	COP	12.03.2024	SRL „V.G”	503 070
5	Lucrări de reparație a blocului sanitar	CVM	18.04.2024	SRL „T.N”	239 166
6	Lucrări de reparație a sălii sport suplimentar	CVM	27.06.2024	SRL „L.A”	152 593
7	Lucrări de reparație a parapetului și a scărilor exterioare	CVM	07.08.2024	SRL „R.V.”	307 764
8	Lucrări de reparație a gardului	CVM	02.09.2024	SRL „R.V”	289 283
9	Lucrări de reparație a gardului și a scărilor	CVM	05.09.2024	SRL „R.V”	217 773
				TOTAL	2 515 278

Din informațiile prezentate în tabelul prenotat, se relevă că doar 2 proceduri de achiziție publică din cele 9 au fost desfășurate prin selectarea procedurii Cererii ofertelor de prețuri (*COP*), iar **7 proceduri de achiziții fiind atribuite prin contracte directe.**

Mai mult, referindu-ne la operatorii economici cu care autoritatea contractantă a încheiat contracte privind executarea *lucrărilor de reparație la Complexul „STEAM”*, **se relevă că 8 din 9 contracte au ajuns a fi atribuite preferențial la 3 persoane. Or, mijloacele financiare în valoare de circa 2 milioane lei, au fost repartizate în lipsa unor proceduri transparente la 5 operatori economici gestionate de către 3 persoane,** și anume:

- **3 contracte** în valoare totală de **circa 720 mii lei**, au fost **atribuite companiilor afiliate/interconectate între ele** (*SRL „R.C”*; *SRL „L.C”*; *SRL „T.N”*);
- **3 contracte** în valoare totală de circa **820 mii lei**, au fost atribuite unui singur operator economic (*SRL „R.V”*);
- **2 contracte** în valoare totală de **circa 480 mii lei**, au fost atribuite unui singur operator economic (*SRL „L.A”*);

Referindu-ne la procedurile de achiziții publice desfășurate prin metoda cererilor ofertelor de prețuri (COP), se remarcă că **cu 2 zile înainte** de inițierea acestora (*pe data de 31.01.2024 au fost inițiate procedurile COP*) autoritatea contractantă (*DETS Centru*) a contractat direct operatorul economic SRL „R.C” în vederea executării lucrărilor de reparație a arhivei și a depozitului, **iar peste 5 zile** a mai încheiat un contract direct cu alt operator economic SRL „L.C” privind lucrările de reparație a **coridorului**.

În acest sens, se prezumă că obiectul contractului a fost **premeditat divizat de către autoritatea contractantă** în vederea aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform cadrului legal.

Ori, **autoritatea contractantă nu a optat pentru organizarea unei singure proceduri de licitație deschisă**, ci a segmentat obiectul achiziției în mai multe loturi, astfel, limitând agenții economici în posibilitatea de a participa în condiții egale la procedurile de achiziții.

Mai mult, urmare a contrapunerii ofertelor din procedura COP și Contractele directe, se evidențiază faptul că în cadrul procedurilor directe prețurile ofertelor sunt mai mari cu circa 20%, 30% sau chiar 40%. Vezi mai jos analiza comparativă.

ANALIZA COMPARATIVĂ A PREȚURILOR PENTRU LUCRĂRI DIN OFERTE DIN PROCEDURI DIRECTE ȘI CELE COMPETITIVE (COP)		
Tipul lucrării	Oferta din procedura COP	Oferta din Contract direct
	Valoare pe unitate de măsură lei	
Desfaceri de tencuieli interioare sau exterioare driscuite la pereti, inclusiv glafurile usilor si ferestrelor	14,10	23,06
Tencuieli interioare de 5 mm grosime, executate manual, cu amestec uscat pe baza de ipsos, la pereti si pereti despartitori, preparare manuala a mortarului.	83,38	131,00
Montarea coltarilor la deschisuri 20*20mm din aluminiu - glafuri de ferestre si usi plane	18,84	26,27
Driscuire continua a suprafetei (tencuiala de un strat) cu amestec uscat de ipsos: glafuri plane de ferestre si usi	103,35	183,22
Aplicarea manuala a chitului pe baza de ipsos "Eurofin" grosime 1,0 mm pe suprafetele peretilor	34,69	54,12
Usi confectionate din profiluri din mase plastice inclusiv armaturile si accesoriile necesare usilor montate in zidarie de orice natura la constructii cu inaltimea pina la 35 m inclusiv, intr-un canat, cu suprafata tocului pina la 7 mp inclusiv	2 224	2 795
Radiatoare din aluminiu, corpul de radiator avind pina la 10 elemente,	108,23	175,57

inclusiv/ se exclude radiator 2822115700000		
Demontarea tablourilor electrice: metalic din panou, dulap, celula,	294, 00	499,69
Montarea intreruptoarelor iluminat 1 clapa	52, 42	92,41
Montarea locului de priza, executat ingropat in zidarie tencuita, cu conductori din cupru in tuburi de protectie IP-PVC 3*2,5mm, elemente de protectie din PVC, in camere cu inaltimea de pina la 3 m, scoli, spitale, policlinici, dispensare, cazarme, camine, industriale	546, 64	806,49

În aceste condiții, se prezumă că DETS Centru a **irosit nejustificat circa 800 mii lei, mijloace financiare care puteau fi economisite dacă ar fi fost organizată altă procedură transparentă de achiziție.**

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Centru privind achiziționarea „veselei” în valoare totală de circa **508 mii lei, divizată în 3 contracte separate, care au fost atribuite unui singur operator economic.**

Astfel, DETS Centru a achiziționat în anul 2022 veselă de la operatorul economic SRL „S.S” divizând achiziția în 3 părți/segmente, fapt care a permis autorității contractante să încheie contracte directe, ocolind în acest sens procedura transparentă.

Vezi mai jos extrase din Registrul de monitorizare a contractelor DETS Centru.

35	[redacted]	Just DETS	Crotite	336110	200 050,00	35-22/B
36	[redacted]	Just Dets	Veselo	338110	232 500,00	36-22/B 132.081
42	[redacted]	L.V. Sijuu	Veselo	339110	46620	42-22/B

Mai mult, premisele de divizare sunt reprezentative în special în cadrul contractelor nr.35-22/B și 36-22/B care au fost încheiate cu același operator, la o distanță de câteva zile.

În concluzie, se remarcă că autoritatea contractantă nu urmărește scopul gestionării eficiente a mijloacelor financiare, ba din contra apelează la autorități contracte care au prețuri vădit mai ridicate.

Aceste practici pot genera unele riscuri de fraudă și corupție, inclusiv riscul perceperii unor recompense nelegitime din partea operatorilor economici pentru a accepta ofertele cu prețuri mai mari, astfel că, diferența de preț poate constitui valoarea recompensei /taxa percepută.

DETS SECTORULUI BUIUCANI

Constatări: Riscul divizării premeditate a achizițiilor publice; riscul favorizării agenților economici; riscul obținerii unor recompense necuvenite/ilicite; riscul coruperii active; riscul abuzului de serviciu etc.

➤ Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Buiucani privind „lucrările de reparație la Instituția de Educație Timpurie (IET) nr.116”, în valoare totală de **circa 575 mii lei, divizată în 3 în părți/segmente diferite**, în vederea aplicării altei proceduri, și anume a contractelor de valoare mică. Astfel, *se atestă următoarea consecutivitatea a evenimentelor:*

- **Martie 2024** – DETS Buiucani a contractat direct operatorul economic SRL „L.C” în vederea achiziționării „lucrărilor de reparații a blocului sanitar la IET nr.116”;
- **Mai 2024** – DETS Buiucani urmare a desfășurării procedurii cererii ofertelor de prețuri (COP) a contractat operatorul economic SRL „R-V” în vederea achiziționării „lucrărilor de reparații a pavilionului la IET nr.116”;
- **Iulie 2024** – a contractat direct operatorul economic SRL „T-N” în vederea achiziționării „lucrărilor de reparație a acoperișului la IET nr.116”.

Vezi mai jos extrase din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții DETS Buiucani:

83.	SRL L Co	02-24/L 11.03.2024	CVM	Lucrări de reparație la IET nr. 116	237 910,64
51.	SRL R Vid	06/L 22.05.2024		Lucrări de reparații a construcțiilor speciale (Pavilion) IET nr. 116	140 007,50
45.	SRL T N	06-24/L 01.07.2024	CVM	Lucrări de reparație de schimbarea acoperișului la pavilion la IET nr. 116 și lucrări de reparație bloc sanitar la LT D. Aligheri	197 192,56

Din informațiile prezentate supra se atestă că DETS Buiucani pe parcursul lunii martie-iulie 2024, a desfășurat lucrări de reparație în cadrul IET nr.116 **în baza la 3 contracte diferite**, valoare totală fiind de **circa 575 mii lei**.

Mai mult, 2 contracte din cele 3 atribuite, **au fost încheiate cu companii afiliate între ele, acestea de fapt fiind fondate și administrate de o singură persoană (SRL „L.C.” și SRL „T.N.”)**.

Astfel, prin încheierea unor contracte cu operatori economici care aparent sunt diferite, DETS Buiucani a admis **divizarea procedurii de achiziție** publică pentru a evita aplicarea procedurii transparente.

- Procedura de achiziții publice desfășurate de către DETS Buiucani privind achiziționarea „*mobilierului din inox*” în valoare totală de circa **422 mii lei, divizată în 2 contracte separate și atribuite unui singur operator economic, eludând astfel procedura transparentă de selectare a operatorilor economici.**

Astfel, în anul 2022 DETS Buiucani a achiziționat mobilier din inox de la operatorul economic SRL „B” **divizând achiziția în 2 părți/segmente, fapt care a permis autorității contractante să încheie contracte directe**, ocolind în acest sens procedura transparentă. *Vezi mai jos extrase din Raportul de monitorizare a contractelor DETS Buiucani.*

Valoare mică	SRL Bu [redacted]	25-22/B din 07.11.2022	Mobilier de inox pentru instituțiile de educație timpurie din subordinea DETS Buiucani	238000,00
Valoare mică	SRL Bu [redacted]	33-22/B din 29.11.2022	Mobilier de inox pentru redeschiderea Grădiniței nr. 3, instituție de educație timpurie din subordinea DETS Buiucani	184806,00

Premisele de divizare derivă inclusiv din **perioada în care au fost încheiate aceste contracte cu operatorii economici**, or reieșind din valoarea totală a achiziției de circa 422 mii lei, autoritatea contractantă **urma să desfășoare o singură procedură de achiziție publică prin selectarea metodei de Cererea ofertelor de prețuri (COP).**

DETS SECTORULUI BOTANICA

Constatări: *Riscul divizării premeditate a achizițiilor publice; riscul favorizării agenților economici; riscul obținerii unor recompense necuvenite/ilicite; riscul coruperii active; riscul abuzului de serviciu etc.*

Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Botanica privind „*achiziționarea rechizițiilor de birou*”, în valoare totală de **circa 240 mii lei, divizată în 2 părți/segmente și atribuite prin contracte directe companiilor afiliate.**

Astfel, se atestă că DETS Botanica a achiziționat „*rechizite de birou*” în valoare totală de **240 mii lei**, încheind în acest sens contracte directe cu operatorii economici SRL „R-O” și SRL „C-L”, doar că **la o diferență de 7 zile între ele.** *Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții DETS Botanica anul 2023.*

48	SRL R- O	Contract nr. 17	<u>20.02.2023</u>	CVM	120000 Rechizite de birou pentru instituțiile de învățământ subordonate DETS Botanica
53	O L S.R.L.	Contract nr. 21	<u>27.02.2023</u>	CVM	120000 Rechizite de birou pentru instituțiile de învățământ subordonate DETS Botanica

Mai mult, referindu-ne la acești operatori economici, **se relevă că aceștia sunt gestionați de o singură familie, iar adresele juridice ale acestora fiind identice.**

Astfel, în vederea confirmării posibilității desfășurării unei singure proceduri de achiziție publică, au fost contrapuse specificațiile la preț și facturile din procedurile directe a operatorilor economici afiliați, astfel, **fiind identificate bunuri identice sau similare.** *Vezi mai jos extras din contractele încheiate între DETS Botanica și SRL „R-O” și SRL „C.L.”.*

Extras din Contractul nr. 60/2024 SRL „C.L.”

SPECIFICAȚII DE PREȚ - conform datelor din anexa nr. 23

Denumirea bunurilor/serviciilor	Unitatea de măsură	Cantitatea	Preț unitar (fără TVA)	Preț unitar (cu TVA)	Suma fără TVA	Suma cu TVA	Termenul de livrare/prestare
2	3	4	5	6	7	8	9
Bunuri/servicii							Pe parcursul anului 2024 până 31.12.2024
Lotul 1							
[Hârtie xerox A4, Rechizite de birou]	Conform prais list prezentat de operator economic				150 000	180 000	
TOTAL					150 000	180 000	

Extras din factură fiscală SRL „C.L.”

1, Banda adeziva 48mm x 50m hartie	buc	1,00	31,57	31,57	20%	6,32	37,89
2, Foile perforate A4 40 mkm 21141215-90 mat	buc	1,00	52,50	52,50	20%	10,50	63,00
3, Foile perforate A4 50mkm LUX KF15721	buc	1,00	75,00	75,00	20%	15,00	90,00
4, Mașină zip-lock PRIMO A5 285x210 mm PM1075-05 galbena	buc	14,00	3,75	52,50	20%	10,50	63,00
5, Hirtie p-u notite 80*80 mm fara clei 14052311-99 pastel 5cul. 500foi	buc	2,00	15,00	30,00	20%	6,00	36,00
6, Banda adeziva 48mm x 45m 40mkm transp.	buc	2,00	12,00	24,00	20%	4,80	28,80
7, Notesuri adezive Axent Zimbet 70x70 mm 2444-02-A	buc	2,00	8,25	16,50	20%	3,30	19,80
8, Banda adeziva 12mm x 25m Spree 73400 dubla alba	buc	2,00	15,00	30,00	20%	6,00	36,00
9, Banda adeziva dubla 12mm * 10m transp. 19447	buc	3,00	9,30	27,90	20%	5,58	33,48
10, Banda adeziva 48mm x 25m hartie	buc	1,00	18,00	18,00	20%	3,60	21,60
11, Hirtie p-u notite in figuri ST02256	buc	1,00	18,52	18,52	20%	3,71	22,23
12, Hirtie p-u notite in figuri ST02253	buc	1,00	18,52	18,52	20%	3,71	22,23
13, 62083 Banda adeziva transparenta 12mmx20m 4-389 4OFFICE	buc	12,00	2,63	31,50	20%	6,30	37,80
14, 62085 Banda adeziva transparenta 24mmx20m, 4-392 4OFFICE (6/360)	buc	6,00	4,88	29,25	20%	5,85	35,10
15, Elastic p/u bani 100gr.,culoare naturala, FOROFIS 91220 (10)	buc	1,00	25,50	25,50	20%	5,10	30,60
16, Rigla plastic 30cm KORES	buc	4,00	7,50	30,00	20%	6,00	36,00
17, Banda adeziva 18mm x 25m hartie	buc	2,00	7,28	14,55	20%	2,91	17,46
18, Notesuri adezive Axent Frunza 70x70 mm 50 file 2443-02-A	buc	1,00	8,25	8,25	20%	1,65	9,90

Extras din Contractul nr. 13/2024 SRL „R-O”

SPECIFICAȚII DE PREȚ - conform datelor din anexa nr. 23

Denumirea bunurilor/serviciilor	Unitatea de măsură	Cantitatea	Preț unitar (fără TVA)	Preț unitar (cu TVA)	Suma fără TVA	Suma cu TVA	Termenul de livrare/prestare
2	3	4	5	6	7	8	9
Bunuri/servicii							Pe parcursul anului 2024 până 31.12.2024
Lotul I							
[Rechizite de birou]	Conform prais list prezentat de operator economic				150 000	180 000	
TOTAL					150 000	180 000	

Extras din factură fiscală SRL „R-O”

						гривна	услуг, лева
17 Capsator Novus nr. 24 25 foi 020-1788 violet	buc.	1.00	162.62	162.62	20%	32.52	195.14
Hirtie p-u notite in figuri ST02250 Stea	buc.	2.00	18.74	37.48	20%	7.50	44.98
Hirtie p-u notite in figuri ST02251 Mar	buc.	2.00	18.74	37.48	20%	7.50	44.98
4 Hirtie p-u notite in figuri ST02252 Mar	buc.	2.00	18.74	37.48	20%	7.50	44.98
5 Rama foto A4 HH02369	buc.	6.00	37.88	227.30	20%	45.46	272.76
6 Set marker text 6 culori ST03131	buc.	2.00	24.83	49.67	20%	9.93	59.60
7 Mingea 22cm HH03284	buc.	10.00	15.47	154.67	20%	30.93	185.60
8 Dosar plastic cu sina ST0493 galben	buc.	12.00	3.32	39.80	20%	7.96	47.76
9 Rigla 30 cm. ST0973 plastic, transp.	buc.	1.00	2.26	2.26	20%	0.45	2.71
10 Pix gel ErichKrause G-Tone 17810 negru	buc.	12.00	5.26	63.10	20%	12.62	75.72
11 Pix gel ErichKrause G-Tone 17811 rosu	buc.	12.00	5.26	63.10	20%	12.62	75.72
12 Marker whiteboard KF26110 albastru	buc.	2.00	9.05	18.10	20%	3.62	21.72
13 Marker whiteboard KF26111 rosu	buc.	2.00	9.05	18.10	20%	3.62	21.72
14 Marker whiteboard KF26112 verde	buc.	2.00	9.05	18.10	20%	3.62	21.72
15 Calculator CITIZEN 12 cifre SDC-444S negru	buc.	1.00	298.03	298.03	20%	59.61	357.64
16 Marker universal Centropen 4601 verde	buc.	1.00	4.65	4.65	20%	0.93	5.58
17 Marker universal Centropen 4601 rosu	buc.	1.00	4.65	4.65	20%	0.93	5.58
18 Pix cu bila ErichKrause U-109 Orange StickGri	buc.	15.00	4.37	65.50	20%	13.10	78.60
19 Pix gel Scrie-Sterge ErichKrause ErgoLine Maq	buc.	20.00	13.74	274.83	20%	54.97	329.80
20 Banda corectoare 8m x 5mm 62 YM	buc.	5.00	12.87	64.33	20%	12.87	77.00

De menționat că situația dată a fost identificată atât în anul 2023, cât și în anul 2024. Acest fapt ne confirmă că **practica vicioasă a autorității contractante de divizare a procedurilor de achiziții și atribuirea contractelor companiilor afiliate este una tolerată.**

➤ Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Botanica privind achiziționarea „serviciilor de reparație a utilajului tehnologic” în valoare totală de **360 mii lei**, atribuită în baza a 2 contracte separate la o distanță de 2 zile între acestea.

Astfel, la data de **22.01.2024**, DETS Botanica a achiziționat de la SRL „N.U” „servicii de reparație utilajului tehnologic (din blocurile alimentare)”, iar la **24.01.2024** a mai achiziționat și de la SRL „N-C” „servicii de reparație utilajului tehnologic (din spălătoriile)”. *Vezi mai jos extras din Raportul DETS Botanica privind monitorizarea contractelor de achiziții publice anul 2024.*

23	SRL N[redacted] U[redacted]	3	<u>22.01.2024</u>	CVM Servicii de reparație utilajului tehnologic conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024	180 000
24	SRL N[redacted] - C[redacted]	4	<u>24.01.2024</u>	CVM Servicii de reparație utilajului tehnologic conform necesităților instituțiilor de învățământ	180 000

Altfel spus, la o distanță de 2 zile, autoritatea contractantă a achiziționat servicii identice de la operatori economici diferiți, la preț de 180 mii fiecare, **deși urma să desfășoare o singură procedură de achiziție publică.**

În vederea **confirmării practicii de divizare** premeditată a procedurilor de achiziții publice la care ne-am referit mai sus, se relevă că în luna aprilie 2024 (*adică peste 4 luni de la încheierea contractelor directe*), entitatea a mai desfășurat o procedură de licitație publică în vederea **achiziționării aceluiași servicii** pe care anterior le-a contractat direct de la operatorii economici SRL „N. U.” și SRL „N.C”. *Vezi mai jos extras de pe pagina mtender.gov.md*

Servicii de reparație utilajului tehnologic conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul anul 2024

conform anunțului de participare

26 Apr 2024 10 May 2024 16 May 2024

Solicitare clarificări Depunerea ofertelor Calificarea ofertanților

Valoarea estimată a achiziției fără TVA
1 000 000.00
MDL

Tipul procedurii
Licitație deschisă

Statutul procedurii
Calificarea ofertanților

Autoritate contractantă denumire
Direcția Educație Tineret și Sport Sectorul Botanica

Raion
mun. Chișinău

Numărul de notificări
OCDS-B3WDP1-MD-1714137005481

Din procedura de **licitație publică** se relevă că DETS Botanica a desfășurat o singură procedură împărțind obiectul achiziției **în două loturi** (*servicii de reparație a utilajului tehnologic în blocuri alimentare și servicii de reparație a utilajului tehnologic din spălătorii*). *Vezi mai jos extras de pe pagina achizitiei.md*

Lista loturilor

Lotul nr. 1 - Servicii de reparație utilajului tehnologic (din blocurile alimentare) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024

Buget: 650000.0 MDL

Activ

[Treceți la lot](#)

Lotul nr. 2 - Servicii de reparație utilajului tehnologic (din spălătoriile) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024

Buget: 350000.0 MDL

Activ

[Treceți la lot](#)

Documentele procedurii de achiziție

În contextul informațiilor prezentate supra, se relevă unele neclarități privind **motivele care au stat la baza utilizării într-un caz a procedurii de contractare directă, iar în alt caz a procedurilor transparente prin separare pe loturi.**

În vederea identificării motivelor care ar fi putut sta la baza luării unor decizii diferite în cazuri similare, au fost examinate procedurile și ofertele operatorilor economici atât din procedura directă, cât și din licitația publică. Astfel, **fiind constatate prețuri duble ale aceluiași agent economic în proceduri directe comparativ cu prețurile din licitație.**

Vezi mai jos analiza comparativă a serviciilor selectate aleatoriu din proceduri transparente și din contract direct.

Analiza comparativă a prețurilor agentului economic SRL „N.U”

Serviciul	Preț din Licitatie lei/fără TVA	Preț din contract direct lei/fără TVA
Demontarea, montarea agregatului frigorific	2 396	3 509
Demontarea, montarea motorului electric al ventilatorului	1 183	1 371
Defecția utilajului	174	226

Ofertă din procedură directă (Contractul nr. 3, SRL „N-U”)

Capitol 1. Dulap frigorific SH						
1	Demontarea, montarea agregatului frigorific	buc	1,00	3 509,50		3 509,50
2	Defectatia utilajului	buc	1,00	226,02		226,02
3	Înlocuirea demarorului magnetic	buc	1,00	852,62		852,62
4	Demontarea, montarea motorului electric al ventilatorului	buc	1,00	1 371,58		1 371,58
5	Înlocuirea moristii	buc	1,00	664,33		664,33
6	Înlocuirea filtrului uscator	buc	1,00	474,19		474,19

Ofertă din licitație deschisă (SRL „N-U”)

205	1.1.1	Demontarea, montarea agregatului frigorific	buc			2 396,93
						546,92
		Capitol 1.13. Dulap frigorific SH				
204	1.10.13	Defectatia utilajului	buc			174,23
208	1.1.6	Demontarea, montarea motorului electric al ventilatorului	buc			1 183,53
						363,52

Reieșind din prețurile aceluiași operator economic constatate a fi mai mari în procedurile directe, persistă riscul că diferențele valorice identificate ar putea constitui recompense nelegitime oferite autorității contractante de către operatorii economici.

➤ Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Botanica în anul 2022 privind achiziționarea mobilei în valoare totală de circa **1 milion lei, divizată în 5 contracte directe, 3 dintre care au fost atribuite aceluiași agent economic.**

Astfel, DETS Botanica a achiziționat în perioada mai – noiembrie 2022 mobilier în valoare toată de circa **1 milion de lei în baza a 5 contracte directe, eludând astfel cadrul legal privind procedurile transparente. Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții publice DETS Botanica.**

SRL D	31	18.05.2022	CVM	238300 Mobila conform necesităților TO Poienița Vesală și TO Alunelul
-------	----	------------	-----	--

Di SRL	85	08.09.2022	CVM	236080 Mobila conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate DETS Botanica
SRL	90	17.10.2022	CVM	100640 Mobila conform necesităților LT Pro Succes
SC M SRL	101	14.11.2022	CVM	239380 Mobila conform necesităților TO Alunelul
Di SRL	102	11.11.2022	CVM	238960 Mobila conform necesităților TO Poienița Vesală

Mai mult, premisele de divizare sunt reprezentative în cadrul contractelor nr.31, nr.85 și nr.102, în baza cărora DETS Botanica a **contractat același operator economic – SRL „D”**, acest fapt denotă că entitatea admite și tolerează acțiuni de segmentare/divizare a procedurilor de achiziție publică.

DETS SECTORULUI CIOCANA

Constatări: *Riscul divizării premeditate a achizițiilor publice; riscul favorizării agenților economici; riscul obținerii unor recompense necuvenite/ilicite; riscul coruperii active; riscul abuzului de serviciu etc.*

➤ Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Ciocana privind achiziționarea „serviciilor de reparație a rețelelor electrice”, în valoare totală de circa **712 mii lei**, atribuită unui singur operator economic SRL „A.S” în baza a **3 contracte diferite, eludând astfel procedurile competitive. Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții publice DETS Ciocana anul 2023.**

44	SRL An S	50	08.02.2023	ocds-b3wdp1- MD- 1672922138544	436 000,0	Servicii de avariere a rețelelor electrice pentru instituțiile subordonate DETS sectorul Ciocana	Se executată conform necesităților și demersurilor din instituții până la 31.12.2023			Lipsă obiecții
19	SRL An S	112	20.07.2023	ocds-b3wdp1- MD- 1687865242956	57 314,44	Reparația rețelelor electrice în instituțiile subordonate DETS sectorul Ciocana	Executat			Lipsă obiecții
23	SRL An S	115	24.07.2023	CMV	219 469,96	Reparația rețelelor electrice în instituțiile subordonate DETS sectorul Ciocana	Executat			Lipsă obiecții

În acest sens, se relevă că DETS Ciocana în baza contractului nr.115 a contractat direct operatorul economic SRL „A.S” **la doar 4 zile** de la încheierea contractului nr.112 cu obiectul identic.

Mai mult, situație identică a fost stabilită și în anul 2022, când DETS Ciocana a achiziționat „servicii de reparație a rețelelor electrice” în valoare totală de circa 480 mii lei în baza a 2 contracte separate cu același agent economic – SRL „A.S”.

În contextul informațiilor prezentate, se prezumă că DETS Ciocana intenționat a evitat desfășurarea unei proceduri transparente, și a preferat contractarea directă a operatorului economic SRL „A.S”, astfel, **fiind identificată practica vicioasă de divizare a procedurilor de achiziții publice prin care se admite favorizarea nejustificată a unor operatori economici.**

DETS SECTORULUI RÎȘCANI

Constatări: *Riscul divizării premeditate a achizițiilor publice; riscul favorizării agenților economici; riscul obținerii unor recompense necuvenite/ilicite; riscul coruperii active; riscul abuzului de serviciu etc.*

Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Rîșcani în vederea executării „lucrărilor de reparație la L.T. G.Meniuc”, în cadrul căreia în perioada anilor 2022-2024 autoritatea contractantă a cheltuit circa 4,7 milioane lei/cu TVA, dintre care circa 1,2 milioane fiind atribuite în **lipsa unor proceduri transparente, utilizând în acest sens atât proceduri directe (CVM), cât și transparente (COP).**

Astfel, DETS Rîșcani în vederea executării „lucrărilor de reparație la LT G.Meniuc” a desfășurat **11 proceduri de achiziție publică**, dintre care **8 proceduri în valoare de 1,2 milioane** lei au fost atribuite în **baza contractelor directe**. *Vezi informația detaliată în tabelul de mai jos.*

 LUCRĂRI DE REPARAȚIE EXECUTATE LA LICEUL TEORETIC „GEORGE MENIUC” 2022-2024			
Anul	data	Tipul lucrărilor	Valoarea contractului lei/cu TVA
2022	08.07.2022	COP/Lucrări reparație clase	781 147
	12.08.2022	CVM/Lucrări suplimentare de reparație clase	299 834
	16.11.2022	CVM/Lucrări de reparație coridor bazin	87 616
	21.11.2022	CVM/Lucrări de reparație bazin, pardoseli, pereți	147 960
	TOTAL		1 316 557

2023	19.04.2023	COP/ Lucrări de reparație interior/exterior	1 169 182
	14.09.2023	COP/ Lucrări de reparație	696 346
	28.06.2023	CVM/Lucrări de reparație la încăperile bazinului	199 342
	24.11.2023	CVM/Lucrări de reparație interior	219 647
		TOTAL	2 284 517
2024	18.06.2024	COP/ Lucrări de reparație interior	837 774
	26.09.2024	CVM/ Lucrări reparație interior	124 181
	27.09.2024	CVM/Servicii de proiectare	198 071
		TOTAL	1 160 026

Analizând informațiile prezentate în tabelul, se relevă faptul că fiecare procedură transparentă de cererea ofertelor de prețuri (COP) este **precedată de cel puțin 2 contracte directe**. Cuantificând contractele directe (CVM) încheiate în perioada anilor 2022-2024 pentru lucrările de reparație, evidențiem că acestea reprezintă 60 la sută. Acest fapt ne fundamentează riscul divizării premeditate a achizițiilor publice. Mai mult, premisele de divizare sunt reprezentative în cazurile când contractele directe sunt **atribuite aceluiași operator** care a fost desemnat câștigător în procedura precedentă din COP.

Cu titlul de exemplu ne vom referi la procedura de achiziție COP desfășurată în anul 2024, **unde la data de 06.08.2024 a fost desemnat câștigător SRL „D.S”, iar peste o lună la 26.09.2024 tot cu acest operator a fost încheiat un contract direct**. *Vezi mai jos extrase din Registrul contractelor de monitorizare DETS Râșcani și de pe platforma mTender.gov.md*

Evaluarea ofertei câștigătoare

Lotul		Numărul lotului		
Lucrări de reparații interioare la LT"G.Meniuc"		9ae5d551-9e6d-41eb-a487-33a262f4781d		
Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
C ID	[REDACTED] 680 000.00 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 18.06.2024 / 10:07
DA IDN	[REDACTED] 698 145.39 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Câștigătorul 06.08.2024 / 10:29

57/02	Da [REDACTED]	2024-0000004306	124181,45	311120
26.09.24	[REDACTED]	01.10.2024	(Lucr. rep. interior LT "G. Meniuc (ad))	

În concluzie, reieșind din procedurile de achiziție publice desfășurate de către DETS Rîșcani, se constată o practică vicioasă privind **divizarea lucrărilor de reparație în mai multe părți/segmente și atribuirea acestora aceluiași operatori economici.**

Mai mult, contractarea aceluiași operator economic în diferite proceduri de achiziție ridică semne de întrebare cu privire la obiectivitatea selectării agentului economic, constatându-se astfel **premise de favorizare a anumitor companii.**

DETS SECTORULUI CENTRU

Constatări: Riscul favorizării nejustificate a agenților economici; riscul obținerii unor recompense necuvenite, riscul coruperii pasive, riscul abuzului de serviciu etc.

Potrivit *Legii nr.82/2017*, **favoritismul** reprezintă sprijin acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni.

În acest sens, potrivit *art.313¹ Cod Contravențional* – acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public **se sancționează** în conformitate cu legislația în vigoare.

De remarcat că **sprijinul** acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public de regulă este oferit pentru **obținerea unor remunerații necuvenite/ilicite și satisfacerea unor interese personale ascunse**, fapt care poate admite unele manifestări de corupție.

Or, favorizarea anumitor agenți economici în detrimentul altora nu doar încalcă principiile generale a activității în cadrul procedurilor de achiziții publice, dar și a **normelor concurențiale, afectând imaginea entităților publice și prejudiciind interesele alor operatori economici.**

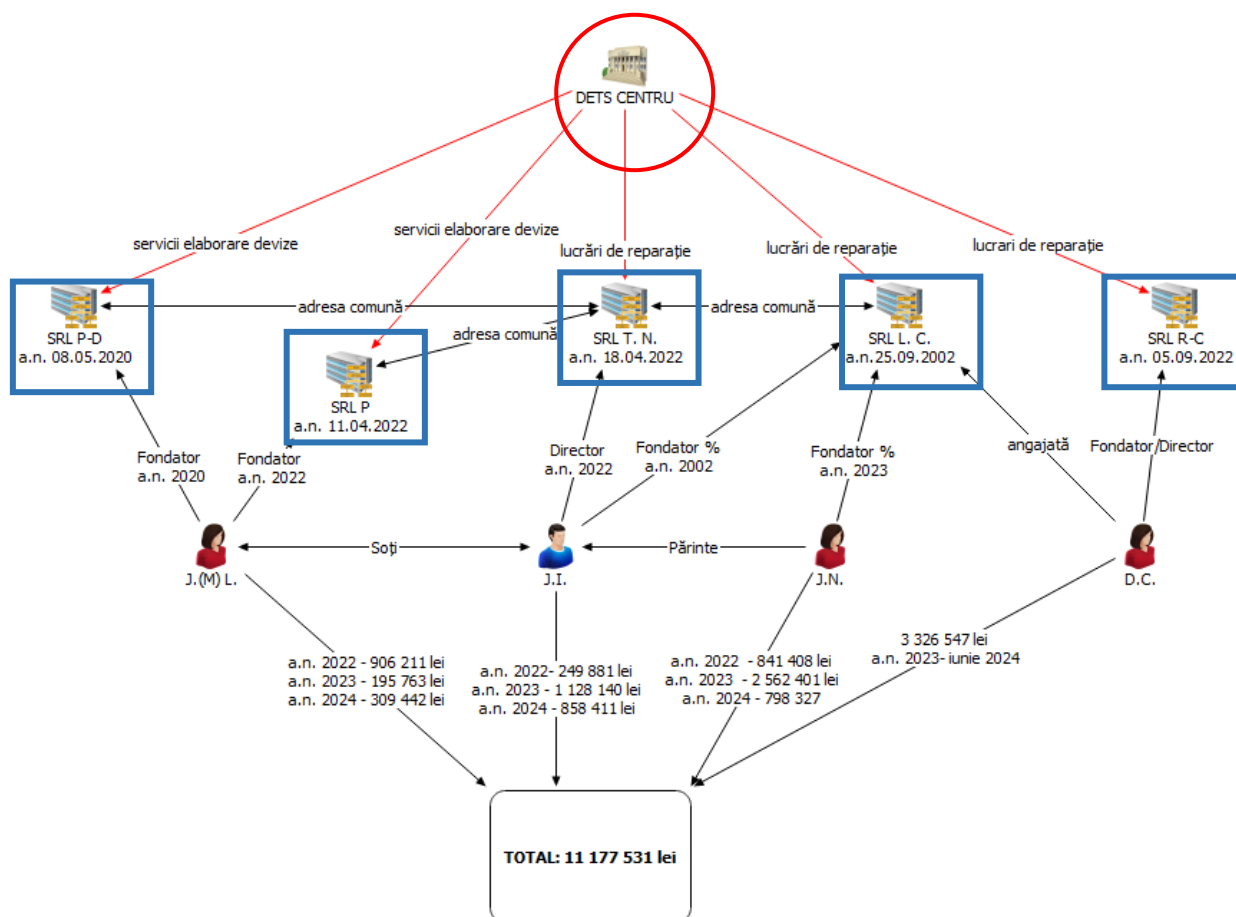
În contextul normelor prenotate, fiind examinate contractele directe (*lipsite de transparență*) privind achizițiile publice încheiate în perioada 2022-2024 de către DETS Centru, au fost identificați 5 operatori favorizați de către entitatea publică evaluată, or aceștia au beneficiat în perioada vizată de circa 11 milioane lei – bani publici obținuți în lipsa unor proceduri transparente și concurențiale.

Mai mult, urmare a examinării informațiilor oferite de către Direcția analitică a CNA, au fost stabilite **legături/conexiuni directe și indirecte între acești 5 agenți economici** identificați ca fiind favorizați de DETS Centru, fapt ce amplifică suspiciunile care planează asupra autorității evaluate.

Faptele constatate relevă unele suspiciuni precum că aceste **5 companii sunt dirijate din umbră de o singură persoană (beneficiarul efectiv fiind de fapt cet. J. I. –**

fondatorul SRL „L.C”). Astfel, se constată că au fost fondate mai multe companii pe numele mai multor membri ai familiei, cu care DETS Centru semnează contracte directe. *Vezi mai jos prezentarea schematică a legăturilor/interconexiunilor stabilite între cei 5 operatori economici favorizați de către DETS Centru.*

COMPANIILE AFILIATE CARE AU BENEFICIAT DE BANII PUBLICI CA REZULTAT AL CONTRACTĂRII DIRECTE DE CĂTRE DETS CENTRU

Reieșind din datele prezentate supra, se relevă că pe parcursul anilor 2022-2024 membrii unei singure familii prin intermediul a **4 companii** diferite **au beneficiat de circa 7,8 milioane lei** – bani publici obținuți în baza contractelor directe, în lipsa unei proceduri transparente și competitive.

Referindu-ne la cea de a 5-ea companie și anume SRL „R-C”, se relevă că aceasta este fondată în anul 2022 de către o angajată a unei din cele 4 companii deținute de familia la care se face referire supra.

Astfel, agentul economic proaspăt înființat a **beneficiat de mijloace financiare** urmare a contractelor directe cu DETS Centru în valoare de **3,3 milioane lei** pe parcursul anilor 2023-2024.

Raportându-ne la **obiectul serviciilor prestate**, se relevă 3 companii (SRL „T.N”, SRL „L.C” și SRL „R-C”) care desfășoară **lucrări de reparație**, iar altele 2 companii (SRL „P” și SRL „P.D”) efectuează **servicii de elaborare a devizelor de cheltuieli**.

SE RETINE!

Riscuri de favorizare a agenților economici au fost identificate și în cadrul *Auditului intern desfășurate de către Primăria mun. Chișinău*³³, care a stabilit practici de favorizare a **companiilor fondate și administrate de o singură persoană**. *Vezi mai jos extras din Raportul de audit intern.*

DETS Centru - 4 CVM în valoare de 650,9 mii lei, încheiate cu 2 furnizori, având același fondator și administrator. Mai mult, administratorul firmelor este și angajat al Direcției, situație pasibilă riscului de influență și favoritism la selectarea prestatorului de servicii. Tariful pentru serviciile prestate variază între 1,6 și 2% din valoarea alocațiilor.

Mai mult, urmare a rezultatelor și constatărilor auditului intern, DGETS a desfășurat acheta de serviciu pe numele conducătorului DETS Centru.

Astfel, urmare a anchetei de serviciu desfășurate, **s-au constatat abateri referitor la efec-tuar-ea procedurilor de achiziții publice, precum și neîndeplinirea și îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor stabilite în fișa de post.**

Urmare a. constatărilor și faptelor stabilite în ancheta de serviciu, conducătorul DETS Centru **a fost atenționat**³⁴. *Vezi mai jos extras din ordin cu privire la atenționare.*

³³ Raport 2023/5 Follow-up al stadiului de implementare a recomandărilor înaintate în Raportul de audit privind evaluarea eficienței și conformității achizițiilor publice, efectuate de către Direcția generală educație tineret și sport și direcțiile educație tineret și sport de sector în anul 2021, cu accent pe controlul intern managerial existent, aprobat prin dispoziția nr. 146-d din 21.04.2022 aprobat prin dispoziția PG nr. 378-d din 10.08.2023

³⁴ **Notă!** Urmează de remarcat că potrivit art.58 din Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, pentru comiterea abaterilor disciplinare, nu este prevăzută sancțiune ca **„atenționare”**. Vezi descrierea detaliată privind deficiența constatată la respectarea normelor de etică și deontologie.

06-S nr. 25.05-22

ORDIN

Cu privire la atenționare

În temeiul procesului-verbal nr. 2 din 25 mai 2022 al Comisiei de disciplină a Direcției generale educație, tineret și sport a Consiliului Municipal Chișinău, Raportului privind ancheta de serviciu, s-a constatat abateri referitor la efectuarea procedurilor de achiziții publice.

În contextul celor expuse mai sus, șeful Direcției educație, tineret și sport sectorul [REDACTED] nu și-a îndeplinit corespunzător atribuțiile și responsabilitățile stabilite în fișa de post și a încălcat prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice.

Reieșind din cele enunțate,

ORDON:

1. Se atenționează șeful Direcției educație, tineret și sport, sect. [REDACTED] [REDACTED] pentru neîndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor și responsabilităților stabilite în fișa de post și încălcarea prevederile Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice.
2. Șef Direcția managementul resurselor umane, [REDACTED] va aduce la cunoștință prevederile prezentului ordin șefului Direcției educație, tineret și sport, sectorul [REDACTED] contra semnătură.
3. Prezentul ordin intră în vigoare la data aducerii la cunoștință a salariaței.
4. Controlul îndeplinirii prezentului ordin mi-l asum.

Mai mult, urmare a examinării unor surse deschise privind fondatorul și administratorul companiei care prestează „servicii de elaborare a devizelor” pentru DETS Centru, s-a constatat că acesta anterior a fost implicat în manifestări de corupție.

Astfel, potrivit sentinței de condamnare din 24.11.2022, cet. J.M.L. (la moment fondatoarea companiilor SRL „P” și SRL „P.D”), fiind angajată a DETS Rîșcani a comis infracțiunea de depășire atribuțiilor de serviciu.

Faptele încriminate inculpatei sunt conexe procedurilor de achiziții publice și au vizat aceleași scheme similare privind divizarea procedurilor de achiziții publice, anularea procedurilor, manipularea privind elaborarea devizele de cheltuieli. *Vezi mai jos extras din sentința de condamnare.*

Extras din sentința de condamnare!

Potrivit sentinței de condamnare din 24.11.2022³⁵, Conducătorul Direcției Educație Tineret și Sport a sect. Râșcani mun. Chișinău, având, conform prevederilor art.123 alin. (2) din Codul penal, calitatea de persoană publică cu funcție de conducere,

³⁵ https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/21AC22CC-4957-4489-8ECF-63702FC18EBE

acționând în coparticipație și prin înțelegere prealabilă, cu cet. M.L. au comis infracțiunea de depășire atribuțiilor de serviciu în următoarele circumstanțe. Pentru a beneficia de mijloacele bănești publice repartizate din bugetul CMC pentru elaborarea devizelor de cheltuieli pentru anul 2019 DETS sect. Rîșcani mun. *****, fără a convoca „grupul de lucru pentru achiziții în anul 2019, creat tot de el prin ordinul intern nr. *****”, conducătorul DETS Rîșcani intenționat a omis procedura de achiziții bunuri și servicii prin sistemul informațional „*****”, faptul dat fiind posibil **prin divizarea sumei și/sau bunului/serviciilor, care urmează a fi achiziționate, doar pentru a contracta antreprenorul sau agentul economic la direct**, contrar *Regulamentului cu privire la achiziții publice de valoare mica, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr.665 din 27.05. 2016.*

Astfel, cet. M.L.(*actualul fondator și administrator al companiilor SRL „P” și SRL „P-D”*), a fost învinuită precum că exercitând funcția de inginer la Direcția Educație Tineret și Sport sect. Râșcani pentru a ascunde faptul ca ea este beneficiarul real al mijloacelor bănești, și pentru a ascunde conflictul de interes în care se afla cu șeful DETS Râșcani, **a identificat o persoană terță certificată în atestarea tehnico-profesională pentru elaborarea devizilor de cheltuieli (devizier), pentru a legisla formal contractele de prestări servicii prin semnătură și stampilă de devizier.**

Ulterior, continuându-și acțiunile infracționale stabilite din timp, cet. M.L., se învinuiește că, în calitate de complice, care **a elaborat o parte din devizele de cheltuieli** pentru achiziționarea serviciilor de construcție/reparație la instituțiile subordonate DETS sect. Rîșcani mun. Chișinău, pe care le-a transmis pentru semnare și ștampilare persoanei cu care au fost semnat contracte de către persoana abilitată/atestată cu calitate de devizier.

Totodată, cet. M.L. activând în calitate de inginer în cadrul Direcției Educație Tineret și Sport sect. Rîșcani mun. Chișinău, și o altă persoană terță care fiind administrator la SRL „S.E.”, ambele, acționând în coparticipație și prin înțelegere prealabilă la data de 17.02.2019, în intervalul de timp 12:00-13:00, i-a solicitat șefului Direcției Educație Tineret și Sport” al sect. Buiucani mun. Chișinău, care conform prevederilor art.123 alin.(2) Cod penal, este persoană publică, să întreprindă acțiuni contrar atribuțiilor de serviciu și anume, **să anuleze procedura de achiziție a serviciilor de spălare a sistemelor de încălzire centralizată cu apă din cadrul instituțiilor de învățământ subordonate**, dispuse anterior și să încheie cu agentul economic SRL „S.E.”, **un contract direct de prestări servicii**. Iar în schimbul acestor acțiuni i-a promis conducătorului DETS Buiucani, **că va fi remunerată cu 21% din suma contractului** care va fi încheiat cu agentul economic sus indicat, fără ca ultima să se întâlnească la direct cu agentul economic.

Ulterior, cet. M.L., continuându-și acțiunile sale criminale și promisiunea asumată de 21% din suma de *****lei, suma contractului de achiziții publice nr.75, care a fost încheiat cu agentul economic la *****, la data de 11.03.2019, în jurul orei 19:05, aflându-se în incinta DETS Buiucani mun. Chișinău, amplasată pe str. I. Creangă, nr. 4/2 mun. Chișinău, **i-a oferit mijloacele bănești în sumă de ***** lei**, conducătorului DETS

Buiucani, pentru că aceasta să încheie contractul de prestări servicii la direct cu SRL „S.E.”.

Totodată, din **declarațiile inculpaților** făcute la etapa urmăririi penale și anume cet. M.L., pe fapta prevăzută de art. 42 al.(5), 325 al.(2) lit.b) Cod Penal, **vina a recunoscut-o parțial și a declarat că**, activează în calitate de inginer în cadrul DETS sect. Râșcani mun. ***** din anul 2015. Menționează că, chiar dacă este angajată la o instituție publică, **nu cade sub incidența legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.** Acest fapt, îi permite să fie angajată prin cumul, ori să presteze servicii ca persoană fizică sau juridică. Totodată, deține Certificat-tehnic de atestare eliberat de către ÎM. „Incercon”, fiind persoana cu atestarea tehnico-profesională în domeniul elaborării devizelor de cheltuieli. Pe lângă faptul că, activează ca inginer în cadrul DETS sect. Râșcani, avea încheiat contract și cu DETS sect. Buiucani de prestarea a serviciilor de elaborare a devizelor.

Urmare a celor enunțate, instanța a hotărât că Procesul penal de învinuire a Conducătorului DETS Râșcani, în baza art. baza art.328 al.(1) Cod Penal și cet. M.L. în baza art.42 al.(5), art.328 al.(1) Cod Penal **se încetează pe motiv că, fapta constituie contravenția** prevăzută de art.327/1 al.(3) Cod contravențional al RM.

Procesul contravențional în privința celor doi în baza art.327/1 al.(1) Cod contravențional al RM **se încetează în legătură cu expirarea termenului de prescripție** a răspunderii contravenționale.

Totodată, cet. M. L. a fost recunoscută vinovată în comiterea infracțiunii prevăzută de **art. 42 alin.(5), art.325 alin.(2) lit.b) Cod penal, și se stabilește**, în acest temei, o pedeapsă sub formă de **3 (trei) ani închisoare**, cu amendă în mărime de *****u.c. în sumă de *****(două sute mii) lei. În temeiul prevederilor art. 90 din Codul penal, pedeapsa numită inculpatei **se suspendă condiționat pe un termen de probă de 3 ani și nu va fi executată dacă în termenul de probă dat inculpata nu va săvârși o altă infracțiune și va îndreptăți încrederea care i s-a acordat.**

În contextul informațiilor prezentate, se relevă că cet. J.M.L deși **a fost recunoscută vinovată în comiterea infracțiunii de depășirea atribuțiilor de serviciu**, pedeapsa a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani.

Totodată, cu referire la Decizia Instanței de fond se relevă că la 4 ianuarie 2023 Procuratura Anticorupție a contestata decizia acesteia la Curtea de Apel Chișinău, iar de atunci fiind amânate 3 ședințe, **cu stabilirea ședinței următoare pentru data de 11.02.2025. Vezi extras de pe pagina web a portalului instanțelor de judecată.**

Numărul dosarului	Judecător	Data ședinței	Ora ședinței	Sala ședinței	Denumirea dosarului	Obiectul cauzei	Tipul dosarului	Tipul ședinței	Rezultatul ședinței	Informație
1-19159487-02-1a-04012023		11.02.2025	10:30	Sala nr.1	Articolul 325. Coruperea activă	B. 15.2 Articolul 325. Coruperea activă (Complexitatea = 8)	Penal	De examinare a cauzei		PDF
1-19159487-02-1a-04012023		28.05.2024	10:30	Sala nr.1	Articolul 325. Coruperea activă	B. 15.2 Articolul 325. Coruperea activă (Complexitatea = 8)	Penal	De examinare a cauzei	Ședința nu a avut loc, Imposibilitatea formării completului.	PDF
1-19159487-02-1a-04012023	Marcel	14.11.2023	09:30	Sala nr.1	Articolul 325. Coruperea activă	B. 15.2 Articolul 325. Coruperea activă (Complexitatea = 8)	Penal	De examinare a cauzei	Ședința amînată, Lipsa inculpatei Malișevschi fiind bolnavă.	PDF
1-19159487-02-1a-04012023	Marcel	13.06.2023	13:00	Sala nr.1	Articolul 325. Coruperea activă	B. 15.2 Articolul 325. Coruperea activă (Complexitatea = 8)	Penal	De examinare a cauzei	Ședința nu a avut loc, Judecătorul s-a aflat în concediu medical	PDF

Reiterăm că faptele încriminate în Sentința de condamnare au avut loc în perioada anilor 2019, din aceste considerente în anul 2020, cet. J.M.L a fondat compania SRL „P-D”, iar la **11.04.2022** a fondat o altă companie SRL „P”.

Or, în timpul examinării cauzei penale și a faptelor încriminate inculpatei, aceasta a desfășurat activitate economică, a fondat companii și continue să beneficieze de bani publici fiind favorizată în acest sens nu doar de către DETS Centru, dar și DETS Buiucani și DGETS.

În contextul celor menționate supra, se atestă că cet. M.L.(*care pe parcursul perioadei de judecare și-a schimbat numele*), în calitate de fondator și administrator al companiilor afiliate cu alte 2 companii ce aparțin familiei sale, **în continuare beneficiază de bani publici obținuți prin proceduri directe, adică lipsite de orice transparență.**

În concluzie, evidențiem riscul obținerii unor remunerații necuvenite/ilicite de către autoritățile contractante care admit favorizarea agenților economici, lipsind în acest sens alți operatori de posibilitatea de a concura în egală măsură cu aceștia.

3.2.5. ÎNCHEIEREA UNOR CONTRACTE CU AGENȚII ECONOMICI REPREZENTAȚI DE PERSOANE TERȚE ÎNTRU CAMUFLAREA BENEFICIARULUI EFECTIV

Potrivit *art.7 lit. c) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*, reglementarea relațiilor privind achizițiile publice se efectuează în baza principiului **asigurării concurenței și combaterea practicilor anticoncurențiale în acest domeniu.**

Totodată, potrivit **pct.48 din HG nr.10/2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice**, pe parcursul derulării procedurii de atribuire a contractului, grupul de lucru are obligația de a **întreprinde toate măsurile necesare pentru a evita realizarea unor practici anticoncurențiale**³⁶. Or, orice acțiune sau inacțiune a autorităților publice de **restrângere a concurenței este interzisă prin lege**.

În acest sens, de remarcat că în cadrul procedurilor de achiziții publice activitatea grupului de lucru urmează a fi orientată inclusiv în vederea respectării principiului concurenței și oferirea posibilității de participare la proceduri de achiziții tuturor operatorilor economici.

Drept urmare, se prezumă că înaintea atribuirii contractului de achiziție unui operator economic, grupul de lucru urmează să studieze activitatea și fondatorii acestora în vederea confirmării respectării principiilor concurențiale.

Astfel, pentru împiedicarea desfășurării unor activități nelegitime sau infracționale, precum și întru sporirea nivelului de transparență a procedurilor de achiziții publice, **se relevă importanța bunei guvernări a entităților publice prin neadmiterea gestionării ineficiente a resurselor financiare, inclusiv a unor tranzacții care ar camufla beneficiarul efectiv**.

Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DETS de sector (*Buiucani, Centru, Botanica*) privind achiziționarea „*tehnicii de calcul și serviciilor conexe acestora*”, **se atestă că entitățile evaluate premeditat încheie contracte cu agenți economici diferiți, reprezentați de managerii acestora, întru camuflarea beneficiarului efectiv**.

Prin urmare, pentru a nu trezi suspiciuni de favorizare a anumitor companii, precum și întru **crearea unei imagini de varietate a agenților economici** cu care se încheie contracte, autoritățile contractante atribuie contracte operatorilor diferiți, deși aceștia sunt gestionate de facto de o singură persoană.

Astfel, urmare a analizei contractelor încheiate de către DETS de sector cu companiile prestatoare de „*servicii în domeniul tehnicii de calcul și conexe acestora*”, au fost identificați **4 agenți economici, fondați și administrate de cet. B.I.**, deși în contractele examinate ca reprezentant pentru fiecare companie figurează managerul acestora.

Or, aparent entitățile publice încheie contracte privind „*servicii în domeniul tehnicii de calcul și conexe acestora*” cu operatori diferiți și persoane diferite, pe când în realitate **beneficiarul efectiv al tuturor tranzacțiilor fiind aceeași persoană – cet. B.I.**

³⁶ *practică anticoncurențială* – acord anticoncurențial, decizie a asocierii de întreprinderi, practică concertată, abuz de poziție dominantă, **acțiune sau inacțiune a autorităților publice de restrângere a concurenței interzise de lege**. Sursa: LEGE Nr. 183 din 11-07-2012 concurenței.

Vezi mai jos extras din contract.

CONTRACT Nr. 27-23/B
privind achiziția de valoare mică

I PARTEA GENERALĂ
(OBLIGATORIU)

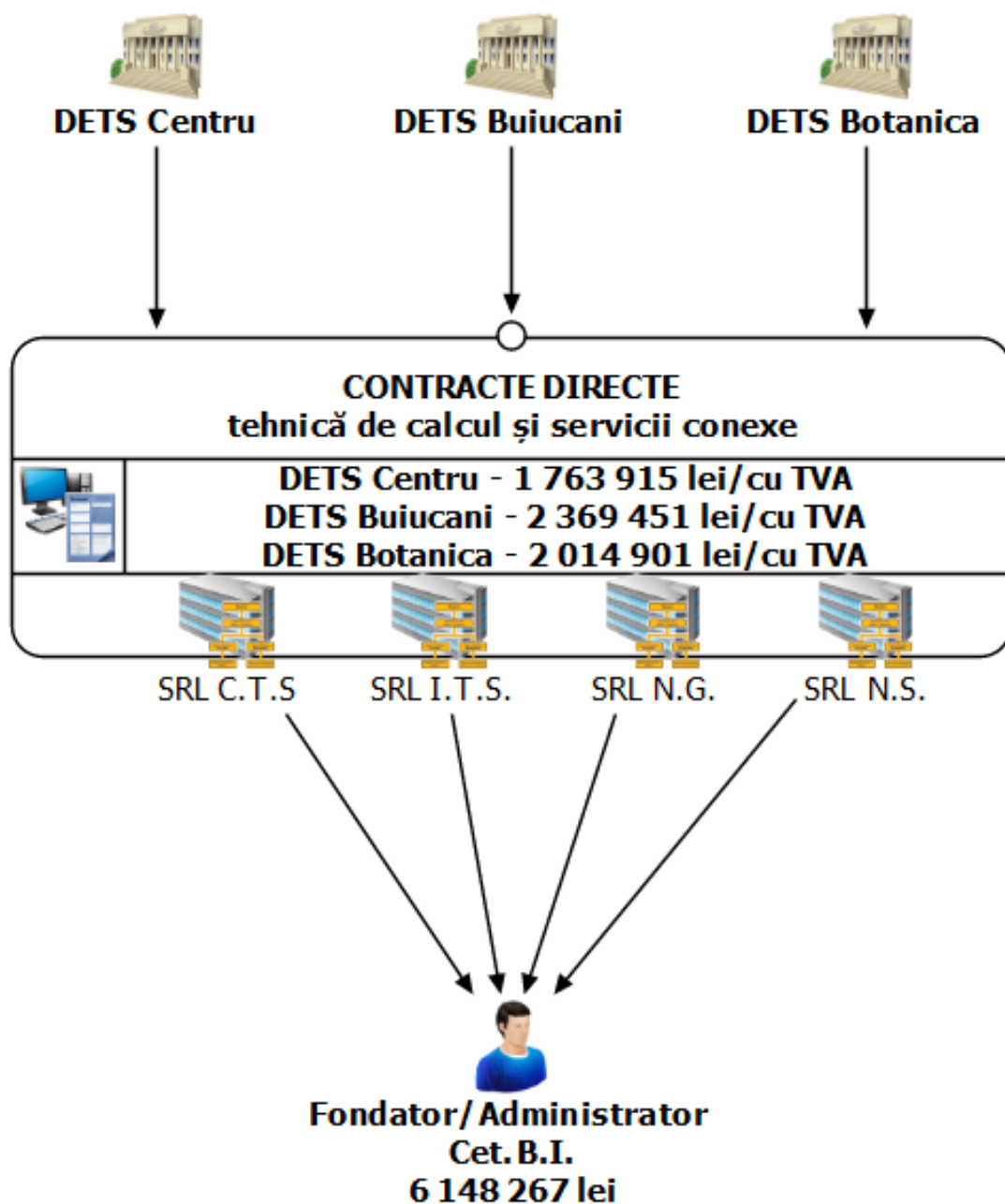
Obiectul achiziției **Tehnică de calcul pentru instituții din subordinea DETS sect. Buiucani**
Cod CPV: 30200000-1

“10” noiembrie 2023

_____ Chișinău _____
(localitatea)

Furnizorul de bunuri	Autoritatea contractantă
<p>SRL Ne _____ (denumirea completă a întreprinderii, asociației, organizației) reprezentată prin manager _____ (funcția, numele, prenumele) care acționează în baza Certificatului de înregistrare, (statut, regulament, hotărâre etc.) denumit(a) în continuare <i>Furnizor</i> (se indică nr. și data de înregistrare în Registrul de Stat) pe de o parte,</p>	<p> Direcția Educație Tineret și Sport sect. Buiucani, (denumirea completă a întreprinderii, asociației, organizației) reprezentată prin _____ interimar, (funcția, numele, prenumele) care acționează în baza _____, (statut, regulament, hotărâre etc.) denumit(a) în continuare <i>Cumpărător</i> _____, (se indică nr. și data de înregistrare în Registrul de Stat) pe de altă parte,</p>

Astfel, urmare a datelor prezentate de către Direcția analitică a CNA privind achitățile efectuate de către DETS de sector (*Buiucani, Centru, Botanica*) **către cei 4 operatori economici identificați**, se atestă că în perioada anilor 2022-2024 fondatorul companiilor – cet. B.I. a beneficiat de mijloace financiare **circa 6 mil. lei**, în lipsa unor proceduri transparente, **adică doar prin contracte directe și facturi**. *Vezi mai jos prezentarea schematică în acest sens.*

Informația detaliată privind tranzacțiile efectuate de către DETS de sector către cele 4 companii gestionate de cet. B.I., se prezintă în tabelul de mai jos:

TRANZACȚIILE EFECTUATE URMARE A CONTRACTELOR DIRECTE ÎNTRE DETS DE SECTOR ȘI ENTITĂȚILE ECONOMICE FONDATE DE CET. B.I.						
OBIECTUL CONTRACTELOR: TEHNICĂ DE CALCUL ȘI SERVICII CONEXE						
PERIOADA EXAMINATĂ: 2022-2024						
DETS de sector	Anul	SRL C.T.S.	SRL I.T.S.	SRL N.G	SRL N.S.	TOTAL
CENTRU	2022	240 175	6000	247 130	305 661	798 966
	2023	5 200	299 500	198805	322 194	825 699
	2024	120 000	6 750		12 500	139 250
TOTAL CENTRU						1 763 915
BUIUCANI	2022		399 900	429 950	125 928	955 778
	2023	199 950	11 585	429 950	363 755	1 052 400
	2024	149 900	149 900	64 948	313 685	678 433
TOTAL BUIUCANI						2 369 451
BOTANICA	2022	38 220	394 115	38 220	531 172	763 557
	2023		199 950	136 435	444 321	780 706
	2024	150 000	229 650	145 910	24 649	470 638
TOTAL BOTANICA						2 014 901
TOTAL						6 148 267

Mai mult, urmează de remarcat că DETS Buiucani și DETS Botanica în perioada anilor 2022 și 2023 au desfășurat proceduri de **licitație deschisă** privind achiziționarea „*tehnicii de calcul*” în valoare de circa **1 mil.lei**, iar ca câștigător fiind desemnat **la fel una dintre companiile gestionate de către cet. B.I.**

Or, este **inexplicabil necesitatea încheierii suplimentare** a unor contracte directe privind achiziționarea „*tehnicii de calcul și serviciilor conexe*”, în timp ce autoritatea contractantă a desfășurat în acest sens licitații deschise costisitoare.

Concluzionând cele prenotate, se atestă o practică vicioasă a DETS de sector (*Centru, Buiucani, Botanica*) de **încheiere a contractelor directe cu agenți economici reprezentați de persoane terțe (managerii acestora) în vederea camuflării beneficiarului efectiv.**

3.2.6. SUSPICIUNI DE COOPERARE SECRETĂ ÎNTRE AUTORITĂȚILE CONTRACTANTE ȘI AGENȚII ECONOMICI

Potrivit art.7 lit.b) din *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*, reglementarea relațiilor privind achizițiile publice se efectuează în baza principiului **transparenței achizițiilor publice**.

Principiul transparenței este unul din pilonii de bază în sistemul de achiziții publice și presupune informarea și/sau crearea condițiilor pentru o informare corectă și adecvată a tuturor celor interesați, cu privire la orice informații privind inițierea și desfășurarea unei proceduri de achiziție publică.

Aplicarea corespunzătoare a acestui principiu asigură în mare parte **derularea unei proceduri conforme și diminuează riscurile de manipulare, influențare a rezultatelor sau de corupere**. Transparența permite identificarea nevoilor reale ale comunității și informează cetățenii cu privire la modul eficient de cheltuire a banului public, precum și oferă mijlocul prin care autoritatea contractantă poate transmite în mod clar cerințele sale și primește informațiile ce îi vor servi la luarea deciziei optime.

În acest sens, în vederea respectării principiului transparenței, care presupune că orice etapă în procedura de achiziție urmează a fi adecvată și accesibilă, **orice metodă de manipulare a procesului de achiziție este interzis**.

Referindu-ne la metodele de manipulare a procesului de achiziție publică urmează de remarcat că tentația de obținere a unui beneficiu în interes propriu, generează varietate de mijloace în acest sens.

Or, odată ce părțile contractante nu sunt bine intenționate și urmăresc un scop nelegitim, pot recurge la diverse mijloace în vederea atingerii obiectivului propus, **în special cooperând în secret cu agenții economici**.

Una dintre cele mai des utilizate metode de cooperare între partea contractantă și agentul economic constă în **manipularea ofertelor în cadrul procedurilor de licitație deschisă/COP, prin diminuarea artificială a prețurilor, cu ulterioara contractare directă în vederea compensării valorii diminuate**.

DGETS:

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către DGETS în vederea executării „lucrărilor de reparație categorie generală la Centrul Municipal de Tineret Chișinău din str. Varlaam 90”, în cadrul căreia sub pretextul unor lucrări neprevăzute au fost cheltuite nejustificat circa 500 mii lei.

Astfel, urmare a desfășurării de către DGETS a licitației deschise în vederea executării „*lucrărilor de reparație categorie generală la Centrul Municipal de Tineret Chișinău din str. Varlaam 90*”, la 09.06.2022 a fost desemnat câștigător SRL „E-C” valoarea ofertei acestuia fiind de **1 158 065, 98 (fără TVA)**.

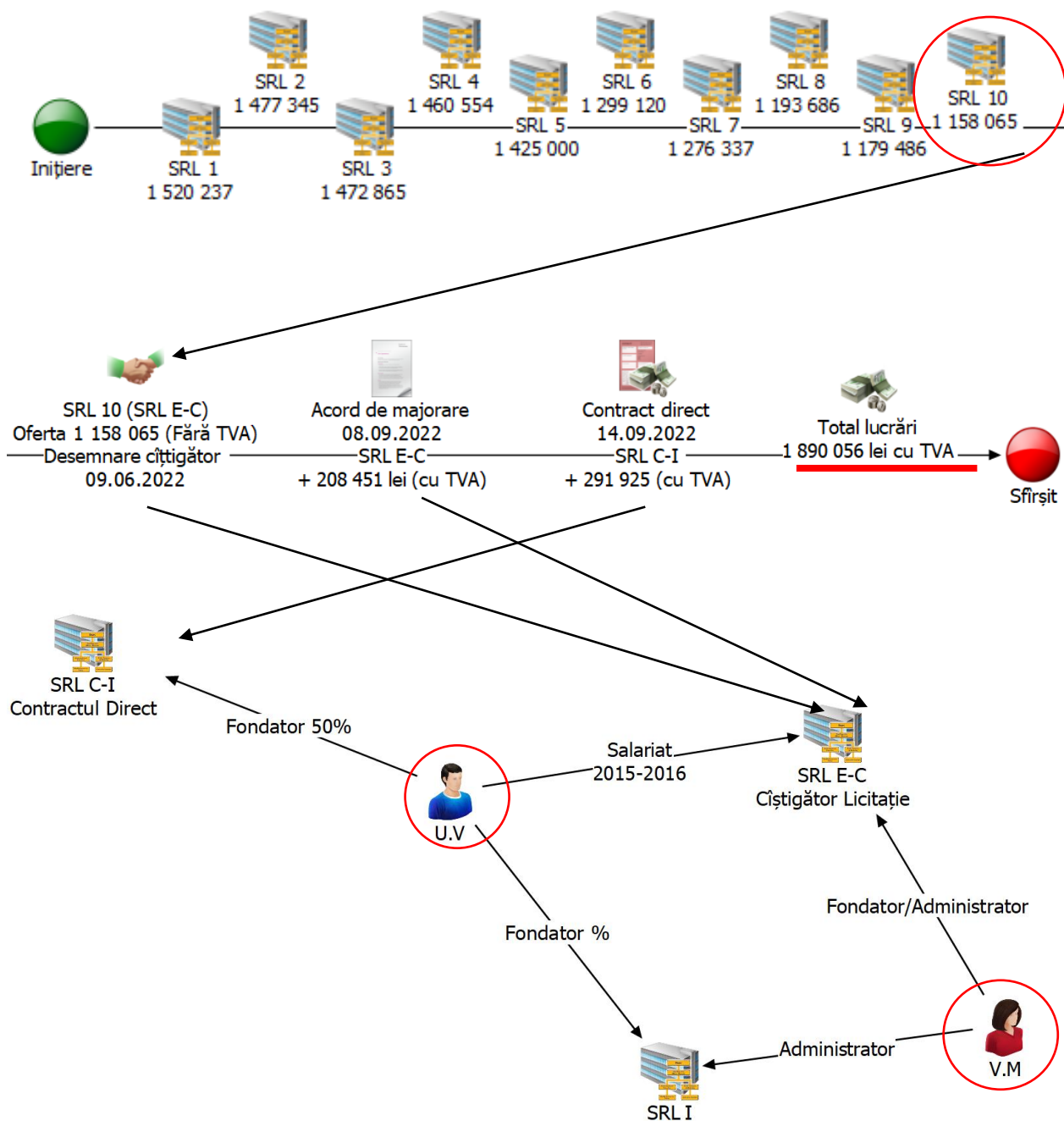
La două luni distanță de la contractul de bază (08.09.2022), a fost încheiat un **acord de majorare a valorii contractului cu 208 454, 77 lei** (cu TVA) valoarea totală a contractului majorând-se până la **1 598 130, 95 lei (inclusiv TVA)**.

Ulterior, **peste doar 6 zile de la semnarea acordului adițional** (la 14.09.2022), DGETS a mai contractat servicii privind „*lucrărilor de reparație categorie generală la Centrul Municipal de Tineret Chișinău din str. Varlaam 90*”, încheind în acest sens contract direct cu operatorul economic SRL „C-I” în valoare de **291 926 lei/inclusiv TVA**, valoarea lucrărilor devenind **1 890 056 lei/inclusiv TVA**.

Potrivit informațiilor prezentate de către Direcția analitică a CNA, **s-au constatat conexiuni** dintre agentul economic SRL „E-C” (*cel care a fost desemnat câștigător de licitație*) și SRL „C-I” (*cel cu care s-a încheiat contract direct*). Or, anterior fondatorul SRL „C-I” a activat în cadrul SRL „E-C”, fapt ce prezumă că **conducătorii companiilor contractate de către DGETS se cunosc între ei**.

În vederea **descrierii etapelor succesive** ale achiziției privind „*lucrările de reparație categorie generală la Centrul Municipal de Tineret Chișinău din str. Varlaam 90*”, precum și prezentarea **conexiunilor stabilite între companiile** contractate de către DGETS, se prezintă *următoarea pictogramă*:

LUCRĂRI DE REPARAȚIE ÎN CADRUL CENTRULUI MUNICIPAL DE TINERE, DE LA LICITAȚIE LA CONTRACTE DIRECTE

Mai mult, se relevă **justificarea neconformă a necesității acordurilor adiționale care au precedat contractul de bază**, or constatările grupului de lucru descrise în procesul-verbal sunt lipsite de o motivare clară, argumentele fiind generale, ambigui și interpretabile.

Astfel, argumentele grupului de lucru în acest sens s-au rezumat la fraza: „*Lucrările suplimentare au devenit strict necesare pentru executarea în întregime a obiectului de achiziție, cu toate că nu au fi putut prevăzute la inițierea caietului de sarcini, ele sunt foarte necesare de îndeplinit fără a afecta natura și complexitatea contractului*”.

Vezi mai jos extras din Procesul-Verbal al ședinței grupului de lucru pentru achiziții.

S-A CONSTATAT:

Contractul de achiziție publică nr. 5 din 07 iunie 2022 privind achiziționarea „Lucrărilor de reparație categorie generală la Centrul Municipal de Tineret Chișinău din str. Varlam 90”, urmează să fie modificat, fără organizarea unei noi proceduri de achiziție publică deoarece sînt îndeplinite în mod cumulativ punctele alin. 7 articolului 76 din Legea 131/2015. **Lucrările suplimentare au devenit strict necesare pentru executarea în întregime a obiectului de achiziție, cu toate că nu au putut fi prevăzute la inițierea caietului de sarcini, ele sunt foarte necesare de îndeplinit fără a afecta natura și complexitatea contractului initial.** Valoarea lucrărilor ce urmează a fi executate nu depășesc 15% din valoarea contractului de achiziție. Complexitatea lucrărilor ține nemiiocit de

De asemenea, raportând-ne la cadrul legal la care grupul de lucru face referire în procesul verbal, se atestă că și acesta este unul ambiguu, or *alin.7 al art.76 din Legea nr.131/2015 prevede 4 puncte distincte*. Astfel, simpla referire la alin.7 nu este suficientă și se atestă a fi una generală care poate admite unele interpretări abuzive. Prin urmare, **superficialitatea procesului-verbal poate genera multiple riscuri de fraudă și corupție.**

SE RETINE!

Cu referire la **cheltuielile nejustificate privind lucrările** de reparație desfășurate la „*Centrul Municipal de Tineret*”, în cadrul auditului intern desfășurat de către Primăria mun. Chișinău, s-a stabilit următoarele: ***modificări de lucrări nedocumentate, necorespunderi în lucrări de reparație, divergențe în suprafețele executate, etc.*** *Vezi mai jos extras din Raportul de audit.*

Centrul municipal de Tineret din str. M. Varlaam 90

- **necorespunderea lucrărilor de reparație a fațadei imobilului în care este amplasată instituția: divergențe în suprafețele executate; înlocuirea unor lucrări cu altele, modificările nefiind documentate;**
- lipsa numerelor de inventar pe obiectele intrate în instituție, situație ce a complicat procedura de verificare – chiar dacă bunurile au coincis cu facturile de livrare cantitativ nu s-a putut constata cu exactitate și modelul, deoarece sunt mai mulți furnizori, mai multe surse de dotare a Centrului cu bunuri.

Urmare celor constatate și descrise supra, se remarcă că DGETS a **cheltuit nejustificat mijloace financiare circa 500 mii lei** în baza unor acorduri și contracte suplimentare nejustificate, *întru desfășurarea lucrărilor de reparație la Centrul Municipal de Tineret.*

Totodată, analizând ofertele celor 9 operatorilor economici participanți în cadrul licitației deschise, se remarcă că chiar și cea **mai mare ofertă propusă de ofertați ar fi cu 80 000 lei mai mică decât DGETS a investit în acest proiect.**

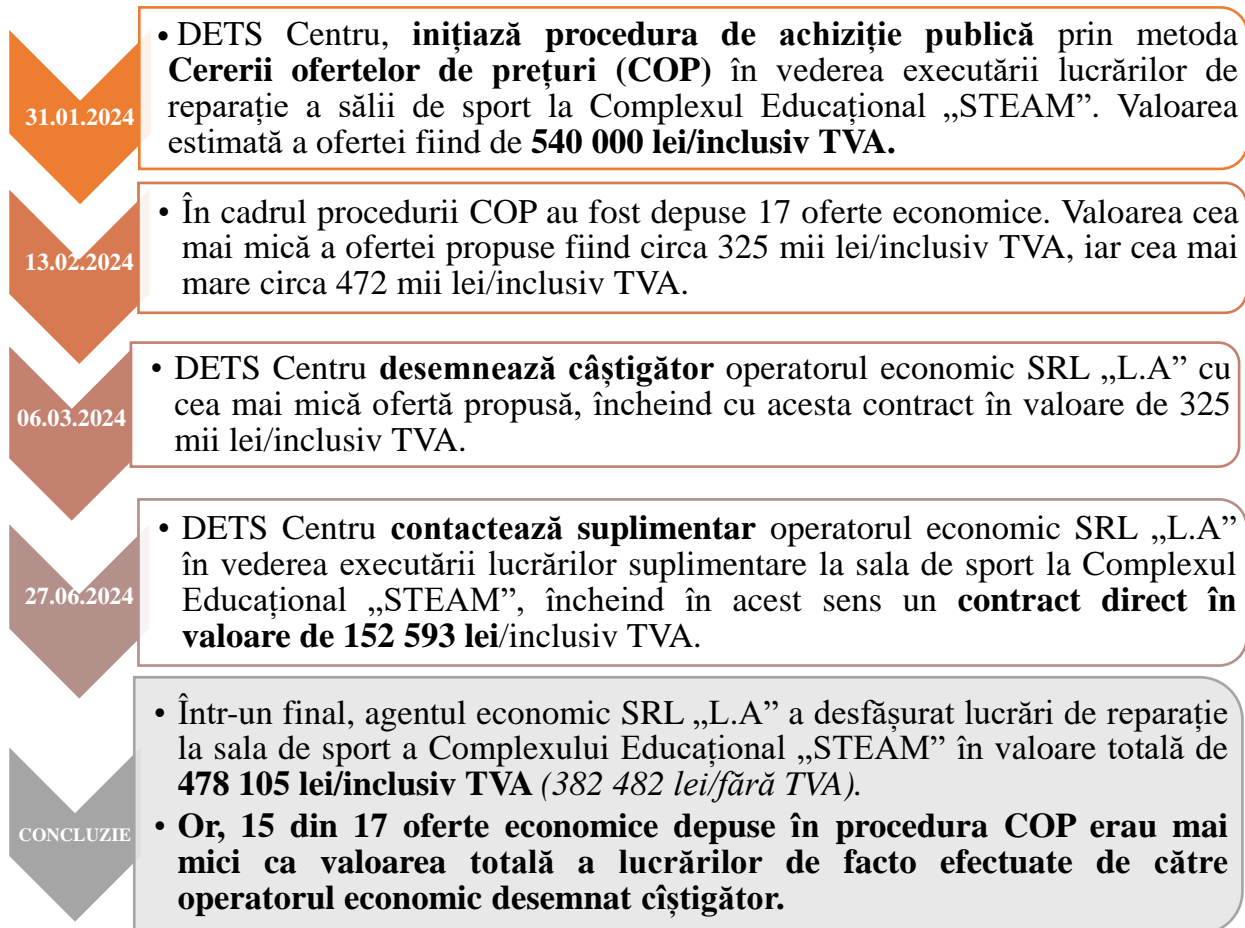
Astfel, reieșind din conexiunile identificate între companii, **persistă riscul unor înțelegeri secrete între autoritatea contractantă și agenții economici**, fapt ce a generat cheltuieli semnificative de circa **1,9 mil lei /inclusiv TVA.**

În acest context, se remarcă faptul că practicile ilegale de cooperare au capacitatea de a compromite piața, diminuând astfel resursele contribuabililor precum și beneficiile unei piețe competitive, inclusiv pot admite pierderea încrederii cetățenilor în administrația publică locală.

DETS CENTRU:

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către DETS Centru privind „*lucrările de reparație la Complexul Educațional Gimnaziul – Grădiniță „STEAM”*”, în cadrul căreia autoritatea contractantă acceptă oferte mici în **proceduri transparente, ulterior însă contractează direct servicii suplimentare, efectuând într-un final lucrări mult mai costisitoare decât cele prevăzute.** *Vezi mai jos prezentarea schematică a consecutivității evenimentelor care au avut loc în cadrul procedurii de achiziție enunțate.*

LUCRĂRI DE REPARAȚIE A SĂLI DE SPORT LA COMPLEXUL EDUCAȚIONAL „STEAM” – CONSECUTIVITATEA EVENIMENTELOR

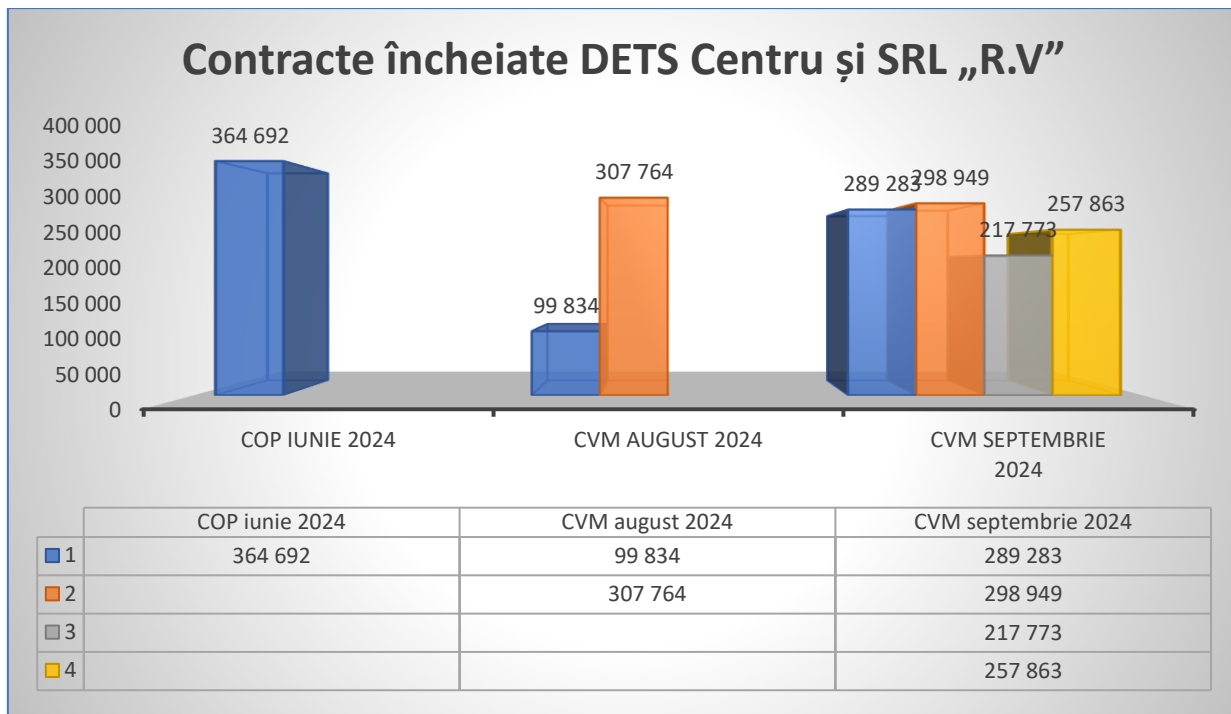

În contextul informațiilor prezentate, se atestă că deși oferta operatorului economic SRL „L.A” în procedură COP a fost cea mai mică, totuși urmare a contractării serviciilor suplimentare de la acesta, **valoarea totală a lucrărilor a costat entitatea circa 478 mii lei/inclusiv TVA.**

În concluzie, **persistă riscul unor înțelegeri secrete între autoritatea contractantă și operatorul economic SRL „L.A”**, care ar fi putut premeditat coborâ prețul ofertei pentru a fi desemnat câștigător, ca ulterior să fie asigurat cu un contract direct care v-a acoperi diferența cu care oferta a fost micșorată artificial. Or, este inexplicabil **decalajul între valorile estimate de autoritatea contractantă pentru lucrările de reparație (450 mii lei) și oferta propusă în COP (272 mii lei).**

➤ Fiind examinate procedurile de achiziții publice desfășurate de către DETS Centru, au fost identificate premise de favorizare a agentului economic SRL „R-V”, or **pe**

parcursul unei singure luni a anului 2024 (august-septembrie) DETS Centru a contractat direct de 6 ori operatorul economic SRL „R.V.”, iar valoarea totală a acestor contracte fiind de 1 471 463 lei/cu TVA. Vezi mai jos prezentarea grafică a valorilor contractelor încheiate și perioada acestora.

În vederea confirmării concluziilor enunțate privind favorizarea agentului economic SRL „R-V”, se menționează lucrările anulate pe platforma „MTender”, **care ulterior au fost contractate prin contract direct încheiat cu agentul economic vizat**. Vezi mai jos extras de pe platformă MTender a procedurii anulate.

Procedură anulată

Data ultimilor modificări: 29.07.2024 / 10:23

Lucrări de reparație a gardului la Complexul Educațional STEAM

Lucrări de reparație a gardului la Complexul Educațional STEAM

Valoarea estimată a achiziției (MDL) **366 400**

Autoritate contractantă denumire: D E T S S.CENTRU

Raion: mun. Chișinău

Tipul procedurii: Achiziții de valoare mică

Numărul de notificări: ocds-b3wdp1-MD-1721824827318

Vezi mai jos extras din Registrul contractelor privind achizițiile publice ale DETS Centru anul 2024, unde operatorul economic favorizat a fost contractat urmare a anulării procedurii de achiziție transparente.

STEAM	RAI	Lucrări de reparație a gardului	311120	289283,65	58-24/L	2024-0000003806	[02.09]
-------	-----	---------------------------------	--------	-----------	---------	-----------------	---------

În concluzie, se constată **practica excesivă de contractare a operatorilor economici în lipsa unor proceduri transparente și competitive, precum și de favorizare nejustificată a unor agenți economici. Acest fapt, ar putea admite oferirea/obținerea unor remunerații necuvenite/ilicite în vederea determinării autorității contractante să încheie contracte directe cu anumiți agenți economici.**

DETS BOTANICA:

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către **DETS Botanica** în vederea achiziționării „*serviciilor de reparație utilajului tehnologic pentru anul 2024*”, care este asociată cu **riscul împărțirii pieței, prin evitarea competiției directe.**

Potrivit *art.5 alin.1) lit.c) din Legea concurenței nr.183/2012*, **sunt interzise, orice acorduri anticoncurențiale între întreprinderi sau asocieri de întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care au ca obiect sau efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, în special cele care împart piețele** sau sursele de aprovizionare.

În acest sens, se atestă că DETS Botanica a desfășurat **licitația deschisă** în vederea achiziționării „*serviciilor de reparație utilajului tehnologic pentru anul 2024*” fragmentând obiectul **în două loturi separate**, și anume: „*servicii de reparație utilajului tehnologic (din blocurile alimentare)*” și „*servicii de reparație utilajului tehnologic (din spălătoriile)*”:

- **Lotul nr. 1 (blocurile alimentare)** – au participat 2 agenți economici (*SRL N-U și SRL S-S*), fiind desemnat **câștigător SRL N.U.**
- **Lotul nr. 2 (spălătorii)** – a participat un singur operator economic, *SRL N.C* – acesta și fiind desemnat câștigător.

Vezi extras de pe platforma MTender.gov.md

Evaluarea ofertei câștigătoare

Lotul
Servicii de reparație utilajului tehnologic (din blocurile alimentare) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024

Numărul lotului
 65c90bc5-6bc7-40d7-a5d7-0614be5ea13f

Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
Nu ID	234 316.97 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Câștigătorul 06.06.2024 / 11:15
S.A.S IDNO	235 280.03 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		În așteptare

Lotul
Servicii de reparație utilajului tehnologic (din spălătoriile) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024

Numărul lotului
 59cf17ca-afd9-44ea-9ed6-b9cbca9ab596

Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
S.R.L."Nu IDNO Codu	84 032.14 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Câștigătorul 06.06.2024 / 11:18

Deși toți 3 operatori economici participanți la procedură **au capacitatea de prestare a serviciilor de reparație atât a utilajului tehnologic în blocuri alimentare, cât și în spălătorii, aceștia au ezitat participarea în ambele loturi.** *Vezi mai jos extras din specificație de preț a SRL N-U, care confirmă că compania are capacitatea de prestare a serviciilor atât a utilajului tehnologic în blocuri alimentare, cât și în spălătorii.*

Lot 2 Utilaj pentru spălătorie									
39700000-9	Mașină de uscat lenjerie	buc	4	10000,00	12000,00	40000,00	48000,00	60 zile de la semnarea contractului	MD40TRPDAK3000000377900
39700000-9	Mașină de spălat rufe industrială	buc	9	29166,67	35000,00	262500,00	315000,00	60 zile de la semnarea contractului	MD40TRPDAK3000000377900
Total pe lot				39166,67	47000,00	302500,00	363000,00		
Lot 3 Frigidere									
39700000-9	Dulap frigorific	buc	8	18591,67	22310,00	148733,33	178480,00	60 zile de la semnarea contractului	MD40TRPDAK3000000377900
39700000-9	Dulap frigorific	buc	2	25000,00	30000,00	50000,00	60000,00	60 zile de la semnarea contractului	MD40TRPDAK3000000377900
Total pe lot				43591,67	52310,00	198733,33	238480,00		

Semnat:

Numele, Prenumele:

În calitate de: Direct

Pornind de la ideea că fiecare operator economic urmărește scopul obținerii unui beneficiu economic, **persistă riscul că în cadrul acestor proceduri de achiziții operatorii economici au recurs la unele înțelegeri secrete, practici concertate**

(acorduri anticoncurențiale)³⁷ privind împărțirea pieței pentru a evita competiția directă între ei.

Întru confirmarea aspectelor enunțate, se prezintă următoarele informații:

- a) În **ianuarie 2024**, DETS Botanica a contractat aceiași operatori economici, participanți la licitația deschisă din **aprilie 2024**, **obiectul contractelor fiind identic cu cel din procedura de licitație.**

Astfel, DETS Botanica a încheiat:

- Contractul nr.3 cu SRL N-U privind „servicii de reparație a utilajului tehnologic **în blocurile alimentare**”
- Contractul nr.4 cu SRL N-C privind „servicii de reparație a utilajului tehnologic **în spălătorii**;

- b) Valoarea contractelor în ambele cazuri **fiind de 180 mii lei/inclusiv TVA;**

- c) Distanța între contractele încheiate este de 2 zile.

Vezi mai jos extras din Raportul DETS Botanica privind monitorizarea contractelor de achiziții publice anul 2024.

23	SRL N-U	3	<u>22.01.2024</u>	CVM Servicii de reparație utilajului tehnologic conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024	180 000
24	SRL N-C	4	<u>24.01.2024</u>	CVM Servicii de reparație utilajului tehnologic conform necesităților instituțiilor de învățământ	180 000

Mai mult, referindu-ne la operatorul economic SRL „S-S” care a depus ofertă în cadrul primului lot din licitația desfășurată de către DETS Botanica, persistă unele suspiciuni că **participarea acestuia este una formală.**

Or, urmare a contrapunerii **ofertelor depuse în procedură de către SRL „S-S” și SRL „N-C” se relevă similitudini aspectuale ale acestora**, fapt ce denotă că ofertele au fost executate de aceeași persoană. Urmare a verificării unor informații din surse deschise, se relevă că entitățile participante în cadrul aceleiași proceduri de licitație sunt afiliate între ele, **fiind administrate de o singură familie, cu adrese juridice identice.**

Vezi mai jos cele 2 oferte a operatorilor economici concurenți în procedura de licitație publică deschisă.

³⁷ Acordurile anticoncurențiale sunt înțelegeri sau practici concertate cu privire la comportamentul pe piață între două sau mai multe întreprinderi independente care au ca scop sau efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței.

Către **S.R.L."NU [REDACTAT] CIA"** **OFERTĂ**
mun. Chișinău str. Ginta Latină [REDACTAT]

Stimați domni,

1. Examinînd documentația standard pentru elaborarea și prezentarea ofertei, subsemnații, reprezentanți ai ofertantului **S.R.L. [REDACTAT]** (denumirea, numele ofertantului)

ne oferim ca, în conformitate cu prevederile șicrințele cuprinse în documentațiamenționată, să executăm **Servicii de reparație utilajului tehnologic (din spălătorile) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Botanica pentru anul 2024**

pentru suma fără TVA de **84032.14 lei (Optzeci și patru mii patruzeci și treizeci două lei 14 bani)**

la care se adaugă taxa pe valoarea adăugată în cuantum de **16806.43 lei (Șaisprezece mii opt sute șase lei 43 bani)**

2. Ne angajăm ca, în cazul în care oferta noastră este stabilită cîștigătoare, să începem lucrările cît mai curînd posibil după primirea dispoziției de începere și să terminăm lucrările în conformitate cu graficul de executare anexate în [REDACTAT] luni calendaristice.
(perioada în litere și în cifre)

3. Ne angajăm să menținem această ofertă valabilă pentru o durată de [REDACTAT] zile, respectiv pînă la data de 31.12.2024
(durata în litere și în cifre)
, și ea va rămîne obligatorie pentru noi și poate fi acceptată oricînd înainte de expirarea perioadei de valabilitate.

4. Pînă la încheierea, semnarea contractului de achiziție publică această ofertă, împreună cu comunicarea transmisă de dumneavoastră, prin care oferta noastră este stabilită cîștigătoare, vor constitui un contract angajat între noi.

Către **S.A."S [REDACTAT] SH [REDACTAT]"** **OFERTĂ**
mun. Chișinău str. Ginta Latină [REDACTAT]

Stimați domni,

1. Examinînd documentația standard pentru elaborarea și prezentarea ofertei, subsemnații, reprezentanți ai ofertantului **S.A. [REDACTAT]** (denumirea, numele ofertantului)

ne oferim ca, în conformitate cu prevederile șicrințele cuprinse în documentațiamenționată, să executăm **Servicii de reparație utilajului tehnologic (din blocurile alimentare) conform necesităților instituțiilor de învățământ subordonate Direcției Educație, Tineret și Sport sectorul Bot anica pentru anul 2024**

pentru suma fără TVA de **235280,03 lei (Două sute treizeci cinci mii două sute optzeci lei 03 bani)**

la care se adaugă taxa pe valoarea adăugată în cuantum de **47 056,01 lei (Patruzeci și șapte mii cincizeci și șase lei 01 bani)**

2. Ne angajăm ca, în cazul în care oferta noastră este stabilită cîștigătoare, să începem lucrările cît mai curînd posibil după primirea dispoziției de începere și să terminăm lucrările în conformitate cu graficul de executare anexate în [REDACTAT] luni calendaristice.
(perioada în litere și în cifre)

3. Ne angajăm să menținem această ofertă valabilă pentru o durată de [REDACTAT] zile, respectiv pînă la data de 31.12.2024
(durata în litere și în cifre)
, și ea va rămîne obligatorie pentru noi și poate fi acceptată oricînd înainte de expirarea perioadei de valabilitate.

4. Pînă la încheierea, semnarea contractului de achiziție publică această ofertă, împreună cu comunicarea transmisă de dumneavoastră, prin care oferta noastră este stabilită cîștigătoare, vor constitui un contract angajat între noi.

Ținînd cont de informațiile prezentate supra se atestă unele premise de materializare a **riscului împărțirii pieței întru evitarea competiției directe între operatorii economici.**

DETS CIOCANA:

- Procedura de achiziție publică desfășurată de către **DETS Ciocana** în vederea achiziționării „*tehnicii de calcul și informațională*”. Riscurile aferente acestei proceduri sunt următoarele: riscul cooperării secrete generat de aranjarea specificațiilor tehnice sub oferta unui anumit operator economic; riscul licitațiilor aranjate etc.

În conformitate cu art.37 alin.6) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice, **specificațiile tehnice nu vor face referință la o anumită marcă comercială sau la un anumit agent economic, la un brevet, o schiță sau un tip de bunuri, de lucrări și de servicii, nu vor indica o origine concretă, un producător sau un operator economic concret.**

În acest sens, autoritatea contractantă este obligată să respecte regulile privind descrierea bunurilor și serviciilor în procedurile de achiziții publice, referindu-se în acest sens la criteriile de calitate și performanță, și **va exclude orice referire la marcă, producător, origine, în vederea neadmiterii riscurilor de favorizare a unui anumit operator economic.**

Contrar celor enunțate supra, se atestă că în cadrul licitației deschise privind „tehnica de calcul și informațională”, DETS Ciocana a indicat inițial în anunțul de participare **marca comercială a panoului interactiv solicitat, precum și parametri tehnici specifici acestei mărci comerciale.**

Ulterior însă, urmare a mai multor clarificări parvenite de la persoane terțe pe parcursul desfășurării licitației deschise, **anunțul de participare a fost modificat de 4 ori**, iar într-un final marca comercială solicitată și parametrii tehnici indicați inițial în anunțul de participare, **au fost excluși**. *Vezi mai jos Anunțul de participare inițial contrapus cu Anunțul de participare final, cu indicarea elementelor excluse.*

LICITAȚIE DESCHISĂ	ANUNȚUL INIȚIAL 29.08.2023	ANUNȚUL FINAL 08.09.2023
Panou interactiv 86''	1 Display Display Interactiv i3- Technologies <u>i3TOUCH X-ONE 86" 4K</u> Tehnologie display IPS-ADS Tehnologie iluminare Direct-LED Aspect imagine 16:9 Rezoluție display 3840 x 2160 px Luminozitate (tipică) 400 cd/m ² Luminozitate (maximă) 450 cd/m ² Raport contrast (dinamic) 4000:1 Raport contrast (tipic) 1200:1 Unghi de vizualizare 178° / 178° Adâncime culoare 1.07 miliarde culori (10 biți) Gamă de culori 72% NTSC Timp de răspuns 8 ms Rată de reîmprospătare 60 Hz Pixel pitch 0.4935 x 0.4935 mm Sticlă Sticlă securizată durificată anti- reflex 2.7 mm (MOHS 7) Senzori Senzor de calitate a aerului i3CAIR (opțional) Orientare suportată Vedere (Landscape) Timp de operare (maxim) 18 ore / zi Durată de viață 50000 ore Touch Tehnologie touchscreen V-Sense Infrared Touch	Display Interactiv 86" 4K Tehnologie display IPS-ADS Tehnologie iluminare Direct-LED Aspect imagine 16:9 Rezoluție display 3840 x 2160 px Luminozitate (tipică) 400 cd/m ² Luminozitate (maximă) 450 cd/m ² Raport contrast (dinamic) 4000:1 Raport contrast (tipic) 1200:1 Unghi de vizualizare 178° / 178° Rată de reîmprospătare 60 Hz Rezoluție touchscreen min.32768 x 32768 Timp de răspuns touchscreen min.8 ms Conectivitate touchscreen 3 x USB Multi-Touch 10-40 puncte Tip stilou tactil Pasiv Model procesor ARM Frecvență procesor min. 2.5 GHz Număr nuclee procesor min. 6 Capacitate memorie min. 8 GB Capacitate stocare min. 32 GB Difuzoare: 2 Subwoofer: 1

În acest sens, se atestă riscul aranjării procedurilor de licitații sub oferta unui anumit operator economic, inclusiv **practici de cooperări secrete între agentul economic și autoritatea contractantă.**

DGETS:

Procedura de achiziție publică desfășurată de către DGETS privind achiziționarea „serviciilor de organizare și desfășurare școlii de vară pentru tineri”, în cadrul căreia au fost achiziționate servicii de la companii afiliate în valoare totală de circa 360 mii lei, dintre care unele servicii **ar fi putut fi achitate dublu**. Astfel, riscul achiziționării duble a unor servicii sau riscul raportării fictive privind executarea unor servicii ar putea fi materializate în trecut.

Astfel, în cadrul aceluiași eveniment, DGETS a achiziționat „servicii de cazare” de la SRL „O” și „servicii de catering”³⁸ de la SRL „D”, valoarea totală a achiziției fiind de **circa 360 mii lei, mijloace financiare care de fapt au ajuns la o singură persoană, or aceste companii sunt afiliate între ele**. *Vezi mai jos extras din Raportul DGETS privind monitorizare contractelor de achiziții publice pentru anul 2023.*

1	SRL O	117	19.07.2023	-	179 955,00 MDL/ Servicii de cazare și аренда a saimor pentru organizarea Școlii de vară pentru tineri în perioada 20.07.2023-23.07.2023, Or. Vadul Lui Vodă
3	SRL D	119	19.07.2023	-	180 000,00 MDL/ Servicii de catering pentru organizarea Școlii de vară pentru tineri din 20-07.2023-23.07.2023, Or. Vadul lui Vodă

Se reține! Potrivit unor surse din mass media³⁹ în cadrul „Școlii de Vară pentru Tineri organizată la Vadul lui Vodă” au participat circa 100 de tineri.

Fiind examinate specificațiile de preț a operatorilor economici afiliați din contractele prenotate, s-a constatat că **autoritatea contractantă a achiziționat serviciul de „mic dejun” atât în baza contractului nr.117, cât și în baza contractului nr.119**. *Vezi mai jos extrase din specificațiile la preț a contractelor companiilor afiliate.*

Extras din contractul nr.117/2023

Anexa nr. _____
la Contractul nr. 119 din 19.07.2023

Specificația de preț
a serviciilor: **Servicii de catering pentru organizarea și desfășurarea Școlii de vară pentru tineri, Centre de Tineret, organizații de tineret, consilii de tineret, consilii a elevilor, (de studenți) în perioada 20.07.2023- 23.07.2023, Vadul lui Vodă**

Denumirea serviciilor	Cantitate	Preț/unitate	Zile	Preț total lei	Termen livrare/prestare
Mic dejun	180 persoane	40,00	4 zile	28 800,00	20.07.2023- 23.07.2023
Pauza de cafea		20,00		14 400,00	
Prânzul		90,00		64 800,00	
Pauza de cafea		20,00		14 400,00	
Cina		80,00		57 600,00	
Total pe Contract				180 000,00	

³⁸ CATERING (cuv. engl.) s. n. – activitate de distribuire a producției industriale sau centralizate a semipreparatelor și preparatelor culinare care, între perioada de producție și desfacere la consumator, sînt conservate prin frig în depozite-tampon.

³⁹ <https://jurnalist.md/2023/07/21/a-fost-dat-startul-scolii-de-vara-pentru-tineri-la-vadul-lui-voda/>

Extras din contractul nr.119/2023.

Anexa nr. 1
la Contractul nr. 117 din 19.07.2023

Specificația de preț

Descrierea serviciilor: **Servicii de cazare și arendă a sălilor de conferință pentru organizarea și desfășurarea Școlii de vară pentru tineri (voluntari, Centre de Tineret, organizații de tineret, consilii școlare, consilii a elevilor, asociații de studenți) în perioada 20.07.2023- 23.07.2023, Vadul lui Vodă**

Denumirea serviciilor	Cantitate	Preț/unitate	Preț total lei	Termenul de livrare/prestare
Servicii de Cazare (inclusiv mic dejun)	125 persoane/ 4 zile	350,00	175 000,00	20.07.2023- 23.07.2023
Arenda sălii (proiector, ecran, flepceart, hîrtie, Wi-fi)	Sala nr. 1/ 4 zile	3 000,00	12 000,00	
Arenda sălii (proiector, ecran, flepceart, hîrtie, Wi-fi)	Sala nr. 2/ 2 zile	3 250,00	6 500,00	
Total			193 500,00	
Reducere 7 %			13 545,00	
Total pe Contract			179 955,00	

În contextul celor constatate supra, ținând cont de afilierea companiilor de la care au fost achiziționate serviciile, persistă riscul că DGETS **a achitat dublu micul dejun pentru 125 de persoane în valoare de 28 800 mii lei, servicii care au fost achiziționate de două ori.**

DETS RÎȘCANI:

- Fiind examinată procedura de achiziție publică desfășurată de către **DETS Rîșcani** privind executarea „lucrărilor de reparație interioară și exterioară în cadrul LT G.Meniuc”, au fost identificate **poziții duble** incluse în contractele directe și în COP.

Astfel, urmare a desfășurării procedurii COP privind achiziționarea „lucrărilor de reparație interioară și exterioară în cadrul LT G.Meniuc”, **la 11.04.2023**, DETS Râșcani a desemnat câștigător operatorul economic SRL „D.S” – valoarea ofertei fiind de **1 169 182 lei/cu TVA**. *Vezi mai jos extras de pe platforma MTender.*

Evaluarea ofertei câștigătoare

Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
D [redacted] ID [redacted]	974 318.92 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Câștigător 11.04.2023 / 15:52
C [redacted] ID [redacted]	1 009 711.62 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 04.04.2023 / 15:39
L [redacted] ID [redacted]	1 092 073.46 MDL achiziției fără TVA	MTender ESPD Declarație pe proprie răspundere		Refuzat 04.04.2023 / 15:41

Ulterior, în luna **august 2023**, a fost desfășurată o altă procedură COP în vederea executării „*lucrări de reparație interioară la L.T.G.Meniuc*”, în valoare de **696 346 lei/inclusiv TVA**.

Deși pe parcursul anului 2023 au fost desfășurate **2 proceduri COP** în vederea executării „*lucrărilor de reparație interioară și exterioară la LT G. Meniuc*”, în valoare de circa **1,8 milioane lei**, la sfârșit de an, DETS Rîșcani a decis să mai achiziționeze „*lucrări de reparație interioare la LT G. Meniuc*”

Astfel, la **24 noiembrie 2023**, DETS Rîșcani a contractat direct operatorul economic desemnat câștigător în procedura de COP din luna aprilie 2023 (SRL „D.S”), încheind cu acesta contract de valoare mică în valoare de **219 647 lei**. *Vezi mai jos extrase din Rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice DETS Rîșcani anul 2023.*

33	[redacted]	SRL	COP	2023-0000002556	1169182,69
19.04.23			21076553	04.04.2023	03.05.2023
					(Incl. rep. inter/exter. LT „G. Meniuc”)

88/02 "D" [redacted] "SRL"	2023-0000005464	219644,20
24.11.23	29.11.2023	(duc. repar. int. LT "G. Meniuc")

Urmare a contrapunerii caietelor de sarcini, devizelor de cheltuieli și proceselor-verbale de primire-predare aferente procedurilor COP și Contractelor directe, **au fost identificate unele lucrări care erau similare/identice între ele.** În acest caz, persistă riscul că aceste lucrări fie au fost efectuate de două ori, **fie incluse fictiv, fiind executate o singură dată, însă achitate de două ori.**

Extras din Devizul local privind „lucrări de reparație interioară și exterioară la LT G. Meniuc” executate urmare a procedurii de COP în baza contractului nr.33 din 19.04.2023.

Lucrari de reparatie interioara si exterioara la LT "G. Meniuc"

(denumirea obiectivului)

DEVIZ LOCAL №

Lucrari de reparatie interioara si exterioara la LT "G. Meniuc"

Valoarea de deviz 1 169 182,69 lei

	1.13. Cabinet 204 Laborator				
	1.13.2. Pardoseli				
RpCK42E	Desfacerea pardoselilor reci din plinte, scafe turnate pe loc sau prefabricate	m	19,200	12,58 12,50	241,44 240,00
CG06A	Plinte din lemn de stejar sau fag, curatate si montate pe dibluri din lemn fixate cu suruburi din alama in incaperi cu suprafete mai mari de 16 mp, plinte orizontale cu inaltimea maxima de 15 cm la pereti	m	19,200	72,57 35,00	1 393,41 672,00
CN17A	Vopsitorii cu vopsele si emailuri pe baza de rasini alchidice aplicate pe timplarie din lemn, executate cu 2 straturi email alchidic inclusiv grundul (plinte)	m2	1,900	77,71 50,00	147,64 95,00
	1.4. Anticamera si Cabinet director adjunct 1				

	1.4.3. Pardoseli				
RpCK42E	Desfacerea pardoselilor reci din plinte, scafe turnate pe loc sau prefabricate	m	37,800	12,57 12,50	475,33 472,50
CG36A	Pardoseli din placi laminat (Clasa 33, grosimea minima 10mm) montate pe uscat cu pozarea stratului sintetic pe suport existent, inclusiv plintele de LEMN (Norma 1m/m ²) si curatarea, in incaperii mai mare de 16 mp (Culoarea se va coordona cu beneficiarul)	m ²	39,600	356,89 65,00	14 132,72 2 574,00
CN17A	Vopsitorii cu vopsele si emailuri pe baza de rasini alchidice aplicate pe timplarie din lemn, executate cu 2 straturi email alchidic inclusiv grundul (plinte)	m ²	3,800	77,71 50,00	295,29 190,00
	1.5. Cabinet director adjunct 2 si Cabinet contabil				
	1.5.3. Pardoseli				
RpCK42E	Desfacerea pardoselilor reci din plinte, scafe turnate pe loc sau prefabricate	m	25,600	12,57 12,50	321,92 320,00
RpCK41C	Desfacerea pardoselilor din covor din PVC pe suport sau fara suport textil	m ²	10,000	23,64 23,00	236,39 230,00
CG56A	Sapa din amestec de autonivelare "Nivelir": grosime 10mm	m ²	10,000	89,22 11,70	892,23 117,00

Extras din Devizul local privind „lucrări de reparație interioară la LT G. Meniuc” executate în baza Contractului nr.88 din 24.11.2023

3. Cabinetul Nr. 204				
3.1. Pardoseli				
Desfacerea pardoselilor reci din plinte, scafe turnate pe loc sau prefabricate	m	37,200	15,07 15,00	560,79 558,00
Desfacerea pardoselilor din covor din PVC pe suport sau fara suport textil	m2	78,180	28,24 27,60	2 207,65 2 157,72
Sapa din amestec de autonivelare "Nivelir": grosime 10mm	m2	78,180	102,01 14,04	7 975,25 1 097,64
Pardoseli din placi laminat montale pe uscat cu pozarea stratului sintetic pe suport existent	m2	78,180	335,42 78,00	26 222,84 6 098,04
Plinte din PVC, montate orizontal la pereti gata tencuiti, prin lipire cu adeziv Prenadez, in incaperi cu suprafete mai mari de 16 mp	m	37,200	64,62 36,00	2 403,96 1 339,20

4. Cabinet adjunct				
4.1. Pardoseli				
Desfacerea pardoselilor reci din plinte, scafe turnate pe loc sau prefabricate	m	18,880	15,08 15,00	284,62 283,20
Desfacerea pardoselilor din covor din PVC pe suport sau fara suport textil	m2	18,590	28,24 27,60	525,00 513,12
Sapa din amestec de autonivelare "Nivelir": grosime 10mm	m2	18,590	102,01 14,04	1 896,37 261,00
Pardoseli din placi laminat montale pe uscat cu pozarea stratului sintetic pe suport existent	m2	18,590	335,42 78,00	6 235,40 1 449,96
Plinte din PVC, montate orizontal la pereti gata tencuiti, prin lipire cu adeziv Prenadez, in incaperi cu suprafete mai mari de 16 mp	m	18,880	64,62 36,00	1 220,08 679,68

În contextul informațiilor prezentate, persistă riscul că procesele-verbale privind executarea lucrărilor în cabinetul 201 și cabinetul directorului adjunct (pozițiile care au fost identificate în ambele proceduri) au fost raportate fictiv. Or, efectuarea repetată a unor lucrări la o distanță de câteva luni este inadmisibilă.

Într-o altă ordine de idei, se prezumă că încheierea acestui contract cu același operator economic sub pretextul efectuării unor posibile „pseudo lucrări” putea fi determinată de decizia **autorității contractante de a valorifica mijloacele financiare spre finele anului bugetar.** Practică care însă poate fi calificată ca fiind una extrem de gravă și poate fi asociată cu potențiale riscuri de fraudă și corupție.

SE RETINE:

Riscurile privind raportarea fictivă a executorii unor lucrări, au fost constatate și în cadrul *Auditului intern desfășurat de către Primăria mun. Chișinău*⁴⁰, care au evidențiat deficiențe privind **neverificarea sau verificarea superficială** a modului de executare a lucrărilor de către unitățile audiate, inclusiv situații în care persoanele responsabile au semnat facturi și procese-verbale de recepție a lucrărilor executate, **care de fapt nu au fost finisate sau livrate integral**. *Vezi extras din Raportul de audit.*

Auditul a scos în evidență anumite deficiențe în modul de gestionare a contractelor atribuite, neverificarea sau verificarea superficială a modului de executare a lucrărilor de către unitățile audiate, inclusiv **situații în care persoanele responsabile au semnat facturi și procese-verbale de recepție a lucrărilor executate, a bunurilor livrate, care nu erau finisate și/sau livrate integral**. De asemenea, în cadrul auditului precedent au fost constatate aspecte problematice în evidența contactelor încheiate, dar și cazuri care contractele nu corespundeau cerințelor regulamentare, inclusiv:

3.2.7. GESTIONAREA INEFICIENTĂ ȘI IRESPONSABILĂ A BANILOR PUBLICI

Potrivit *art.7 lit.a) și lit.k) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*, reglementarea relațiilor privind achizițiile publice se efectuează în baza principiului **utilizării eficiente a banilor publici și asumarea răspunderii în cadrul procedurilor de achiziție publică**.

Totodată, în conformitate cu art.22 alin.1) din *Legea integrității nr.82/2017*, în vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice, constituite ca rezultat al muncii societății prin aportul contribuabililor, precum și a mijloacelor din fonduri externe, ***conducătorul entității publice și agenții publici asigură gestionarea alocațiilor bugetare, administrează patrimoniul public în baza principiilor bunei guvernări, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de control intern managerial și organizarea auditului intern în sectorul public.***

⁴⁰ Raport 2023/5 Follow-up al stadiului de implementare a recomandărilor înaintate în Raportul de audit privind evaluarea eficienței și conformității achizițiilor publice, efectuate de către Direcția generală educație tineret și sport și direcțiile educație tineret și sport de sector în anul 2021, cu accent pe controlul intern managerial existent, aprobat prin dispoziția nr. 146-d din 21.04.2022 aprobat prin dispoziția PG nr. 378-d din 10.08.2023

În acest sens, administrarea și gestionarea eficientă a banilor publici presupune aplicarea procedurilor de achiziții publice concurențiale și transparente, precum și **utilizarea criteriilor care să reflecte avantajele de natură economică ale ofertelor în vederea obținerii raportului optim între calitate și pret.**

În contextul dat, de remarcat că cele mai reprezentative cazuri privind gestionarea ineficientă și irațională a banilor publici au fost identificate în cadrul entităților evaluate anume spre finele anului bugetar.

Or, anume spre sfârșitul anului sunt achiziționate bunuri, servicii și lucrări prin contracte directe la limita plafonului valoric stabil de *Legea nr.131/2015*, iar prețurile achizițiilor fiind mult mai mari comparativ cu cele de pe piață.

De menționat că, entitățile evaluate motivează achiziționarea prin contracte directe în special la finele anului prin diverse motive, precum necesități stringente sau alocații suplimentare de mijloace bugetare, situații în care autoritățile nu dispun de timp suficient în vederea desfășurării unei proceduri cu publicare.

În contextul motivațiilor enunțate de entități, evidențiem practica defectuoasă și abuzivă de achiziționare a bunurilor/serviciilor la prețuri mult mai mari ca cele de pe piață, fapt care poate fi asociat direct cu riscul gestionării ineficiente și iresponsabile a banilor publici.

SE RETINE!

Practica de gestionare irațională a mijloacelor financiare a fost constatată și în cadrul auditului intern desfășurat la DGETS și DETS de sector, în cadrul căruia au fost constatate **diferențe substanțiale a prețurilor de pe piață și cele contractate de autorități publice** (*DETS Centru, DETS Buiucani și DGETS*).

Extras din raportul de audit intern desfășurat de către Primăria mun. Chișinău.

Tabelul 2: Informație cu privire la impactul financiar al achizițiilor prin proceduri netransparente

Entitatea	Obiectul achiziției	Suma economiei ratate, mii lei	Comentariul auditului
DETS Centru	tehnică de calcul ¹⁵	157,0	comparativ cu prețurile de piață
	tehnică de calcul	96,0	comparativ cu prețurile de piață și COP
DETS Buiucani	utilaj tehnologic	18,0	în cazul utilizării procedurii transparente și nu NFP
	sistem interactiv	26,6	în cazul utilizării procedurii transparente și nu CVM
DGETS	tehnică de calcul ¹⁶	19,7	comparativ cu prețurile de piață

DETS RÎȘCANI:

Fiind examinate Rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice ale DETS Rîșcani pentru anul 2023, s-a stabilit că autoritatea contractantă a achiziționat la finele anului (22.12.2023, 32 de laptopuri a căror valoare este cu circa 25% mai mare ca cele de pe piață.

Dat fiind faptul că la licitația desfășurată de către DETS Rîșcani în vederea achiziționării „tehnicii de calcul, televizoare, proiectoare, echipament și accesorii pentru computer pentru instituțiile subordonate”, **nici un participant nu a întrunit condițiile de calificare – procedura a fost anulată.**

Vezi mai jos extras din Darea de seamă privind anularea procedurii de atribuire.

„B. [redacted] SRL	Pentru Lotul nr.4 - nu corespunde specificației tehnice solicitate paramentrul tehnic la laptopul propus în specificația de la producător și confirmăm că, într-adevăr specificația Wi-Fi nu este 6E, este doar Wi-Fi6) Pentru Lotul nr.12 - prețul propus este mai mare decit suma estimativă și depășește alocațiile disponibile. Pentru Lotul nr.11 - preț neavantajos.
--------------------	---

Urmare a anulării procedurii de licitație, inclusiv conform necesității stringente de achiziționare a 32 de laptopuri, DETS Rîșcani a contractat direct operatorul economic SRL „B.P.” – **participant în procedură de licitație care nu a întrunit condițiile de calificare** . Vezi mai jos extras din raportul de monitorizare a contractelor privind achizițiile publice.

Handwritten document snippet showing contract details. The date 22.12.23 is circled in red. The amount 351,300,00 is circled in red and labeled 'Laptopuri'. Other visible text includes '96/02', 'B. [redacted] SRL', and '2023-0000006051'.

De remarcate, că **valoarea totală a contractului care a constituit 351 mii lei a depășit dublu pragul valoric admisibil**, or potrivit pct.6 din HG nr.870/2022, autoritatea contractantă are dreptul să încheie **contracte directe** cu operatorul economic pentru achiziții de bunuri până la **150 mii lei/fără TVA**.

Mai mult, în vederea confirmării utilizării iraționale a banilor publici, au fost comparate **prețurile aceluiași operator economic** propuse pentru Laptop cu caracteristici identici din **procedură directă** (specificațiile tehnice a Contractului nr.96/2023) și din **licitația deschisă din anul 2024**.

Drept urmare, au fost identificate prețuri **mai mari cu circa 25% la bunuri care sunt achiziționate** în ultimele zile ale anului bugetar (din contracte directe). Or, același Laptop în procedură directă costă **10 989 lei/cu TVA**, în timp ce în procedură transparentă fiind la preț de **8394 lei/cu TVA**. Vezi mai jos extrase din specificațiile tehnice în acest sens.

Extras din licitație a ofertei operatorului SRL „B.P”

Nr.	Cod CPV	Denumirea bunurilor / serviciilor	Unitatea de măsură	Cantitatea	Preț unitar (fără TVA), MDL	Preț unitar (cu TVA), MDL	Suma (fără TVA), MDL
1	2	3	4	5	6	7	8
LOT 3	3021310 0-6	LAPTOP	Buc.	55	6995,00	8394,00	304725,00
LOT	3021310	Calculatoare/computere All in One PC	Buc.	32	8675,00	10380,00	8775,00

Extras din contract direct a ofertei operatorului SRL „B.P”

Cod CPV	Denumirea bunurilor	Unitatea de măsură	Cantitatea	Preț unitar (fără TVA)	Preț unitar (cu TVA)	Suma Fără TVA
1	2	3	4	5	6	7
	Bunuri					
30213100-6	Laptop	buc	32	9150,00	10980,00	292800,00
	TOTAL:					292800,00

În concluzie, suma economiei ratate pentru DETS Rîșcani doar într-o singură procedură privind achiziționarea a 32 de laptopuri a constituit **82 mii lei**, mijloace financiare care puteau fi economisite și valorificate rațional de către autoritate contractantă.

DETS BUIUCANI:

- Urmare a examinării procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DETS Buiucani, precum și contrapunerea ofertelor aceluiași operator economic în diferite proceduri de achiziții, s-a constatat **lipsa capacităților de administrare eficientă a banilor publici, manifestată prin dezinteresul sau a interesului ascuns a autorității contractante întru achiziționarea unor servicii mai ieftine.**

Întru întărirea afirmațiilor prenotate, au fost aleatoriu comparate aceleași poziții ale aceluiași operator economic în proceduri diferite.

Astfel, fiind contrapuse prețurile din licitația deschisă privind „*lucrări de reparație la IP LT N. Gogol*”(august 2024) și prețurile din contractul de valoare mică privind „*lucrări de reparație la IET 110*” (iulie 2024), **s-au constatat unele prețuri duble la lucrările achiziționate prin proceduri directe.** *Vezi analiza comparativă în tabelul de mai jos.*

ANALIZA COMPARATIVĂ A PREȚURILOR OFERTELOR DIN PROCEDURI DIRECTE ȘI CELE DIN LICITAȚII DESCHISE		
Tipul lucrării/manoperă	Oferta din LD	Oferta din Contract direct
	Valoare pe unitate de măsură lei	
Nisip sortat nespălat de râu și lacuri 0,0-3,0 mm	280,00	396,63

Muncitor necalificat	38,49	83,27
Muncitor deservire	38,49	83,27
Muncitor	38,49	83,27
Ciment portland P 40 saci S388	2,40	4,43

Astfel, este inexplicabilă cauza unor astfel de discrepante a prețurilor ce aparțin unui singur operator, precum și motivul pentru care DETS Buiucani nu a negociat cu autoritatea contractantă pentru a stabili prețuri cel puțin similare celor din proceduri transparente.

Drept urmare, din acțiunile autorității contractante se relevă lipsa interesului pentru achiziționarea unor servicii mai ieftene, or autoritatea contractantă nu urmărește scopul gestionării eficiente a mijloacelor financiare, ba din contra, acceptă unele oferte neatractive.

➤ Procedura de achiziție publică organizată de către DETS Buiucani privind „servicii de elaborare a documentației de proiect pentru reconstrucția gimnaziului nr.52” în valoare de 540 mii lei, servicii care într-un final nu au fost utilizate din motivul anulării procedurii de reconstrucție a gimnaziului.

În acest sens, grupul de lucru pentru achiziții din cadrul DETS Buiucani fără a se asigura că resursele financiare pentru reconstrucția Gimnaziului nr.52 vor fi alocate, a desfășurat procedura de NFP⁴¹ în valoare de 540 mii lei. În consecință, procedura de reconstrucție a Gimnaziului fiind anulată din lipsa finanțării. Astfel, se atestă că 540 mii lei au fost cheltuiți nejustificat. *Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare în acest sens.*

NFP nr. 2 din 22.03.2022	SRL D [redacted]	09/S din 22.03.2022	Servicii de elaborare a documentației de proiect pentru „Reconstrucția Gimnaziului nr. 52, str. Cornului, 10	540 000,00
--------------------------	------------------	---------------------	--	------------

Totodată, urmează de remarcat că fiind examinate rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice pentru anii 2023-2024 – „lucrările de reparație la Gimnaziul nr. 52” nu au fost regăsite ca fiind executate sau planificate.

Astfel, reiterăm asupra deficiențelor privind **gestionarea irațională și ineficientă a banilor publici**, iregularități admise inclusiv datorită **activității neconforme și superficiale a grupului de lucru pentru achiziții.**

3.2.8. APLICAREA DISCREȚIONARĂ ȘI ABUZIVĂ A CONTRACTELOR DIRECTE LA LIMITA VALORILOR ADMISIBILE

⁴¹ NFP – Negocierea fără publicare prealabilă a anunțului.

Procedurile privind atribuirea contractelor de achiziții publice sunt stabilite la *art.46 alin.(1) al Legii nr.131/2015 privind achizițiile publice*, care enumeră modalitățile prin care autoritatea contractantă poate atribui un contract, printre acestea se enumeră: *licitație deschisă, licitație restrânsă, dialog competitiv, proceduri negociate, cerere a ofertelor de prețuri, concurs de soluții, achiziție în cazul serviciilor sociale și al altor servicii specifice, parteneriat pentru inovare.*

De asemenea, potrivit *art.2 alin.(4) al Legii nr.131/2015*, **contractele de achiziții publice de valoare mică**, sunt reglementate de ***Regulamentul achizițiilor publice de valoare mică, aprobat de Guvern.***⁴²

Potrivit prevederilor *Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 870/2022* identificăm următoarele modalități de achiziționare:

1. **În baza facturii de plată:** în cazul în care valoarea achiziției nu depășește 50 000 de lei fără taxa pe valoarea adăugată.
2. Încheierea de **Contracte directe** cu operatorul economic pentru:
 - bunuri și servicii: de la 50 000 până la 150 000 lei;
 - lucrări: de la 50 000 până la 200 000 lei;
 - serviciile sociale și alte servicii specifice enumerate în anexa nr.2: de la 50 000 până la 300 000 lei.
3. **Desfășurarea achizițiilor publice de valoare mică prin intermediul SIA „RSAP”,** cu excepția cazurilor prevăzute la pct.14, pentru:
 - bunuri și servicii: de la 150 000 până la 300 000 lei;
 - lucrări: de la 200 000 până la 375 000 lei;
 - serviciile sociale și alte servicii specifice enumerate în anexa nr.2: de la 300 000 până la 600 000.

Totodată, potrivit pct.1 din Deciziei CMC nr.2/2 din 06.02.2020⁴³, *în scopul asigurării utilizării eficiente a resurselor financiare, transparente și imparțialității procesului de achiziții publice*, Direcțiile generale și instituțiile publice de învățământ au fost obligate să efectueze **toate achizițiile publice prin intermediul platformei electronice – MTender, inclusiv cele de valoare mică, fiind exceptate de la efectuarea prin intermediul platformei doar a celor care nu depășesc 80 mii lei fără TVA**⁴⁴. *Vezi mai jos extras din Decizie nr. 2/2 din 06.02.2020.*

⁴² Art.2 alin.(4) din Legea nr.131/2015 „Contractele de achiziții publice a căror valoare estimată, fără taxa pe valoarea adăugată, nu depășește pragurile menționate la alin.(1) sînt reglementate de Regulamentul achizițiilor publice de valoare mică, aprobat de Guvern”.

⁴³ Decizia CMC nr.2/2 din 06.02.2020 „Cu privire la efectuarea achizițiilor publice prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice- MTender”

⁴⁴ Notă – prin Decizia CMC nr.7/9 din 09.06.2020 „cu privire la modificarea Deciziei CMC nr. 2/2 din 06.02.2020”, Decizia nr. 2/2 din 06.02.2020 a fost completată cu un punct care prevede excepție pentru DGAMS și IMSP municipale.

DECIZIEnr. 2/2din 06 februarie 2020

Cu privire la efectuarea achizițiilor publice prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice-MTender

În scopul asigurării utilizării eficiente a resurselor financiare, transparenței și imparțialității procesului de achiziții publice, în temeiul Hotărârii de Guvern nr. 655/2016 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică”, art. 6 alin. (2) din Legea privind statutul municipiului Chișinău nr. 136/2016, art. 14 alin. (2) și art. 19 alin. (4) din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006, Consiliul municipal Chișinău DECIDE:

1. Autoritățile contractante din cadrul Primăria municipiului Chișinău, direcțiile generale, instituțiile publice de învățământ, instituțiile medico-sanitare publice, întreprinderile municipale și societățile pe acțiuni cu cota majoritară de participare a Consiliului municipal Chișinău vor efectua toate achizițiile publice prin intermediul achiziții publice electronice-MTender, inclusiv până la 200 000 lei pentru bunuri și servicii și 250 000 lei pentru lucrări.

2. Achizițiile publice care sunt stipulate în punctul 1 al prezentei decizii nu vor fi aplicabile în cazul în care au ca și obiect procurarea de agent termic, energie electrică, apă potabilă, servicii de canalizare, salubritate, produse petroliere, bilete de avion și servicii de asigurare, precum și pentru achizițiile de urgență unde din cauza unor evenimente imprevizibile și a termenelor restrânși, până la trei zile, nu este justificată efectuarea achiziției prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice-MTender.

3. Achizițiile publice a căror valoare nu depășește suma de 80000 lei, fără taxă pe valoare adăugată, pot fi efectuate și în afara platformelor electronice de achiziții.

Astfel, prin Decizia dată, CMC a creat un **instrument/mecanism de conformare la cadrul legal**, în vederea transparentizării procesului de achiziții publice, stabilind în sensul dat o condiție adițională la cea stabilită de cadrul normativ.

Contrar celor prevăzute în decizia CMC, **circa 90% din** contractele de valoare mică ce **depășesc limita de 80 mii lei** nu sunt desfășurate prin intermediul platformei MTender. Astfel, se atestă o **neconformare a entităților evaluate la cerințele instituite** prin Decizia CMC.

Referindu-ne la procedura de selectare a contractelor de valoare mică, atragem atenția asupra faptului că această modalitate de contractare urmează a fi utilizată cu respectarea mai multor criterii, cum ar fi: **utilizarea eficientă a resurselor financiare, transparența, obiectivitatea și imparțialitatea procesului de achiziție, din motive de urgență, ca urmare a apariției unor necesități neplanificate sau evenimente imprevizibile.**

În acest sens, subliniem că limitele maxime stabilite de *HG nr.870/2022* sunt indicate **pentru a ghida** autoritatea contractantă în vederea neadmiterii utilizării

contractării directe într-un mod abuziv, nu și pentru a utiliza metoda contractării directe „la ordinea zilei”.

SE RETINE!

Constatările privind practica de atribuire a contractelor de valoare mică la limita valorii admisibile au fost identificate și în cadrul Raportului de audit intern desfășurate de către Primăria mun. Chișinău⁴⁵, *vezi mai jos extras în acest sens.*

Unitatea auditată	Nr. contracte > 235 mii bunuri și servicii > 295 mii lei lucrări		Suma contractelor, mii lei	
	2022	2023	2022	2023
DGETS	6	4	1526,0	1010,4
DETS Buiucani	25	10	6743,5	2510,6
DETS Botanica	38	13	10055,3	3055,6
DETS Centru	31	15	8161,6	4073,1
DETS Ciocana	10	3	2562,5	719,8
DETS Râșcani	12	7	3098,7	1612,7

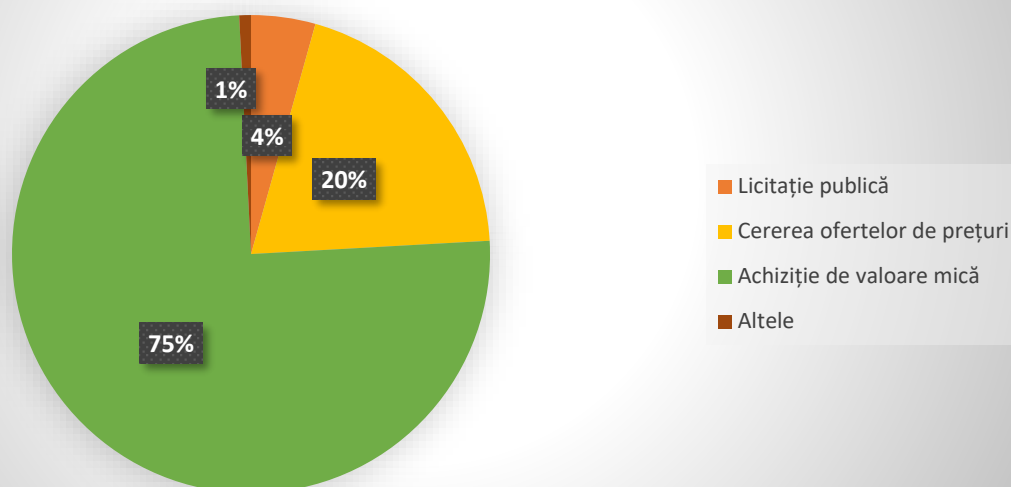
Astfel, deși cadrul legal prevede multiple modalități de atribuire a contractelor de achiziții publice, se relevă o utilizare abuzivă/excesivă de către entitățile publice a contractelor directe. Acest fapt, evidențiază unele premise de ignorare premeditată a procedurilor competitive.

DGETS:

Urmare a examinărilor Rapoartelor de monitorizare a contractelor de achiziții publice a entităților evaluate, se atestă un decalaj semnificativ între numărul de proceduri transparente și numărul contractelor directe. *Vezi diagrama de mai jos privind procedurile utilizate de către DGETS, care confirmă utilizarea excesivă a contractelor directe.*

⁴⁵ Raport 2023/5 Follow-up al stadiului de implementare a recomandărilor înaintate în Raportul de audit privind evaluarea eficienței și conformității achizițiilor publice, efectuate de către Direcția generală educație tineret și sport și direcțiile educație tineret și sport de sector în anul 2021, cu accent pe controlul intern managerial existent, aprobat prin dispoziția nr. 146-d din 21.04.2022 aprobat prin dispoziția PG nr. 378-d din 10.08.2023

Numărul mediu de proceduri desfășurate de către DGETS în perioada anilor 2022-2023

Pe lângă utilizarea excesivă a contractelor directe, datele prezentate supra indică și asupra **planificării defectuoase** a procedurilor de achiziții publice. Or, pe parcursul mai multor ani, DGETS în cadrul identificării necesităților și planificărilor anuale **optează în principal pentru realizarea achizițiilor publice de valoare mică prin contracte directe**. Corespunzător, această practică **nu reprezintă o excepție sau cazuri de strictă necesitate, ci mai mult o practică constantă** utilizată vicios de-a lungul anilor.

De menționat că potrivit *pct.8 din HG 870/2022*, la realizarea achizițiilor publice de valoare mică, **autoritatea/entitatea contractantă asigură atât utilizarea eficientă a resurselor financiare, cât și transparenta, obiectivitatea și imparțialitatea procesului de achiziție și încrederea publică față de acesta.**

Astfel, contrar criteriilor stabilite de HG 870/2022, entitățile publice se bazează strict pe criteriul **încadrării în pragurilor valorice** stabilite de lege. Chiar și în cazul în care procedura de achiziție poate fi desfășurată prin platforma *MTender* prin una din modalități precum COP sau LD, entitățile publice evaluate planifică și desfășoară în principal **proceduri prin contracte directe**.

DETS BOTANICA:

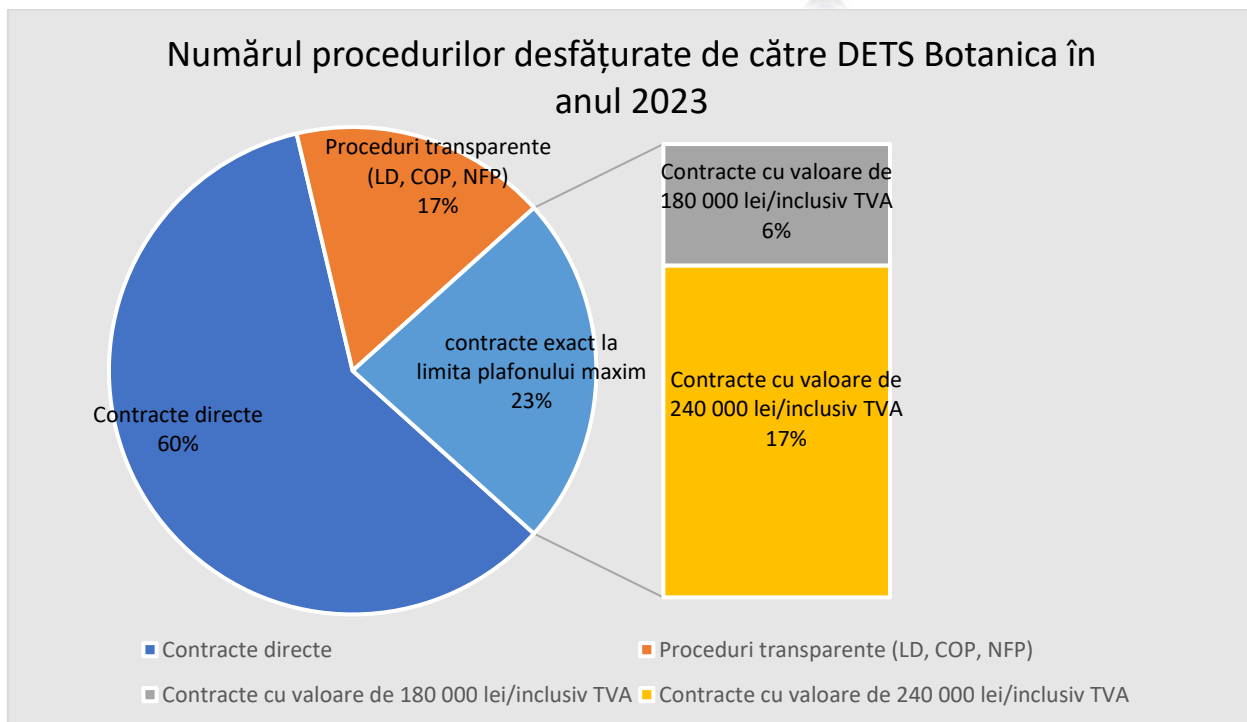
Fiind examinate *rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice desfășurate de către DETS Botanica*, s-a constatat atât **utilizarea excesivă a contractelor directe**, cât și a practicii de încheiere a contractelor la **limita plafonului maxim stabilit de lege.**

Vezi mai jos extrasul din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții publice DETS Botanica, unde în cazul a 6 poziții valoarea contractului a fost de **239 999 lei/cu TVA, în timp ce plafonul maxim pentru lucrări este de 240 000 lei/cu TVA.**

90	SRL [REDACTED]	Contract nr. 60	16.06.2023	CVM	239999 servicii de evaluare bunului imobil
91	SRL [REDACTED]	Contract nr. 61	19.06.2023	CVM	239994 Lucrări de reparație a rețelelor ingineresti la Grădinița 141
92	SRL [REDACTED]	Contract nr. 62	26.06.2023	CVM	239268 Lucrări de reparație a sălii festive (IET 141) la instituția subordonată DETS Botanica
93	SRL [REDACTED]	Contract nr. 63	26.06.2023	CVM	153466.97 lucrări de reparație instalațiilor electrice în cadrul TO Poienița Veselă subordonat DETS Botanica
94	SRL [REDACTED]	Contract nr. 64	26.06.2023	CVM	128892 Lucrări de amenajarea teritoriului curții
95	SRL [REDACTED]	Contract nr. 65	26.06.2023	CVM	239952.47 Lucrări de reparație curente în cadrul LT Mihai Eminescu
96	SRL [REDACTED]	Contract nr. 66	23.06.2023	CVM	239900 lucrărilor de reparație în caz de avariere în instituțiile de învățământ subordonate DETS Botanica în anul 2023
97	SRL [REDACTED]	Contract nr. 67	23.06.2023	CVM	239998.18

În cazul dat, persistă riscul că entitatea contractantă premeditat încheie multiple contracte directe la limita plafonului pentru a crea de fapt o percepție de respectare a cadrului legal, însă în realitate fie combină contractele directe cu cele din proceduri transparente, fie divizează obiectul contractului.

În vederea probării constatărilor enunțate supra privind regularitatea aplicării contractelor de valoare mică, și celor a căror valoare este exact la limita stabilită de plafonul maxim, se prezintă următoarea diagramă:

În concluzie, conchidem asupra faptului că entitățile publice **utilizează în unele cazuri abuziv procedura contractării directe**, aplicând norma care stabilește pragurile valorice ca o condiție de bază, nu ca și o excepție în cazurile strict necesare sau din motive de maximă urgență.

DETS CENTRU:

Fiind examinate *rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice desfășurate de către DETS Centru*, s-a constatat atât **utilizarea abuzivă a contractelor directe**, cât și a **practicii de încheiere a contractelor la limita plafonului maxim stabilit de lege**. *Vezi mai jos extras din Raportul de monitorizare a contractelor de achiziții publice DETS Centru*, unde în cazul a 4 poziții la rând valoarea contractului este de **239 mii lei/cu TVA, în timp ce plafonul maxim pentru lucrări este de 240 mii lei/cu TVA**.

[redacted]	SRZ	Instituția DETS	Servicii de reparare a sistemului de încălzire, găsit și condiționare pentru anul 2021	222500	239.980,50	06-22/15 /18.01
[redacted]	SRZ	Instituția DETS	Servicii de reparare a utilitatilor tehnologice si informatice pentru anul 2022	222500	239.840,00	07-22/15 /18.01
[redacted]	SRZ	Instituția DETS	Servicii de reparare a sistemului electric pentru anul 2022	222500	239.509,00	08-22/15
[redacted]	SRZ	Instituția DETS	Servicii de elaborare si verificare a documentatiei de	31120	239.990,00	09-22/15

În cazul dat, persistă riscul că entitatea contractantă premeditat încheie multiple contracte directe la limita plafonului pentru a crea de fapt o percepție de respectare a cadrului legal, însă în realitate fie combină contractele directe cu cele din proceduri transparente, fie divizează obiectul contractului.

Mai mult, s-a constatat că entitățile publice stabilesc eronat obiectul achiziției, astfel, catalogând bunurile și serviciile în categoria de lucrări. Acest fapt, le permite să majoreze pragul valoric cu 50 mii lei doar datorită unei asemenea manipulari.

În cadrul DETS Centru au fost identificate unele contracte al cărui obiect al achiziției erau „lucrări”, fiind indicat și codul CPV⁴⁶ specific lucrărilor, deși de facto a fost achiziționate **servicii sau bunuri**.

În acest sens, au fost examinate două contracte încheiate de către DETS Centru în vederea executării „reparației și montării tavanelor armstrong”, potrivit cărora autoritatea într-un caz a catalogat obiectul ca fiind „lucrare” iar în alt caz ca „serviciu”, indicând în acest sens diferite coduri CPV.

Vezi mai jos extrase din contracte în acest sens.

Specificația din Contractul nr. 17-24/S SERVICII

Nr.	Denumirea lucrărilor	Cod CPV	Unitatea de măsură
1	lucrările de reparație și montare a tavanelor armstrong și a sistemului de iluminat la Grădinița nr.55, instituție subordonată DETS sec.Centru	45200000-9	Instituții
TOTAL			

Cod CPV ▲	Descrierea obiectului contractului de achiziții
90512000-9	Servicii de transport de deșeuri menajere

Specificația din contractul nr.36-24/L LUCRĂRI

Cod CPV	Denumirea bunurilor/serviciilor	Unitatea de măsură
1	2	3
	Servicii	
	Lotul 1	
	Servicii de reparație și montare a tavanelor armstrong la Grădinița nr.12	Instituție
90512000-9	Servicii de reparație și montare a tavanelor armstrong la Grădinița nr.23, instituție din subordinea DETS sec.Centru	Instituție

Cod CPV ▲	Descrierea obiectului contractului de achiziții
45200000-9	Lucrări de construcții complete sau parțiale și lucrări publice

Deși în esență obiectul achiziției în ambele cazuri sunt identice, DETS Centru aplică eronat codului CPV pentru a putea manipula obiectul contractului.

⁴⁶ Codul CPV stabilește un singur sistem de clasificare pentru achizițiile publice cu scopul de a standardiza referințele utilizate de autoritățile și entitățile contractante pentru a descrie obiectul contractelor de achiziții publice.

NOTĂ!

Utilizarea abuzivă a contractelor directe în lipsa unor proceduri transparente a fost constatată și în cadrul auditului intern desfășurat de către Primăria mun. Chișinău la DETS Centru.

Mai mult, urmare a misiunii de audit desfășurate a fost inițiată **anchetă de serviciu** pe numele conducătorului DETS Centru privind încălcarea prevederilor statuate în *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*.

Din conținutul Procesului-verbal al Comisiei de disciplină **se evidențiază practica abuzivă de încheiere a unor contracte netransparente**. *Vezi mai jos extras din Procesul-verbal.*

V.S. [redacted]: Argumentele persoanelor responsabile, motivul comiterii greșelilor, registrul contractelor achizițiilor publice a fost rescris, conține înscrisuri neclare, nu putem da asigurare că contractele neraportate se limitează la cele 15 identificate de auditori: prezentarea registrului achizițiilor publice vechi, motivul de a fi transcris, mai există o altă modalitate de evidență, raportare a contractelor achizițiilor publice.

Din totalul achizițiilor publice de valoare mică care au însumat circa 27 mln lei doar un singur contract în valoare de 200 mii lei a fost încheiat prin procedura transparentă, prin intermediul platformei Mtender?

DETS BUIUCANI:

Referindu-ne la procedurile de achiziții publice desfășurate de către DETS Buiucani, evidențiem că un șir de *servicii/bunuri/lucrări* sunt **achiziționate/contractate constant de entitate publică (în fiecare an)**. Astfel, deși necesitățile entității sunt cunoscute și planificate, autoritatea preferă **contractarea directă a operatorilor, eludând astfel procedurile transparente de selectare și atribuire a contractelor.**

Cu titlul de exemplu în acest sens se enumeră următoarele bunuri/servicii pe care DETS Buiucani le achiziționează în fiecare an: *apă potabilă, produse de igienă, materiale didactice (registre), rechizite de birou și servicii de deratizare și dezinsecție pentru instituțiile din subordinea DETS ș.a.*

Prin urmare, deși autoritatea contractantă își cunoaște necesitățile care practic nu se schimbă în ultimii ani, aceasta preferă contractarea directă a operatorilor economici.

În vederea neadmiterii desfășurării unor proceduri urgente, precum și pentru respectarea principiului transparentizării procedurilor de achiziții publice și eficienței utilizării banilor publici, **autoritatea contractantă urmează să opteze pentru o procedură transparentă și competitivă, deși din punct de vedere valoric poate încheia contracte de valoare mică.**

De remarcat că autoritatea contractantă achiziționează unele bunuri de **3 sau 4 ori pe an (ex. apă potabilă)**, contractând direct **un anumit operator economic**. Practica dată poate genera **premise de divizare a contractelor**. Or, în anul 2023 DETS Buiucani a achiziționat în baza contractelor directe apă potabilă de la SRL „A” în valoare totală de circa 445 mii lei.

CC Ac SRL	06-23/B 13.03.2023	CVM	Apă potabilă pentru instituții din subordinea DETS Buiucani	239 856,00
CC Ac SRL	13-23/B 26.05.2023	CVM	Apă potabilă pentru taberele cu sejur de zi	39 933,00
SRL CC Ac	22-23/B 20.09.2023	CVM nr. MD- 169451958 9629	Apă potabilă pentru instituții din subordinea DETS Buiucani	165 510,00

Urmare a utilizării excesive a contractelor directe, se **periclitează procesul transparent și concurențial a procedurilor de achiziții publice, generând astfel unele riscuri de fraudă și corupție în cadrul autorităților publice.**

DETS CIOCANA:

Urmare a examinării licitației deschise desfășurate de către DETS Ciocana privind achiziționarea „serviciilor de întreținere și de reparare a utilajului tehnologic pentru 31 instituții de învățământ subordonate DETS sectorul Ciocana, anul 2024”, **s-a constatat că autoritatea contractantă a respins oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic, fără o motivare clară a deciziei luate în acest sens.**

Potrivit art.31 din Codul administrativ al RM, actele administrative individuale și operațiunile administrative scrise **trebuie să fie motivate.**

Astfel, grupul de lucru pentru achiziții al DETS Ciocana urmare a examinării ofertelor, constata că unul din cei doi operatori economici participanți la procedura de licitație **a prezentat Devize cu calcule eronate, astfel, oferta acestuia fiind respinsă.**

SE RETINE!

De menționat că în ultimii ani, în cadrul procedurilor de licitație privind achiziționarea „serviciilor de întreținere și de reparare a utilajului tehnologic” **participă constant 2 operatori economici.** Astfel, de fiecare dată fiind desemnat câștigător operatorul

economic SRL „S-S” pentru oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic, iar oferta concurențială a SRL „T” fiind respinsă.

Însă, în anul 2024 situația devine diametral opusă. Astfel, oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic a operatorului economic „T”, comparativ cu cea a operatorului SRL „S-S”, a fost respinsă de către grupul de lucru pentru achiziții al DETS Ciocana.

Nefiind de acord cu opinia grupului de lucru, agentul economic a contestat decizia la ANSC, urmare a cărui fapt ultimii s-au expus asupra **lipsei unei motivări detaliate și concrete care au stat la baza Deciziei de respingere a DETS Ciocana, precum și insuficiența transparenței în procesul de evaluare a ofertelor.**

Vezi mai jos extras din Decizia ANSC.

În acest context, Agenția atestă că autoritatea contractantă, prin scrisoarea nr. 01-20/402 din 15.12.2023, a informat operatorul economic „TI [REDACTED]” despre faptul că oferta a fost respinsă în temeiul art. 69 alin. (6) lit. c) din Legea nr. 131/2015 din motiv că „În urma examinării Devizelor prezentate de către OP în cadrul procedurii, s-a constatat că S.C. „ [REDACTED]” L a prezentat Dervizul local, Formularele 3, 5, 7 cu calcule eronate, Autoritatea contractantă fiind în absolută imposibilitate de a percepe costul final al întregului Deviz. Chiar dacă, conform art. 69 alin. (3) din Legea nr. 131 din 03-07-2015 privind achizițiile publice, AC are dreptul de a cere explicații în scris asupra ofertelor prezentate de către OP, alin. (4) al art. 69 din același act normativ, prevede că AC nu va admite modificări ale ofertei, inclusiv ale prețului”, însă fără a fi detaliate motivele concrete care au stat la baza acestei decizii, respectiv motivele neacceptării ofertei contestatorului expuse clar/explicit, motivarea actului administrativ fiind expusă într-o manieră ambiguă și, prin urmare, contrară prevederilor art. 31 din Codul administrativ potrivit cărora actele administrative individuale și operațiunile administrative scrise trebuie să fie motivate.

În această ordine de idei, Agenția constată faptul că prin neinformarea operatorului economic contestator a motivelor concrete/explicite care au stat la baza respingerii ofertei sale, autoritatea contractantă a încălcat cadrul normativ în vigoare, fapt care se transpune într-o transparență insuficientă a autorității contractante în acțiunile sale în procesul de evaluare a ofertelor, dar și a încălcat imperativele stabilite de art. 7 lit. b) și art. 31 alin. (5) din Legea nr. 131/2015, iar contestatorul fiind în imposibilitate să beneficieze efectiv de calea de atac în fața Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor întru aducerea argumentelor de fapt și de drept pentru fiecare motiv de respingere invocat.

Ținând cont de constatările ANSC, se relevă o activitate **superficială și lipsită de transparență a grupului de lucru DETS Ciocana, fapt care a generat adoptarea unor decizii de respingere neîntemeiate, și nu în ultimul rând a tergiversat întregul proces de achiziție publică.**

3.2.9. NEJUSTIFICAREA NECESITĂȚILOR ENTITĂȚILOR PUBLICE ÎN CADRUL MODIFICĂRII PLANURILOR PENTRU ACHIZIȚII PUBLICE

Urmare a examinării Planurilor de achiziții publice, în mod special a modificărilor operate la planul de achiziții publice anuale, s-a constatat că modificările operate **nu sunt**

precedate de o justificare, inclusiv juridică a necesităților. Totodată, modificările operate nu au la bază un act normativ intern (*lipsește Ordinul motivat al conducătorului privind modificarea Planului de achiziții publice*).

SE REȚINE!

Potrivit pct.19.13 din *Regulamentul de activitate a DGETS*, conducătorul entității are **obligația de a emite ordine** ce vizează activitatea de bază a Direcției generale și să controleze executarea acestora.

Astfel, în vederea neadmiterii unor interpretări abuzive cu privire la necesitățile entității, **se impune aprobarea Planurilor de achiziții publice, precum și a modificărilor operate doar în baza unor acte normative interne motivate din puncte de vedere juridic, atât în cadrul DGETS cât și DETS de sector.**

În concluzie, se menționează că autoritățile publice locale achiziționează bunuri, servicii și lucrări pentru cetățenii lor, din bugetul public (în constituirea căruia o parte considerabilă provine din contribuțiile cetățenilor). Din aceste considerente, procedura de achiziții publice ar trebui să se realizeze în cel mai eficient și corect mod. Dintre toate procesele de lucru, achizițiile publice reprezintă unul dintre cele mai vulnerabile la fraudă și corupție. Spre exemplu, potrivit unui studiu al Forumului Economic Mondial, numai darea de mită în domeniul achizițiilor publice este estimată a fi adăugarea de 10-20% la totalul costurilor contractuale. Adică administrația publică, în acest caz, cheltuiește mai mult cu 10-20% din banii cetățenilor, fără ca acest lucru să reprezinte o plusvaloare pentru cetățeni (ci doar o îmbogățire fără justă cauză a celor chemați să servească interesul public și care se fac vinovați de luare de mită).⁴⁷ Prin urmare, achizițiile publice reprezintă un domeniu major de risc.

Uniunea Europeană, aliniindu-se practicilor internaționale, a subliniat în directiva privind achizițiile publice⁴⁸ necesitatea ca guvernele statelor membre să ia măsuri suplimentare pentru prevenirea riscurilor de corupție în întregul proces de achiziții publice, în special în etapa de identificare a necesităților, care este deosebit de vulnerabilă la interferența politică, precum și în domeniul gestionării contractelor și a efectuării plății.⁴⁹

⁴⁷<https://www.oecd.org/en/topics/anti-corruption-and-integrity.html>

⁴⁸ Directiva 2014/24/UE introduce cerințe noi în materie de monitorizare și de raportare (obligațiile reglementate în art.83-85). Printre aceste noi obligații se numără următoarele: (a) Fiecare stat membru are obligația de a transmite Comisiei, până în luna aprilie 2017, și, ulterior, la fiecare trei ani, un raport de monitorizare care include și informații privind prevenirea, detectarea și raportarea adecvată a cazurilor de fraudă, corupție, conflicte de interese și alte nereguli grave în achizițiile publice. Pe baza rapoartelor primite de la statele membre, Comisia publică periodic un raport privind punerea în aplicare și cele mai bune practici privind politicile naționale de achiziții publice în cadrul pieței interne.

⁴⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_public_proc_en.pdf

DESCRIEREA RISCURILOR

Riscurile de corupție identificate au fost analizate în funcție de nivelul pericolului pe care-l reprezintă pentru societate și pentru entitățile publice evaluate.

Descrierea riscurilor de corupție a fost expusă în matricea probabilității și impactului, prin aplicarea metodei „*scala calitativă*”.

Matricea analizei riscurilor de corupție identificate în cadrul Direcțiilor generale ale CMC conform probabilității de apariție și a impactului acestora:

IMPACT ÎNALT	Riscul nesancționării agenților economici pentru anumite ilegalități	Riscul coruperii active/pasive; Riscul divizării premeditate a achizițiilor publice; Riscul favorizării agenților economici;	Riscul gestionării ineficiente și/sau frauduloase a mijloacelor publice; Riscul trucări de licitații; Riscul obținerea unor remunerații ilicite
IMPACT MEDIU		Riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup	Riscul abuzului de serviciu/excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu
IMPACT SCĂZUT		Riscul neglijenței în serviciu	Riscul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu
	PROBABILITATE MICĂ	PROBABILITATE MEDIE	PROBABILITATE ÎNALTĂ

RECOMANDĂRI:

PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI CHIȘINĂU

1. **Asigurarea implementării conforme a platformelor tehnologice de comunicare (SIA E-Management)** în cadrul tuturor Direcțiilor generale ale CMC și instruirea continuă a angajaților care au acces la platforma dată.
2. Asigurarea respectării prevederilor legale privind *Legea nr.195/2024 privind protecția datelor cu caracter personal*, **întru securizarea și eficientizarea** sistemul informațional aplicabil (SIA E-Management).

CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU

3. **Instituirea unui mecanism de asigurare a executării conforme a actelor emise de către CMC (Decizii/Ordine)**, inclusiv de control în acest sens.
4. **Ajustarea/modificarea Deciziei CMC nr.2/2 din 06.02.2020** cu privire la efectuarea achizițiilor publice prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice „MTender”, în vederea conformării la modificările/pragurile valorice stabilite de *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*.
5. **Monitorizarea semestrială a procedurilor de achiziții publice** desfășurate de către entitățile din subordinea CMC.
6. **Examinarea dărilor de seamă** privind achizițiile publice desfășurate de către Direcțiile generale, în special a informațiilor cu privire la procedurile de achiziție de **valoare mică realizate și acordurile adiționale** de majorare încheiate.
7. **Examinarea în ședințe publice a Rapoartelor anuale ale entităților din cadrul APL a mun. Chișinău** privind modul de gestionare a mijloacelor financiare alocate de către municipalitate prin prisma respectării principiilor buneii guvernări, și anume a transparenței, răspunderii, economicității, eficienței, eficacității, legalității, echității, eticii și integrității în **desfășurarea procedurilor de achiziții publice**.
8. **Ținerea la control și monitorizarea măsurile întreprinse de către Direcțiile generale** privind executarea recomandărilor incluse în Rapoartele de audit intern realizate.

RECOMANDĂRI CĂTRE DIRECȚIILE GENERALE ALE CMC (INCLUSIV SUBDIVIZIUNILE ALFATE ÎN SUBORDINEA ACESTORA)

PRIVIND CONSOLIDĂREA CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ

9. **Respectarea politicii de angajarea și promovare a** agenților publici în bază de **concurs public**, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare. Neadmiterea exercitării interimatului funcțiilor publice, inclusiv de conducere cu depășirea termenelor legale prevăzute de legislație.

10. **Solicitarea de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională** în cadrul **procesului de angajare și promovare** în funcție a agenților publici, în conformitate cu prevederile *art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr.82/2017*.

11. **Ajustarea/completarea paginii web a entităților**, la rubrica „*posturi vacante*” cu următoarele informații:
 - Anunțul cu privire la funcțiile vacante existente, inclusiv scoase la concurs;
 - Condițiile generale și speciale înaintate față de candidații la angajare pentru fiecare funcție vacantă;
 - Formularul de participare necesar a fi completat;
 - Lista candidaților admiși pentru susținerea probei scrise organizate în cadrul concursului pentru ocuparea funcțiilor vacante;
 - Lista candidaților admiși la interviu pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
 - Rezultatele probei scrise pentru ocuparea funcției vacante prin concurs;
 - Învingătorul concursului pentru ocuparea funcției vacante;
 - Lista candidaților care au susținut/promovat interviul pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
 - Alte informații relevante etc.

12. **Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate**, cu obligativitatea conducătorului entității să întreprindă măsurile *prevăzute la art.12 alin (3) din Legea nr. 82/2017*.

13. **Informarea agenților publici**, în momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în

ierarhie și al limitărilor de publicitate și, după caz, cu privire la alte reguli stabilite în acest sens de legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective de agenți publici.

14. **Neadmiterea raporturilor ierarhice nemijlocite** între agenții publici care ocupă o funcție publică și rudele lor directe (*părinte, frate, soră, fiu, fiică*) sau rudele prin afinitate (*soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției*), sau concubinul/concubina în cadrul entității publice.
15. **Transferarea agentul public** care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin.(2) lit.b) art.12 din Legea nr.82/2017 într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare sau, dacă transferul nu este posibil, să îl elibereze din funcția deținută.
16. **Sesizarea Autorității Naționale de Integritate** cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, precum și *sesizarea Autorității Naționale de Integritate* cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată.
17. **Pornirea procedurii disciplinare împotriva agentului public** în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, la demersul Autorității Naționale de Integritate, să înceteze raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia.
18. **Intensificarea controlului managerial** asupra respectării regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor în ierarhie de către angajații Direcțiilor generale din subordinea CMC; *Verificarea candidaților la angajarea întru* constatarea stărilor de incompatibilitate referitoare la activitate sau ocupație și restricțiilor în ierarhie.
19. **Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale** de către funcționarii publici a declarațiilor în conformitate cu rigorile *Legii privind declararea averii și intereselor nr.133/2016*, ținându-se cont de următoarele rigori:
 - *Depunerea în termen a declarațiilor* la angajare/numire sau validare a mandatului; la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu; anuale;
 - *Includerea informațiilor veridice și complete în declarații.*
20. **Desemnarea unei persoane responsabile** în vederea desfășurării instruirilor anuale cu privire la procedura depunerii declarațiilor și completării acestora (*cu informarea sub semnătură*).

21. **Respectarea regimului juridic a conflictelor de interes** în corespundere cu *art. 12 alin. (6) din Legea nr.133/2016*, prin instituirea **Registrului declarațiilor privind conflictele de interes**. **Desemnarea persoanei** responsabile de ținerea Registrului conflictelor de interes.
22. **Neadmiterea practicilor de favoritism** în cadrul entităților publice.
23. **Completarea Codurilor de conduită și etică profesională** a Direcțiilor Generale cu norme care să instituie obligația de neadmitere a favoritismului în activitatea profesională.
24. **Respectarea regimului juridic al cadourilor**, inclusiv monitorizarea executării obligațiilor prevăzute la *art.16 al Legii nr.82/2017*.
25. Instituirea **registrului cu privire la cadourile admisibile** potrivit anexelor *Regulamentului cu privire la regimul juridic al cadourilor, aprobat prin HG nr.116/26.02.2020*.
26. Instituirea **registrului cu privire la cadourile inadmisibile** potrivit anexelor *Regulamentului cu privire la regimul juridic al cadourilor, aprobat prin HG nr.116/26.02.2020*.
27. Publicarea pe paginile web ale Direcțiilor generale a Registrelor cadourilor admisibile și inadmisibile, *potrivit art.16 alin.(5) lit. g) din Legea nr.82/2017*.
28. **Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare** în conformitate cu *art.17 al Legii nr. 82/2017 și HG nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013*.
29. **Adoptarea actului administrativ** de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare de către agenții publici.
30. Instituirea prin act intern a **Registrului special** de evidență al cazurilor de influență necorespunzătoare exercitată asupra agenților publici.
31. **Intensificarea controlului managerial** asupra neadmiterii și tolerării unor influențe necorespunzătoare, inclusiv **tragerea la răspundere disciplinară** a agenților publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge

influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

32. **Neadmiterea și denunțarea neîntârziată a încercărilor de implicare a agenților publici în manifestări de corupție** în conformitate cu prevederile *art. 18 alin. 1) din Legea nr. 82/2017*, prin menținerea de către conducătorul entității a unui climat favorabil pentru promovarea și asigurarea politicii date, motivarea agenților publici de a dezvălui practici ilegale cunoscute, inclusiv asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public și garantarea confidențialității identității angajatului care dezvăluie practici ilegale.
33. **Elaborarea și aprobarea** unui act administrativ/procedură de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a avertizărilor de integritate și de asigurare a protecției agenților publici.
34. **Instituirea prin act intern** a Registrului avertizărilor de integritate.
35. **Desemnarea unei persoane sau a unei subdiviziuni** responsabile de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălcările legii.
36. **Consolidarea climatului de integritate instituțională prin educarea intoleranței angajaților față de incidentele de integritate**, fortificarea mecanismului de control și/sau sancționare a celor care nu denunță manifestările de corupție sau influențele necorespunzătoare la care sânt supuși, precum și intensificarea activității comisiilor disciplinare prin examinarea faptelor ce constituie abateri disciplinare. La fel, se impune respectarea obligațiilor statuate la *art.19 alin.(2) al Legii nr. 82/2017*.
37. **Asigurarea transparenței în procesul decizional**, în conformitate cu *art. 10 alin. 1) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional*, în acest sens se impune: crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional din cadrul Direcțiilor generale, implementarea conformă a *art.20 din Legea nr. 82/2017, inclusiv a normelor Legii nr.239/2008 și HG nr.967/2016*.
38. **Informarea publicului asupra organizării procesului decizional prin:** *publicarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate ale entității publice; publicarea informației privind regulile interne adoptate, a listei generale a părților interesate; informarea publicului, prin intermediul anunțurilor scrise, privind inițierea elaborării deciziei sau, după caz, privind retragerea unui*

proiect de decizie din procesul de elaborare; punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; publicarea raportului anual privind asigurarea transparenței în procesul decizional din cadrul entității publice.

39. **Asigurarea accesului la informații de interes public**, eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității Direcțiilor generale, se impune implementarea conformă a normelor *art.21 din Legea nr.82/2017 și art. 15 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile.*
40. Desemnarea prin act departamental a subdiviziunii sau persoanei responsabile de ținerea Registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public și de recepționarea și înregistrarea cererilor.
41. Instituirea/revizuirea/ajustarea pe pagina web entității a modulului „*Integritate și anticorupție*”, cu publicarea și actualizarea informațiilor de interes public de către Direcțiile generale.
42. **Desfășurarea instruirilor agenților publici** în vederea familiarizării cu Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile (*contra semnătura*).
43. **Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile**, în conformitate cu prevederile *art. art.22 din Legea nr. 82/2017, în acest sens se impune desfășurarea achizițiilor publice în conformitate cu Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.*
44. Includerea/ajustarea pe pagina web a Direcțiilor generale la rubrica „*Transparența*” a compartimentului „*Achiziții publice*” și *publicarea tuturor informațiilor ce se impun.*
45. **Asigurarea respectării normelor de etică și deontologie** în corespundere cu *art. 23 al Legii nr. 82/2017.*
46. **Instituirea și aprobarea pentru fiecare direcție generală a normelor unice (regulament)** care să reglementeze conduita etică și deontologică pentru toate categoriile de angajați ținând cont de specificul de activitate a fiecărei direcții. La elaborarea normelor de etică și deontologie se va ține cont de prevederile Legii nr.25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public, precum și de legislația specială care reglementează activitatea categoriilor de agenți publici încadrați în cadrul entităților vizate, inclusiv de prevederile Legii integrității.

47. **Implementarea regulilor aprobate care urmează să se răsfrângă asupra tuturor** categoriilor de angajați (*funcționari cu statut demnitate publică, funcționari publici, angajați contractuali, personal auxiliar*).
48. **Instruirea continuă a agenților publici, inclusiv la angajare cu privire la** normele de etică și deontologie.
49. *Publicarea pe pagina web* a entității publice normele de etică și deontologie adoptate.
50. **Crearea, sau după caz desemnarea subdiviziunii responsabile de monitorizarea** respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie.
51. **Respectarea conformă a normelor de etică și deontologie, sancționarea disciplinară** a persoanelor care nu respectă normele de etică și deontologie.
52. **Implementarea Standardelor Naționale de Control Intern**, inclusiv documentarea conformă a riscurilor, integrând riscurile de fraudă și corupție în Registrul instituțional al riscurilor în conformitate cu *art. 27 din Legea integrității și a SNCI 9, aprobat prin ordinul MF nr.189 din 05.11.2015*.
53. Desemnarea unei persoanei responsabile de coordonarea activității de organizare și menținere a controlului intern managerial.
54. Identificarea și întocmirea listelor funcțiilor sensibile din cadrul entității publice.
55. Elaborarea reglementărilor interne privind gestionarea funcțiilor sensibile întru conformarea la cerințele *SNCI 12 Divizarea obligațiilor și responsabilităților din Ordinul MF nr.189/2015*.

PRIVIND ASIGURAREA CONFORMITĂȚII PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE

56. **Instituirea unui mecanism privind asigurarea executării uniforme a** Deciziilor/Actelor emise de CMC.
57. **Raportarea anuală în ședințe publice ale CMC** privind modul de gestionare a mijloacelor financiare alocate de către municipalitate prin prisma respectării principiilor bunei guvernări, și anume a transparenței, răspunderii, economicității,

eficienței, eficacității, legalității, echității, eticii și integrității în **desfășurarea procedurilor de achiziții publice**.

58. **Elaborarea/revizuirea și aprobarea Regulamentul intern cu privire la modul de desfășurare**, planificare și achiziționare a bunurilor, lucrărilor și serviciilor potrivit specificului fiecărei entități publice, cu ulterioara **publicare pe pagina web** a entității publice. **Descrierea narativă/schematică** a întregului proces de achiziție publică specifică pentru fiecare entitate în parte. Direcțiile generale care au în subordinea sa **subdiviziuni sectoriale** urmează să descrie detaliat procedura de achiziții publice și relațiile dintre acestea (*elaborarea unor circulare în vederea solicitării și prezentării listei cu necesități de către subdiviziuni*).
59. **Elaborarea, aprobarea și publicarea** pe pagina web a entităților publice a planul anual/provizoriu privind achizițiile publice, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia (*în corespundere cu pct. 18 din Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*).
60. **Includerea obligatorie în Planurile privind achizițiile publice a „codului CPV”** și valoarea obiectului achiziției (*fără TVA*).
61. **Ajustarea/modificarea Planurilor de achiziții publice în baza unui act normativ departamental a conducătorului entității publice**, cu motivarea expresă și justificată a necesităților survenite, cu ulterioară publicare pe pagina web a entității a Planului de achiziții modificat. Totodată, se recomandă ajustarea Planurilor de achiziții publice în cazul identificării și alocării resurselor financiare suplimentare pe parcursul anului.
62. **Limitarea practicii de desfășurare a procedurilor** de achiziții neplanificate care nu sunt prevăzute de Planul de achiziții publice.
63. **Procedurile de achiziție publică neplanificate vor fi inițiate de către grupul de lucru** doar în baza unei note bine argumentate privind necesitatea efectuării unei asemenea achiziții, acceptate de către conducătorul entității;
64. La elaborarea Planurilor de achiziții publice a **se va ține cont de sumele alocate din bugetul municipal pentru anumite categorii de bunuri și servicii**, întru neadmiterea divergențelor între sumele stabilite în planul de achiziții publice și alocațiile bugetare predestinate pentru bunuri și servicii ce urmează a fi achiziționate.

65. **Identificarea, selectarea și aplicarea corectă a procedurilor/tipurilor de achiziție și tehnicilor corespunzătoare** în strictă conformitate cu *Legea nr. 131/2015* și necesitățile entității, fără a admite careva manipulari în vederea evitării desfășurării procedurii de achiziție publică stabilită în lege.
66. **Instituirea unui mecanism de sistematizare a necesităților** de bunuri/servicii /lucrări parvenite din cadrul entităților structurale din subordine, precum și a unor principii de prioritizare/selectare a necesităților sistematizate.
67. **Instituirea unui mecanism de control intern funcțional** privind corectitudinea și eficiența procedurilor de colectare, evaluare piață, sistematizarea, prioritizarea și evaluarea necesităților entităților publice în procedurile de achiziții publice desfășurate de către acestea.
68. **Întocmirea și publicarea** pe pagina web a entității a Dărilor de seamă trimestriale/rapoartelor de monitorizare pentru toate procedurile de achiziții publice desfășurate, inclusiv cele de valoare mică (*factură, contract direct, prin intermediul SIA „RSAP”*).
69. Prezentarea spre informare a rapoartelor/dărilor de seamă CMC, cu indicarea obligatorie a **acordurilor adiționale** (*de majorare/ajustare/modificare*) care au fost semnate pe parcursul perioadei de raportare.
70. Elaborarea procedurii operaționale cu privire la **modificarea/ajustarea, evidența, raportarea și verificarea contractelor de valoare mică** (*cu specificarea nemijlocită a acestora în Regulamentul intern pentru achiziții publice*).
71. Includerea în planul de achiziții a tuturor achizițiilor de valoare mică, precum și a modalității planificate a fi utilizate pentru fiecare caz în parte (*factură, contract direct, achiziție prin intermediul SIA „RSAP”*).
72. Evitarea **voalării obiectului contractului privind achizițiile publice sau indicarea generală a acestui**. Se recomandă descrierea desfășurată/detaliată a obiectului contractului, în vederea transparentizării proceselor de achiziții publice.
73. **Desfășurarea instruirilor în domeniul achizițiilor publice** pentru persoanele responsabile în acest sens (*Grupurile de lucru pentru achiziții publice*), cu includerea în Planul pentru achiziții publice a serviciilor respective (*cu tematici cum ar fi: achizițiile publice, aspecte legale și bune practici; estimarea volumelor de procurări; legislația anticorupție și răspunderea în acest sens, inclusiv răspunderea pentru încălcarea legislației de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice, experiența internațională etc.*);

74. **Instituirea unui mecanism de asigurare a rotației/actualizării** continuă a componenței grupului de lucru cu o periodicitate rezonabilă.
75. **Revizuirea și aprobarea ordinilor** privind activitatea grupurilor de lucru pentru achiziții publice, precum și suplinirea/completarea atribuțiilor membrilor grupului de lucru în vederea corespunderii cu prevederile *HG nr.10/2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru în domeniul achizițiilor publice*. Informarea membrilor grupului de lucru cu privire la modificările și ajustările operate.
76. **Examinarea conformă și detaliată de către grupul de lucru pentru achiziții publice a actelor de calificare** depuse de către ofertanți în procedurile de achiziții publice, nu doar la aspectul prezenței/absenței actelor, dar și a se atrage atenția asupra *perioadelor indicate, persoanelor/companiilor pe care entitatea urmează să subcontracteze sau să se asocieze, notificările organelor de control al statului, posibilitățile economice și financiare de executare a contractului*.
77. **Verificarea ofertanților** participanți la procedura de achiziții din punct de vedere a **reputației ireproșabile**, verificând în acest sens informațiile din surse deschise, examinarea avizelor de notificare anexate la ofertele de achiziții și luarea în calcul a mențiunilor incluse. Totodată, a se ține cont de **capacitatea financiară** a operatorului economic care **ar garanta executarea** lucrărilor/livrarea bunurilor.
78. Asigurarea **conformității elaborării documentației de atribuire și a documentelor standard**, precum și publicarea obligatorie a anunțurilor de atribuire urmare a finalizării procedurilor de achiziții publice desfășurate. Asigurarea de către grupul de lucru privind achizițiile publice documentarea conformă a activităților aferente organizării și desfășurării procedurilor de achiziții publice;
79. **Instituirea unui mecanism de control** asigurarea monitorizării și controlului executării contractelor de achiziții publice, inclusiv cu desemnarea persoanelor responsabile de evidența și calitatea bunurilor recepționate, în acest sens se recomandă asigurarea garanțiilor de bună execuție. **Desemnarea persoanelor responsabile de monitorizarea respectării** termenelor de executare a lucrărilor și livrare a bunurilor/serviciilor, precum și a bunei execuției a acestora.
80. **Crearea unui mecanism** (*comisie instituită prin act administrativ*) de verificare a veridicității devizelor întocmite și proceselor verbale de predare-primire a lucrărilor executate de facto, fiindu-i pusă în sarcină efectuarea controalelor inopinate la fața locului privind calitatea lucrărilor executate (*cu documentare corespunzătoare în baza Proceselor-verbale a activității acesteia*). Direcțiile generale vor

asigura verificarea bunurilor achiziționate în cadrul instituțiilor din subordinea în baza conturilor de plată și vor documenta rezultatele verificării.

- 81. Neadmiterea practicilor de majorare neîntemeiate** a sumelor estimative la planificarea achizițiilor publice, responsabilizarea angajaților la etapa elaborării și executării acestora. **Stabilirea clară și exhaustivă a condițiilor** de majorare/modificare a valorilor estimative stabilite în Planul inițial pentru achiziții publice, cu indicarea expresă a acestora în Regulamentul intern *(cu respectarea Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice)*.
- 82. Excluderea practicilor de achiziționare a serviciilor** care potrivit reglementărilor de ordin intern ar urma să fie realizate de către subdiviziunile/angajații Direcțiilor generale sau coincid cu atribuțiile prevăzute în fișa de post a angajatului Direcției generale.
- 83. Instruirea angajaților entităților** publice în vederea ridicării nivelului de calificare potrivit specificului fiecărei Direcții generale ale CMC.
- 84. Întreprinderea măsurilor de rigoare în vederea suplinirii funcțiilor** vacante în cadrul entităților evaluate întru reducerea cheltuielilor privind achiziționarea unor servicii suplimentare în sensul dat.
- 85. Neadmiterea acceptării ofertelor** din proceduri concurențiale cu abateri de la **criteriul de atribuire** stabilit de autoritatea contractantă, cu motivarea clară și pertinentă a motivelor de refuz a ofertei care potrivit condițiilor de selecție stabilit ar fi mai avantajoasă.
- 86. Respectarea criteriilor de calificare stabilite** în anunțul de intenție, precum și atribuirea contractului doar ofertantului care corespunde tuturor cerințelor, precum și excluderea practicii de acceptare a ofertelor depuse cu anumite deficiențe în cadrul prezentării documentației obligatorii, inclusiv a documentației cu termen de valabilitate expirat.
- 87. Adaptarea dimensiunilor obiectelor** contractuale în proceduri de achiziții publice întru corespunderea capacităților unui spectru larg de agenți economici, inclusiv întreprinderilor mici și mijlocii. Or, **a nu se admite comasarea premeditată a loturilor** în vederea excluderii concurenței și limitării participanților la proceduri de achiziții publice. *În conformitate cu art.39 alin.2) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice (divizare pe loturi)*.
- 88. Neadmiterea contractării unor „serviciile de evaluare sau conexe acestora”** post-factum/în timpul desfășurării achiziției propriu – zise. Or, în vederea excluderii

riscului de utilizare a „serviciilor de evaluare a ofertelor potrivit corespunderilor tehnice” ca mijloc de excludere a participanților neconvenabili, se recomandă **includerea în planul de achiziții publice a tuturor achizițiilor** pentru procedurile/ofertele care **se intenționează** a fi examinate de persoană competentă în sensul dat.

89. **Asigurarea funcționalității și aplicabilității clauzelor sancționatorii** rezultate din contractele privind achizițiile publice, în vederea responsabilizării părților și neadmiterii extinderii nejustificate a termenilor contractuale (*tergiversare nefondată*). Instituirea unui control întru urmărirea încasărilor și restituirii garanțiilor de bună execuție pentru contractele adjudecate.
90. **Excluderea practicilor de încheiere abuzivă a acordurilor adiționale** (*majorare/ajustare/modificare*) ca mijloc de majorarea premeditată a valorii contractului inițial. A institui un mecanism privind evitarea încheierii acordurilor adiționale și asigurarea desfășurării unor noi proceduri de achiziții publice în cazul unor necesități neprevăzute.
91. Excluderea indicării în ofertă a unor **condiții specifice** a căror necesitate nu este justificată, or în vederea excluderii riscului aranjării condițiilor ofertei sub un anumit operator economic, se recomandă renunțarea la indicarea expresă a unor caracteristici specifice în acest sens.
92. Revizuirea posibilității de **lărgire a spectrului achizițiilor centralizate** de către DGETS (*de ex: tehnică de calcul, utilaj tehnologic și serviciile de reparație/întreținere a acestuia; mobilă; etc.*).
93. **Neadmiterea încheierii unor contracte separate** în scopul aplicării unei alte proceduri decât cele care ar fi fost utilizate conform Legii nr.131/2015, (**în vederea excluderii riscului divizării**), cu respectarea în acest sens a prevederilor *pct.11 din Regulamentul cu privire la achizițiile publice de valoare mică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.870/2022*. **Desfășurarea procedurilor unice** corespunzătoare în cazul achiziționării unor servicii/bunuri/lucrări similare sau conexe, la necesitate), separând/fragmentând obiectului achiziției în loturi.
94. **Excluderea practicilor indicării exprese** de către conducătorii entităților publice a agenților economici/persoane/operatori ce urmează a fi contractanți în vederea efectuării unei achiziții publice. Excluderea indicării exprese în Devizele de cheltuieli a agenților economici pe care autoritatea urmează să contacteze, întru respectarea procedurilor transparente și concurențiale în procedurile de achiziții publice.

- 95. Evitarea răspunsurilor generale și ambiguu** operatorilor economici privind refuzul acceptării ofertei în procedurile de achiziție publică, precum și **acordarea răspunderilor separate** fiecărui operator a cărui ofertă a fost refuzată.
- 96. Instituirea unui mecanism de control** privind atribuirea contractelor de valoare mică, întru verificarea operatorilor economici contractanți și excluderea favorizărilor unor agenți economici. **Evitarea favoritismului și a atitudinilor preferențiale** în procedura de examinare și evaluare a ofertelor, respectând în acest sens prevederile art. 7 lit. h) al Legii nr.131/2015, manifestând în privința tuturor operatorilor economici tratament egal, imparțial și nediscriminatorie.
- 97. Neadmiterea includerii/modificării unor clauze contractuale în detrimentul autorităților contractante** (*în special cele sancționatorii*), în acest sens utilizând contractele-tip prevăzute de documentația standard pentru realizarea achizițiilor publice.
- 98. Respectarea termenilor de acordare a răspunsurilor la clarificările parvenite** în procesul de achiziții publice. Neadmiterea tergiversării termenilor specificați *la art. 35 alin.2 al Legii nr. 131/2015*, în special la procedura de cerere a ofertelor de prețuri (*1 zi lucrătoare*).
- 99. Excluderea comunicărilor verbale** cu operatorii economici în procedurile de achiziții publice desfășurate de către entitatea publică, precum și evitarea oricărei forme de coordonare cu concurenții care ar putea fi percepută ca anticoncurențială, întru evitarea cooperărilor cu agenții în acest sens.
- 100. Neadmiterea conflictelor de interese sau influențelor necorespunzătoare** din parte operatorilor economici, prin excluderea ofertanților/neacceptarea ofertelor operatorilor economici care se află într-o situație de conflict de interese.
- 101. Selectarea proceduri de contractare directă ca o modalitate de excepție** a procedurilor de achiziții publică, ca urmare a apariției unor necesități neplanificate sau evenimente imprevizibile, întocmind în acest sens un proces-verbal/note care să justifice urgența apărută. În cazul contractelor de valoare mică, preferențial a desfășura procedura prin intermediul platformei *SIA RSAP*.
- 102. Ajustarea/revizuirea dosarelor privind achizițiile publice**, întru conformarea întocmirii acestora cu rigorile *art.45 din Legea nr.131/2015 și HG nr.778/2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice (a se ține cont de modul de aranjare cronologică, parafare, numerotare, evidență și păstrare)*.

103. Neadmiterea unor proiecte de parteneriat public-privat în lipsa unor proceduri transparente și competitive de selectare a partenerului. Respectarea tuturor etapelor de inițiere și selectare a partenerului potrivit prevederilor instituite la *art.25 din Legea nr.179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat*. Neadmiterea camuflării denumirii acestor proiecte sau contracte în vederea mimării esenței acestora.

Anexa 1

 DIRECȚIILE GENERALE ALE CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU						
N^o	DIRECȚIA GENERALĂ A CMC					FUNCȚIA ȘI MISIUNEA
1	DGCPC Direcția generală cultură și patrimoniu cultural					Dezvoltarea culturii și protejarea patrimoniului cultural la nivelul mun. Chișinău.
2	DGAMS Direcția generală asistență medicală și socială					Îmbunătățirea calității vieții persoanelor/familiilor, prin implementarea politicilor, strategiilor și programelor naționale/municipale în domeniul asistenței sociale și sănătății.
	DAS Botanica	DAS Buiucani	DAS Centru	DAS Ciocana	DAS Rîșcani	
3	DGECT Direcția generală economie, comerț și turism					Dirijarea activității și reformelor social - economice, relațiilor patrimoniale, privatizării fondului locativ și nelocuibil, organizării achiziționării de mărfuri, lucrări și servicii.
4	DGETS Direcția generală educație, tineret și sport					Elaborare a politicilor educaționale locale, proiectare, organizare și monitorizarea procesului educațional.
	DETS Botanica	DETS Buiucani	DETS Centru	DETS Ciocana	DETS Rîșcani	
5	DGMU Direcția generală mobilitate urbană					Dezvoltarea infrastructurii urbane, reparația și întreținerea drumurilor, amenajarea parcărilor, întreținerea și modernizarea iluminatului public, asigurarea transportului accesibil etc.
6	DGAURF Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare					Utilizarea terenurilor, cadastrul urban, dreptul de folosire a terenurilor, exercitarea controlului privind folosirea loturilor de pământ.
7	DGLCA Direcția generală locativ-comunală și amenajare					Exercită activități de interes local în domeniile: locuințelor, protecției mediului și gestiunii deșeurilor, amenajării și salubrității teritoriului.
8	DGPDC Direcția generală pentru protecția drepturilor copilului					Exercită funcțiile de autoritate tutelară teritorială în municipiu Chișinău, monitorizarea respectării drepturilor copilului în municipiul protecția copiilor aflați în situație de risc, a copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, abuzurilor etc.
	DPDC Botanica	DPDC Buiucani	DPDC Centru	DPDC Ciocana	DPDC Rîșcani	
9	DGFCMC Direcția generală finanțe					Asigurarea gestionării adecvate a resurselor și cheltuielilor bugetare